

د قرآن او حدیث په رڼا کې

د عمری مسائل

(بشپړ او مدلل)

لیکوال: مولانا محمد رفعت قاسمي

د دیوبند دارالعلوم مدرس

ژباړن: عبداللہ کل "ریان"

مکتبہ رشیدیہ

کفایت دینی کتب خانہ

رابطہ نمبر

کفایت اللہ ٹیلی گرام وائٹس

ایپ نمبر

+923247442395

وائٹس ایپ

+923052488551

قرآن او حدیث پہ رنگی

دعوتِ

مسائل

(بشپړ او مدلل)

کوال : مولانا محمد رفعت قاسمي

د دیوبند دارالعلوم مدرس

اړن : عبدالله گل "ریان"

خپرندوی : رشیدیہ کتابخانہ، کوټه

شماره	عنوان	صفحه
۱-	انتساب	۷
۲-	دلیکوال عرض	۸
۳-	د مولانا ظفرالدین صاحب تقریظ	۹
۴-	دمفتی محمود حسن بلند شهری صاحب تقریظ	۱۰
۵-	د زین الاسلام قاسمی صاحب تقریظ	۱۱
۶-	ترسفر وړاندې د ضروري کار خبري	۱۲
۷-	د عمرې فضایل	۱۴
۸-	په رمضان المبارک کې عمره کول	۱۷
۹-	عمره څه شی دی؟	۱۸
۱۰-	د عمرې او حج ترمنځ څه توپیر دی؟	۲۰
۱۱-	د عمرې مناسکو ته یوه کتنه؟	۲۱
۱۲-	د حج په میاشتو کې عمره کول	۲۱
۱۳-	د عمرې لپاره مکروه ورځي	۲۲
۱۴-	ترا حرام تر لور وروسته که عمره ونکړل شي؟	//
۱۵-	ایا د حج په میاشتو کې د جدي هستوګن ...	//
۱۶-	د حج په ورځو کې عمره کول	۲۳
۱۷-	د حج په میاشتو کې په عمره کوونکي باندې حج	۲۴
۱۸-	تر عمرې وروسته څرنگه حج کیږي؟	۲۵
۱۹-	آیا عمره د حج بدل ده؟	//

کتاب بنود:

د کتاب نوم: د عمرې مسئلې

لیکوال: مولانا محمد رفعت قاسمی

ژباړن: عبدالله گل "ریان"

کمپوز: سواد فرهنگي ټولنه

کمپوزر: بشیر احمد "ریان"

تصحیح کوونکی: مولوي سفر محمد "عابد"

د چاپ کال: ۱۳۳۱ هـ ق (۱۳۸۹ لمریز)

خپرندوی: رشیدیه کتابخانه، کوټه

۲۰-	د کار لپاره سفر او عمره؟	۲۶
۲۱-	د عمرې ثواب څرنگه د مړو لپاره کیدلای شي؟	//
۲۲-	د عمرې شرایط	۲۷
۲۳-	د عمرې فرائض او واجبات	۲۸
۲۴-	د عمرې لپاره احرام له کوم ځایه تړل کیږي؟	۲۸
۲۵-	له طائف څخه، پرته له احرامه عمره کول	۳۰
۲۶-	په یوه احرام کې څو عمرې کیدلای شي؟	۳۲
۲۷-	د عمرې کولو طریقه	۳۳
۲۸-	د عمرې تر فراغت وروسته تر حلق وړاندې...	۳۴
۲۹-	په عمره کې د وداع د طواف حکم څه دی؟	۳۵
۳۰-	په عمره کې په عرفات دنه ووقوف لامل	۳۶
۳۱-	دا احرام حکمت	۳۷
۳۲-	په احرام کې څه ډول پښې (څپکي) په پښو کیږي؟	//
۳۳-	دا احرام په حال کې د گلانو یا نورو شيانو استعمال	۳۸
۳۴-	دا احرام څاډر به څرنگه وي؟	۳۹
۳۵-	دا احرام څاډر دلنگ په ډول گڼل	۴۱
۳۶-	دا احرام د نیت ضروري مسائل	۴۲
۳۷-	د تلبيې ضروري مسائل	۴۳
۳۸-	احرام له کوم ځایه تړل کیږي؟	۴۴

۳۹-	دا احرام تر لوی مسنونو طریقه	۴۵
۴۰-	په بیت الله شریفه کې حاضري	۴۷
۴۱-	د طواف کولو طریقه	//
۴۲-	د طواف په هر شوط کې دنوي دعا لوستل	۵۰
۴۳-	تر طواف وروسته د دوه رکعتو لمانځه حکم	۵۱
۴۴-	ایا په مقام ابراهیم کې نفل اداء کړي...	۵۲
۴۵-	د څو طوافونو نوافل یو ځای کول	۵۳
۴۶-	معذور شخص به د طواف نفل څرنگه کوي؟	//
۴۷-	د طواف نفل، په ممنوع وخت کې کول	۵۴
۴۸-	که یې نفل هیر شول او بل طواف یې پیل کړ؟	//
۴۹-	د طواف ضروري مسائل	۵۵
۵۰-	طواف غوره دی که عمره؟	۵۹
۵۱-	له طواف څخه پرته دا وېرې لوڅول؟	//
۵۲-	سعی څه شی ده؟	۶۰
۵۳-	د سعی شرائط او آداب	//
۵۴-	په سعی کې څنډه او په گرځیدلو کې فاصله...	۶۱
۵۵-	د سعی مسنونو طریقه	۶۲
۵۶-	د صفا په ځای له مروه څخه سعی کول	۶۴
۵۷-	د سعی ضروري مسائل	۶۵
۵۸-	په سعی کې د غلطی حکم	//
۵۹-	چې له سعی فارغ شي نو څه به کوي؟	۶۸

بسم الله الرحمن الرحيم

انتساب

زه مي خپله داپلته (دعمرې مکمل او مدلل مسائل) خپل
مهربان درانه استاذ محترم روزونکي او محسن، امام
التفسير، فخر المحدثين حضرت مولانا سيد، انظر شاه
مسعودي قدس سره، دديوبند شيخ الحديث او
صدر المدرسين، دالامام محمد انور شاه کشميري (رح)
دجامعي باني ته په انتساب نیکمرغه کوم.

نوموړی په کال ۱۳۴۷ هـ ق، دشعبان المعظم دمیاشتي په
۱۴ نیټه (۲۶ جنوري ۱۹۲۹م) زیږیدلی او د ۱۴۲۹ هـ ق کال
دریبع الثاني په ۱۹ نیټه (۲۶ اپریل ۲۰۰۸م) وفات شوی دی.
له عمره کوونکو څخه هغه ته دثواب او ددرجو دلوروالي
ددعا هیله ده.

آسمان دي ستا په لحد شبنم پاشي

نوي ټوکیدلي بوټي دي دا کورساتي

محمد رفعت قاسمي غفرله

یو له شاگردانو څخه دهمدي ستر محدث

۶۰-	دوينستانو تر کمولو يې خرييل غوره دي	۷۰
۶۱-	دچاپه سرکه وېښتان نه وو، څه به کوي؟	۷۲
۶۲-	دا حرام خلاصولو، څومره وېښتان غوڅول...	//
۶۳-	ايا دټول سرو وېښتان برابرول واجب دي؟	۷۴
۶۴-	دا حرام خلاصولو څه طريقه ده؟	۷۵
۶۵-	دا حرام په حالت کې ديوه او بل سر خرييل	۷۶
۶۶-	که تر حرم بهر حلق وکړي حکم يې څه دی؟	۷۸
۶۷-	دمقدسې روضې دزيارت فضائل	۷۹
۶۸-	له زيارت پرته که څوک راشي؟	۸۱
۶۹-	په نبوي مسجد کې ولې څلوېښت لمنځونه..	۸۲
۷۰-	دسپيڅلې روضې دزيارت کولو طريقه	۸۲
۷۱-	دياد ساتلو ورځې	۸۹
۷۲-	په نبوي مسجد کې اوه ځانگړې ستنې	۹۲
۷۳-	اصحاب صفه	۹۴
۷۴-	له احاديثو څخه دثابت شويو درودونو ټولگه	۹۶
۷۵-	صيغ السلام	۱۰۰
۷۶-	الحصن الوافي بالدعاء الكافي	۱۰۳
۷۷-	له قرآن کریم څخه دعاوې	۱۰۶
۷۸-	الدعاء من الاحاديث	۱۱۵
۷۹	ماخذونه او مراجع	۱۲۶

د ليکوال عرض

نحمده ونصلی علی رسولہ الکریم!

ما دخيل ترتيب کړي کتاب (د حج مکمل او مدلل مسائل) له لږو ډيرو مسائلو سره، د عمري کولو مسائل بيل ترتيب کړل. ځکه عمره کوونکي کسان، په ټول کال کې د عمري کولو لپاره ځي، تر څو هغوی په اساني سره عمره وکړي. په دې کې د عمري مسائل، عمره څه شي ده؟ د عمري شرايط، فرائض او واجبات، په رمضان المبارک کې عمره کول، د حج په مياشتو کې عمره کول، د عمري لپاره مکروه ورځي، د عمري لپاره احرام له کوم ځای څخه تړل کېږي؟ د عمري کولو آسانه طريقه. دمړو او ژوندو لپاره عمره کول، په عمره کې دوداع طواف او نور عام فهمه مسائل يوځای راغلي دي. الله تعالى دې قبول کړي. آمين

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

محمد رفعت قاسمي

د ديوبند د دارالعلوم خادم

(يو، پي انډيا)

۱۵ ذی الحجہ ۱۴۲۹ هـ (۱۴ دسمبر ۲۰۰۸ ع)

د دارالعلوم د فتاوی مرتب او د ديوبند د دارالعلوم د مفتي حضرت مولانا مفتي ظفیر الدین صاحب

تقریظ

نحمده ونصلی علی رسولہ الکریم:

د ديوبند د دارالعلوم استاذ، مولانا قاري محمد رفعت قاسمي صاحب مدظلہ، له څه وخته را په دې خوا، داوسنۍ زمانې ضرورتونه په پام سره، ديني مسائل په لنډه توگه په بيل، بيل کتابونو کې راټول او خپروي. د هيواد دننه او بهر په خاص او عام خلکو کې خورا ډير منل شوي دي. (ما شاء الله)

دامهال د همدې لړۍ نولسم کتاب (د عمري بشپړ او مدلل مسائل) له ماسره دی. د یاد شوي مولانا دنورو کتابونو په څير، دا کتاب هم په ډير زيار سره ترتيب شوی دی. د عمري د ټولو ضروري مسائلو د رايو ځای کولو هڅه پکې شوي ده. له مختلفو مستندو فتاواوو څخه يې له حوالو سره مسائل راغونډ کړي دي. الله تعالى ورسره مرسته هم کړي ده. هغه مسائل چې عمره کوونکو ته ضروري دي نژدې ټول يې په دې کتاب کې په يوه نه يوه عنوان کې راوړي دي. د عمره کوونکو لپاره يې ډيرې اسانتياوي پيدا کړي دي.

عمره کوونکو ته زما مشوره داده چې تر عمره کولو وړاندي، دا کتاب په غور سره وگوري. له ځان سره دا کتاب وساتي تر څو له سنت سره سم عمره وکړي. زما دعاده چې کریم خدای دې د مولانا همدا ستر خدمت قبول کړي او ورته د آخرت توبنه دي وگرځوي. (آمين) د دعا په هیله!

محمد ظفیر الدین، د ديوبند د دارالعلوم مفتي

(شعبان المعظم ۱۴۲۹ هـ ق)

ددیوبند ددارالعلوم دمفتي،

مولانا مفتي محمود حسن بلند شهري

تقریظ

الحمد لله الذي جعل بيته مثابة للناس وامنا. نحمده كما ينبغي لجلال وجهه الكريم وسلطانه العظيم. والصلوة والسلام على سيدنا محمد الذي انزل عليه المناسك والقرآن المبين وعلى اله وصحبه الذين قاموا بالدين القويم ومن اتبعهم باحسان الى يوم الدين.

خه موده وړاندي، مولانا قاري محمد رفعت صاحب مد ظله دحج او عمري مسائل راغونډ کړل (يو مدلل او مفصل کتاب ترې جوړ او چاپ شو) هغه الحمد لله ډیر مقبول وو. په هغه کتاب کې چې دعمرې په اړه کوم احکام وو، په هغو کې له زیاتوالي سره یې ترتیب کړی او هم یې نوموړی یې بیل خپروي، ترڅو عمره کوونکو ته اساني ترلاسه شي. دتیر په خیر مې ددې مسوده هم بشپړه وکتله، الله تعالی دې لیکوال ته په دواړو جهانونو کې نیکه بدله او ددیني خدمت توفیق ورکړي. الله تعالی دې دا کتاب هم ورته دمقبولیت په شرف مشرف کړي.

این دعا از من و از جمله جهان آمین باد. فقط

احقر محمود حسن بلند شهري، غفر الله له ولوالديه واحسن اليهما واليه.

ددیوبند ددارالعلوم دتدریس او افتاء خادم.

قبیل صلوة المغرب

(۱۰ ذی الحجه ۱۴۲۹ یوم الثلاثاء)

ددیوبند ددارالعلوم دمفتي دنائب، مولانا مفتي زين الاسلام قاسمي

تقریظ

صاحب:

حامداً ومصلیاً ومسلماً!

دقدر من، درانه ملگري، قاري محمد رفعت قاسمي صاحب دام فيضه، وعم نفعه، کتاب (دحج او عمري مسائل) چاپ او خلکو ته ورسيد. حج او عمري ته دتلونکو لپاره په ورپېښيدونکو مسائلو کې ښه لارښوونه ورڅخه ترلاسه کيدله. په هغه کتاب کې دحج او عمري مسائل يو ځای راغلي وو. خو دا اړتيا محسوس شوه چې دعمرې په اړه مسائل بيل چاپ شي. ځکه چې د عمره کوونکو شميره تر حج کوونکو اوږې. (اللهم بارک فيه) له همدې امله دهغې مربوط مسائل بيل چاپول ډیر اړين وو، ترڅو يوازې دعمرې دمسائلو او احکامو په لوستلو، پوهيدلو او يادولو کې سهولت وي. همدا سې په سفر کې د وړو کې کتاب لرل هم اسانه وي. الله تعالی دې نوموړې مولانا ته دخير بدله ورکړي. دده دنورو کتابونو په خير يې په دې ټولگه (دعمرې مسائل) کې هم د فقه او فتاواوو له کتابونو څخه دعمرې په اړه هر ډول جزئیات سره يو ځای کړي دي. ځيني ځايونه مولانا څو گټورې توضيحي ليکنې په خپل قلم ليکلي دي.

ماد اټولگه له پيله تر پايه ولوستله، هره مسئله په ډاډمنه حواله ښکلي شوي ده. له همدې امله يې په استناد او اعتماد کې کومه شبه نشته او په پوره ډاډ سره دا خبره کيدلای شي چې عمرې ته تلونکي خلک دې دا کتاب خو، څو ځله ولولي. له ځان سره دي ولري. ان شاء الله د سفر په دوران کې به ورته ورڅخه بشپړه لارښوونه او مرسته پيدا شي. الله تعالی دې دا ټولگه هم گټوره او مقبوله وگرځوي.

ددرويشانو دپښو خاوري

زين الاسلام قاسمي

۱۴۲۹/۱۰/۲۵ هـ

بسم الله الرحمن الرحيم

تر سفر وړاندې ضروري خبرې

مسئله: دعمرې سفر په هر اعتبار خورا مبارک سفر دی. په دې مبارک سفر کې، ډیرې ستړي، ستړي و عدي شوي دي. انسان داسې مبارک و او سپیڅلو ځایونو ته ځي چې هلته د دعاوو د قبول و عدي شوې دي. نو تر دې سفر وړاندې له خپلوانو او دوستانو سره لیدل او له یوه بل څخه د دعاوو غوښتل جائز دي. په تیره بیا له هغو کسانو سره چې خبرې ورسره بندي وي، ترمنځ یې ستونزې او کدورت راغلي وي، هغوی ته ورتلل، ورڅخه بڅښنه غوښتل او دهغوی زړونه خوشحالول خورا ضروري خبره ده. په دې توګه که د چا حق پاته وي، په چا تیری شوی وي، پور و څخه اخستل شوی وي او بیا ورکړل شوی نه وي. د حج (او عمرې) تر سفر وړاندې هغه حق ادا کول، یا یې کوم انتظام کول یا ورڅخه وخت اخستل او ځان ډاډمن کول ضروري ده. ترڅو له دې مبارک سفر څخه پوره برکتونه ترلاسه شي. څومره چې په پاک زړه، د بندګانو د حق په اداء کولو سره، له ممنوعاتو او مکروهاتو په ځان ساتلو او د ټولو ادا بېو په مراعات کولو سره حرمینو شریفینو ته لاړ شي، هغومره به انشاء الله ورته ډیر برکتونه حاصل شي.

د حج په فضیلتونو کې ده چې تر هر څه وړاندې له ګناهونو څخه توبه وکړي، د چا مال یې په تیري اخستی وي، هغه ورته وزکړي، په چا چې څه ډول تیری شوی وي، له هغه

څخه بڅښنه وغواړي، کوم پور چې یې په ذمه پاته وي، هغه اداء کړي یا دور کولو کوم انتظام وکړي.

علماء لیکي: که په چا باندې ظلم در څخه شوی وي یا دې په ذمه باندې کوم حق وي، هغه یو پور غوښتونکي دی، هغه درته وایي ته چیرته ځي؟ تا په داسې حال کې د کائناتو د پاچا په دربار کې د حاضریدلو اراده کړې ده چې، ته دهغه مجرم یې. دهغه حکم دي ضایع کړی دی، له حکم څخه د ګرځیدلو په حال کې هلته حاضرېږي. نه، وویرېږه چې هغه به تار د او بیرته راشاته کړي. که ته د مقبولیت هیله لري، له دې ظلم څخه توبه وباسه او بیا حاضر شه. امر منونکی شه او بیا ورسه، کنه ستا د سفر به له پیل څخه ستونزمن وي او د پای په اعتبار به د مردود کیدلو وړ وي.

همداسې د تللو په مهال، د خپلي سیمې له ملګرو، عزیزانو او دوستانو سره لیدل کتل او ورسره خدای په امانې کول. له هغوی څخه د ځان په هکله د دعا غوښته، د خیر سبب ګرځي.

(فتاوی رحیمیه ج ۱۰ ص ۱۸۰)

مسئله: د حج په سفر تر تللو وړاندې، خپل نیت د خدای تعالی او د آخرت د ثواب لپاره خالص کړی.

مسئله: د چا که در باندې کوم مالي حق پاته وي او هغه مړ شوی وي، هغه یې وارثانو ته ورکړه. یا یې له هغوی څخه بڅښنه وغواړه. که د حق څښتنان ډیروي، دهغوی ځای ځایګی معلوم نه وي، نو هغومره شی چې په تايي پاته وي

دهغوی له لوري صدقه کړه. که مو په لاس يا ژبه ورته ضرر رسولی وي، ډيري دمغفرت دعاوي ورته کوي. انشاء الله دهغوی د حق د وبال څخه به خلاص شي.

مسئله: که تر بلوغ وروسته قضا شوي لمنځونه، روژې او زکات دومره وي چي د حج او عمرې تر سفر وړاندي يې پوره کولای نشوای، يا دخلکو حقوق دومره ډيرو وي چي دهغو ټولو بڅښنه غوښتل يا اداء کول، دا وخت کيدلای نشي. نو دومره وکړئ چي دهغوی دادا کولو قصد له همدې شيبې څخه وکړئ. څومره چي يې ادا کولای شي، هغه اداء کړئ او کوم چي پاته کيږي، دهغوی لپاره يو وصيت وليکئ، خپل يو دوست يا خپلوان د ځان وصي کړئ چي که تاسو په ژوند اداء نه کړای شوای، وروسته به يې هغه اداء کړي.

(احکام حج، مفتي محمد شفيع، ص ۲۳، کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۹۴)

د عمري فضائل

حج د اسلام يو ستر رکن دی، د اسلام د تکميل اعلان په حجة الوداع کې وشو او په حج سره د اسلام ارکان تکميل شول. په پاڅو حديثونو کې د حج او عمرې فضائل ډير زيات بيان شوي دي. په يوه حديث کې راځي:

{چا چي د الله تعالی درضاء لپاره حج وکړ په هغه کې نه فحش خبره وکړي او نه پکې نافرمانی وکړي، هغه داسي (له گناهونو څخه) پاکيږي لکه د پيداېښت په ورځ چي پاک وي.}

په يوه بل حديث کې دي: {له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه پوښتنه وشوه، تر ټولو افضل عمل کوم يو دی؟ ويي ويل: په الله او دهغه په رسول ايمان راوړل. عرض يې وکړ: بيا کوم يو؟ ويي ويل: د الله جل جلاله په لاره کې جهاد کول. عرض يې وکړ بيا؟ ويي ويل: مبرور حج. تريوې عمرې وروسته بله عمره دهغوی په منځ کې د گناهونو کفارده ده او د مبرور حج بدل پرته له جنت څخه بل څه کيدلای نشي.}

په يوه بل حديث کې راځي چي حج سرې له گناه څخه داسي پاکوي لکه داوړبتی چي سره او سپين زر له خيرو څخه پاکوي. ددي مبارک سفر په دوران کې، له گناهونو څخه پرهيز وکړئ او په ټول عمر کې له گناه څخه د ځان ساتلو هوډ وکړئ او په دې هکله، له الله تعالی څخه ځانگړې دعاوې وغواړئ. دا خبره په ياد ولرئ چي د قبول شوي حج نښه داده چي تر حج وروسته، د انسان په ژوند کې بدلون راځي. څوک که تر حج کولو وروسته فرائض پريږدي او د ناوړو کارونو ارتکاب کوي، دهغه حج قبول شوی نه دی.

تاسو ته ښه داده چي ډير وخت په حرم کې تير کړئ، له ډيري اړتيا پرته د بازارونو له گرځيدلو څخه ډډه کول مناسب دي. د دنيا سازو سامان، تاسو ته گران يا ارزانه، ښه يا بد په خپل هيواد کې هم موندل کيدلای شي. خو هغه نیک مرغي چي په حرم کې پيدا کيږي، هغه دنړۍ په کوم بل ځای کې نه موندل

داچي په حج کې دنړۍ له گوټ، گوټ څخه دمختلفو ملکونو خلک سره یوځای کېږي، له دې امله که چا څه عمل کاوو، دهغه په لیدلو سره په هغه پیل مه کوئ. بلکې پلټنه کوئ چې، ایا دا عمل له خپل حنفي مذهب سره سم هم صحيح دی او که نه دی؟ مثلاً، دلته یوه مسئله یادوو: دسهار تر لمانځه وروسته بیا تراشراق پورې اودماز دیگر تر لمانځه وروسته، دلمر تر ډویدلو، دطواف دوه رکعتونه اداء کول اجازه نشته. همداسې په مکروه وختونو کې یې هم اجازه نشته. خو ډیر کسان نورو ته گوري او کوي یې. لنډه داچي یوازې خلکو ته په کتلو کوم کار مه کوئ. له علماوو څخه دمسائلو پوښتنه کوئ. (آپ کې مسائل اوران کا حل ج ۴ - معارف القرآن جلد ۱، معارف الحديث ج ۴ کتاب الحج، الترغيب والترهيب ومظاهر حق جديد، علم الفقه ج ۵ کتاب الفقه على المذاهب الاربعه ج ۱ کتاب الحج وفضائل.)

رسول الله صلى الله عليه وسلم وائي: {حج او عمره یوځای وکړئ، ځکه دا دواړه، لاس تنگې او گناوې داسي لري کوي لکه بټۍ چې له اوسپنې، سرو او سپینو زرو څخه خیري پاکوي.}

له دې مبارک حدیث څخه دا څرگندېږي چې، په حج او عمره یوازې گناه نه پاکېږي، بلکې دهغوی په برکت له انسان څخه بیوزلي او لوږه هم لري کېږي او په حج او عمره سره سړی له ښکاره او پټو، دنیايي او اخروي برخو برخمن کېږي. خو

داخلاص په ملگرتیا.

له ابن عباس رضی الله عنه څخه روایت شوی دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وویل: په رمضان کې عمره له یوه حج سره برابره ده. په یوه روایت کې راځي چې له هغه حج سره برابره ده چې له ما سره یې کړی وي.

په حدیث شریف کې داهم وائي: حج او عمره کوونکي دالله تعالی میلمانه دي، که هغه له الله تعالی څخه هره دعا وغواړي، هغه منله کېږي او که دچا خطاوي وبخښي، الله تعالی دهغه خطاوي بخښي. (معلم الحجاج ص ۲۰۸، معارف القرآن، معارف الحديث، الترغيب والترهيب ومظاهر حق جديد)

په رمضان المبارک کې عمره کول

مسئله: دحج له ورځو (دذی الحجه له نهمې تر دیار لسمې) پرته چې عمره پکښې ناجائزه او منع ده، نور په ټول کال کې، که توان وي عمره کیدلای شي. خو په رمضان المبارک کې، دا اعمالو ثواب او یا برابره ډیروي او په بخاري شریف کې یو مبارک حدیث دی چې، رسول الله صلى الله عليه وسلم وایي: {په رمضان المبارک کې عمره له پوره حج سره برابره ده.} (بخاري شریف ج ۱ ص ۲۳۹، مسلم شریف ج ۱ ص ۴۰۹)

مسئله: څوک چې دتمتع حج کوي، هغه ته ترجیح وړاندې دشوال له پیل، ذی قعدة او دذی الحجه په لومړنۍ عشره کې بیا، بیا عمره کول، پرته له کراهت څخه جائز ده. یعني تریوې عمري وروسته ترجیح وړاندې بله عمره کولای شي.

(معلم الحجاج ص ۲۲۱ ورحمة الله الواسعه ج ۴ ص ۱۸۳)

مسئله: دځيني علماوو په نظر، که متمتع دعمرې له ارکانو فارغ شي، که بيا عمره وکړي نو متمتع يې باطلېږي او کله چي درېيمه عمره وکړي نو په هغې سره متمتع کيدلای شي. يعني ثومره عمرې چي کوي په اخري باندي يې متمتع صحيح کېږي. (فتاوی محموديه ج ۱۲ ص ۱۸۳)

مسئله: دمکې مکرمې هستوگنوته دخج له ورځو پرته نور په ټول کال کې عمره جواز لري، پرته له کراهت څخه ورته جواز لري. (غنية المناسک ص ۱۵۵)

عمره څه شی دی؟

دعمرې لغوي معنی زیارت دی. لکه څوک چي دچا زیارت وکړي وايي "اعمره" يعني مادهغه زیارت وکړ. دشرع په اصطلاح کې، له هغې څخه مقصد په ځانگړې طريقه سره دکعبې مبارکې زیارت کول، يعني له ميقات يا حل څخه احرام تړل، دبیت الله طواف او سعی کول دي.

مسئله: دا حنافو په نزد، دقدرت په صورت کې، په عمر کې یو ځل عمره کول مؤکد سنت ده، فرض نه دی. ځکه درسول الله صلی الله علیه وسلم مبارکه لارښوونه ده:

{الحج مکتوب والعمره تطوع.}

[حج فرض دی او عمره تطوع (نفلي عبادت) ده.]

دالله تعالی لارښوونه: {وَاتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ} ترپیل کولو وروسته دبشپړولو لپاره حکم دی. که هر عبادت هم بل

شي نو بشپړول يې واجب دي، که څه هم هغه نفلي عبادت وي. په دې آيت شريف کښي دعمرې د فرضيت استدلال کيدلای نشي.

پاته شوه دخج د فرضيت خبره، هغه دالله تعالی له ارشاد څخه ثابت دی: {وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ}. له دې سره نور دلائل هم شته چي دخج په بيان کې وويل شول.

له ابورزين الغيلي څخه روايت دی چي، نوموړی درسول الله صلی الله علیه وسلم حضور ته راغی، ويي ويل: زما پلار سپين ږیری دی، نه حج کولای شي او نه هم عمره او نه هم د سفر کولو وړ دی. رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته لارښوونه وکړه:

"دپلار له لورې ته حج او عمره وکړه."

دا حديث شريف بخاري، مسلم، ابوداود، نسائي او ابن ماجه روايت کړی دی، او ترمذي صحيح بللی دی. (کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۱۲۳)

مسئله: په رمضان المبارک کې، په عمره کولو ډیر تاکید له دې کبله دی چي، له ابن عباس (رضی الله عنهما) څخه روايت دی: {عمره في رمضان تعدل حجة}

(په رمضان المبارک کې عمره دخج برابره ده.)

(کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۱۲۷ - معلم الحجاج ص ۲۰۶، مظاهر حق ج ۳ ص ۲۶۲)

مسئله: که له عمرې څخه وروسته، حلال شي او دملاقات تر حدودو بهر ووزي، نو د بيا راتگ په مهال احرام ضروري

دی. که دميقات تر حد بهرونه وزي، بيا دا حرام ضرورت نشته. (فتاوی رحيميه ج ۵ ص ۲۲۶)

مسئله: دعمرې په احرام کې تر سعی کولو وروسته، قصر يا حلق (وينستان خړپيل يا کوچني کول) کېږي. (معلم الحجاج ص ۱۷۷)

مسئله: ډيري عمري کول مکروه نه دي، بلکې غوره دي، ډير طواف کول تر ډيرو عمرو غوره دي. (معلم الحجاج ص ۱۷۷)

مسئله: په عمره کې دعمرې تر طواف پوري تلبیه ويل کېږي. (معلم الحجاج ص ۱۰۴)

دعمرې او حج تر منځ څه توپیر دی؟

مسئله: دعمرې د سنت يا واجب کيدلو شرایط د حج په څیر دي. دا احرام احکام يې هم د حج دا احرام په ډول دي. کوم شيان چې هلته حرام، مکروه، سنت يا مباح دي، هغه دلته هم دي. خو په دې شيانو کې د حج او عمرې تر منځ توپیر شته، د حج لپاره يو خاص وخت دی، عمره له پنځو ورځو (د ذی الحجه له نهم تر ديار لسم) پرته چې په کې تحریمي مکروه ده، نور په ټول کال کې کيدلای شي.

حج فرض دی. عمره فرض نه ده. حج قضاء کيدلای شي خو عمره فوت نلري. په حج کې د عرفات او مزدلفي وقوف، د لمونځونو يوځای والی او خطبه شته. په عمره کې د اشیان نشته. په حج کې د قدوم او وداع طوافونه دي. په عمره کې دا دواړه نشته. که عمره فاسده شي يا د جنابت په حال کې طواف پکې وشي، دپسه حلالول کافي دي. خو د حج لپاره دا کافي

نه دي. دعمرې لپاره ميقات د ټولو خلکو لپاره حل دی، خو د حج لپاره داسې نه ده، د مکې مکرمې خلک د حج احرام په حرم شریف کې تړي. خو د اطراف اشخاص يا که څوک له بهر څخه دعمرې په اراده راځي نو له خپل ميقات څخه حرام تړي. په عمره کې د طواف له پيل څخه تلبیه بندېږي، خو په حج کې د وروستنۍ جمرې دویشتلو په پيل پوري موقوفه شوي ده. (معلم الحجاج ص ۲۰۴، مظاهر حق ۳ ص ۲۷۰)

مسئله: که د اطراف شخص، دعمرې په اراده مکې مکرمې ته راځي نو له خپل ميقات څخه به دعمرې احرام تړي. مسئله: د مکې مکرمې دهستو گنو لپاره دعمرې لپاره دا احرام تړلو ميقات حل دی. د حل سيمې ته به ځي، چيري چي غواړي احرام دې وتړي، خو غوره تنعيم (د عائشي (رضی الله عنها) مسجد) دی يا دې تر هغه بهر له جعراني سره احرام وتړي. (معلم الحجاج ص ۲۰۷)

دعمرې مناسکو ته يوه کتنه

احرام - طواف له رمل او اضطباع سره - سعی او سر اخیستل.

د حج په مياشتو کې عمره کول

پوښتنه: يو څوک د حج په مياشتو کې لاړ، عمره يې وکړه او د حج تر وخته هلته پاته شو. آیا دی په همدې دوران کې نوري عمري کولای شي؟

جواب: د تمتع د حج کوونکي لپاره، د حج او عمرې تر منځ عمره کول جائز دي. (آپ کي مسائل ج ۴ ص ۵۱)

مسئله: د اطراف دهستو گنو لپاره، د حج په میاشتو کې تر یوې زیاتې عمرې جایز دي. د تمتع د حج کوونکو لپاره هم تر یوې عمرې وروسته تر حج وړاندې بله عمره کول جواز لري. (فتاوی رحیمیه ج ۶ ص ۲۹۷ آپ کې مسائل ج ۴ ص ۵۰)

د عمرې لپاره مکروه ورځي

مسئله: د عرفي (ذی الحجه نهمه) له ورځي بیا تر دیارلسمې پوري، د پنځه ورځي د حج لپاره دي. په دې ورځو کې د عمرې اجازه نشته. له همدې امله په دې ورځو کې عمره کول تحریمي مکروه ده. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۵۰)

تر احرام تر لور وروسته که عمره ونکړای شي

پوښتنه: ماد عمرې لپاره احرام وکاره. خو د طبیعت د خرابې له امله مي عمره اداء نکړه او د عمرې له اداء کولو پرته مي احرام خلاص کړ، زما لپاره حکم څه دی؟

جواب: په تاباندې د احرام د خلاصولو له امله دم (د احرام په حدودو کې دیوه پسه ذبح کول) واجب دي او د عمرې قضاء هم لازمه ده. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۵۰)

ایا د حج په میاشتو کې د جدې هستوگن عمره کولای شي؟

پوښتنه: موږ په جده کې د کار لپاره هستوگنه لرو، د دې ځای د خلکو په وینا، موږ حل والیو. یعنې تر حرم بهر د میقات دننه مقیم یو. دوی وایي: د حل خلک د حج په میاشتو کې عمره کولای نشي، آیا داسمه ده؟

جواب: که مو همدا کال د حج اراده وي، بیا عمره کول

مکروه ده. خو که د حج اراده نه وي بیا مکروه نه ده.

مسئله: د مکې مکرمې هستوگن یا هغه چې د دوی حکم لري، یعنې د میقات دننه (یا په میقات کې) او هغه هستوگن چې د حج تر میاشتو (شوال، ذی قعدة او ذی الحجه) لومړۍ لسيزه) وړاندې، د مکې هستوگن وي او هغه داسي چې اطرافې د حج تر میاشتو وړاندې حلال وي، په مکه کې هستوگن وي بیا ورباندې د حج میاشتې راغلي نو هغه ته د حج په میاشتو کې عمره کول مکروه دي. خو چې همدا کال حج کول غواړي او که همدا کال حج نکوي نو دوی ټولو ته عمره کول مکروه نه دي. که همدا کال د حج اراده لري او عمره وکړي، نو دم ورباندې جبري لازمېږي.

(فتاوی رحیمیه ج ۵ ص ۲۲۲ شامي ج ۲ ص ۲۰۸ په حواله - زیدة المناسک ج ۱ ص ۲۵۵ درمختار مع شامي ج ۲ ص ۲۷۰)

د حج په ورځو کې عمره کول

مسئله: عمره په ټول کال کې جائز ده. یوازې پنځه ورځي (ذی الحجه ۱۰-۱۳) ورته احرام تړل تحریمي مکروه دي. که په دې ورځو کې ورته احرام ونه وشل شي، بلکې وړاندې لا احرام تړل شوي وي، بیا مکروه نه ده. مثلاً چا مخته لا احرام تړلي و، راغی او حج یې ونکړ. که هغه په دې ورځو کې عمره وکړي ورته مکروه نه ده. خو د هغه لپاره مستحب داده چې تر دې پنځو ورځو وروسته دې عمره وکړه.

(فتاوی رحیمیه ج ۶ ص ۴۰۵ - معلم الحجاج ص ۲۲۳)

مسئله: که چا په همدې پنځو ورځو کې، دعمرې لپاره احرام وتاړه. دا حرام تر ټولو له امله ورباندې عمره واجبيږي. خو داچې په دې ورځو کې دا حرام تر ټول مکروه دي، له همدې امله ورباندې دعمرې پرېښودل واجب دي، ترڅو له گناه څخه ساتلی وي. د همدې ورځو ترتیریدلو وروسته دي قضاء راوړي او دم (وینه) ورباندې واجبيږي. که یې عمره ترک نه کړله او په همدې پنځو ورځو کې یې وکړه، عمره یې کیږي خو د کراهت له امله ورباندې دم اوړي او که یې په همدې ورځو کې ورته احرام وتاړه خو عمره یې د تشریق تر ورځو وروسته وکړه، عمره یې کیږي او دم هم ورباندې نه اوړي. خوداسي کول مکروه دي. ځکه په داسي صورت کې دا حرام خلاصول واجب دي. (معلم الحجاج ص ۲۰۶)

د حج په میاشتو کې په عمره کوونکي باندي حج

پوښتنه: شوال، ذي قعدة او ذي الحجة د حج میاشتې دي، که په دې میاشتو کې څوک عمره وکړي، آیا ورته ضروري ده چې حج هم وکړي؟

پوښتنه: که زه په شوال یا ذي قعدة کې عمره وکړم او ریاض تدراشم (دا حرام له حدودو ووزم) او بیا د حج په وخت بیرته راشم نو هغه مهال به د تمتع د حج نیت کیږي او که دمفرد حج. د تمتع د حج لپاره به بیا عمره کیږي او که هغه لومړنۍ کفایت کوي؟

جواب: اطرافي سړی (هغه چې له میقات څخه بهر او سیري

لکه هندي، پاکستاني، مصري، افغانستاني، ایرانی او نور) که د حج په میاشتو کې عمره وکړي، خپل هیواد ته لاړ شي. د حج یا عمرې لپاره ورته دیاراتلو ضرورت نشته. که دی همدا کال حج کوي هم د غسې د لومړنۍ عمرې له کبله متمتع کیدلای نشي او نه ورباندې د تمتع دم لازمیږي. که همداسي شخص تمتع حج کول غواړي بیا به دعمرې احرام تړي او راځي به. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۶۷)

تر عمره وروسته څرنگه حج کیږي؟

سوال: ما د شوال په میاشت کې یوه عمره وکړه، بیا مې د حج اراده وکړه، دهغه نیت به څرنگه کیږي او دا حج به کوم ډول وي؟

جواب: نیت خوداسي دی لکه دعمرې لپاره بیل او د حج لپاره بیل چې کیږي. مسائل یې هم هغه دي. خودا حج تمتع کیږي. د ذي الحجة په لسمه تر سرخریلو وړاندې قرباني لازمیږي چې هغې ته د تمتع دم وایي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۶۶)

مسئله: د تمتع حج په کوونکي باندي د قدوم طواف واجب نه دی، تر عمرې وروسته چې څومره طوافونه یې زړه غواړي هغومره نفلي طوافونه کولای شي. (معلم الحجاج ص ۲۲۱)

ایا عمره د حج بدل ده؟

مسئله: اروپا او امریکا ته د تلونکو، راتلونکو، که د عمرې نیک مرغی په برخه کیږي، نو عمره دي کوي، خو عمره د حج بدل نه ده. په چا که حج فرض وي، هغه ته حج کول ضرور دی، یوازې د عمرې په اداء کولو د حج فرض نه اداء کیږي.

د کار لپاره سفر او عمره ؟

پوښتنه: موږ د کار او خدمت په لړکي، د سعودي عرب جدې ته ځو او بيا يو زر ميله لري کار کوو، نو موږ په پيل کې عمره وکړو او که وروسته ؟

جواب: دا چې سفر مو د عمرې لپاره نه دی، بلکې د کار لپاره دی. نو کله چې وغواړئ عمره وکړئ.

ستاسو لپاره لومړی عمره کول ضروري نه ده، په تيره بيا هغه مهال چې تاسو ته دمکې مکرمې دتللو لپاره اجازه ترلاسه کول هم ستونزمن وي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۵۱)

د عمرې ثواب څرنگه دموږ لپاره کيدلای شي ؟

پوښتنه: زه دخپلي مرحومې مور له لورې عمره کول غواړم، عمره له خپل لوري وکړم ثواب يې ورته وبخښم او که عمره دهغې له لوري وکړم ؟

جواب: دواړه صورتونه يې سم دي. تاسو ته اسانه داسي ده چې له خپله لوري عمره وکړي او ثواب يې ورته وبخښئ. که دهغې له لوري عمره کيږي بيا دا حرام ترلو په مهال داسي نيت کيږي: زه دخپلي مور لپاره د عمرې د کولو احرام ترم، يا الله! دا عمره راته اسانه کړي او زما د مرحومې مور له لوري يې قبوله کړي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۵۱)

مسئله: که څوک د عمرې د کولو په مهال په زړه کې داسي نيت وکړي چې زما ددې عمرې ثواب دي فلاني خپلوان يا

دوست (ژوندي . مړه) ته دې ورسپړي، هغه ته رسپړي لکه څرنگه چې دنورو نیکو کارونو د ثواب بخښلو نيت کيږي د عمرې دا هم هغسي کيدلای شي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۵۱)

مسئله: عمره د ژوند يو له لوري هم کيدلای سي، د چا له لوري چې کيږي په هغه باندې حج تر هغه نه فرضيږي، خو چې قدرت ونلري. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۳۶)

مسئله: نفلي عمره د لمانځه په څير ده. تريوه زيات کسان په ثواب کې شاملولای شي. خو که د څو کسانو له خوا له تېر څخه د عمرې کولو غوښتنه وشي چې زما له لوري عمره وکړي نو هره يوه ته به بيله، بيله عمره کيږي. (فتاوی رحيميه ج ۵ ص ۲۲۶)

د عمرې شرائط

مسئله: د عمرې لپاره هغه شرائط دي کوم چې د حج لپاره دي. د عمرې لپاره يوازې يو رکن دی. (هغه د طواف د ګرځيدلو ډير شمير) يعنې څلور ځله ګرځيدل دي. احرام تر لړ رکن نه دی، بلکې هغه شرط دی. د صفا او مروه تر منځ سعی کول واجب دي. دوښتانو کمول يا خرييل هم د غسي دی يعنې واجب دی خو رکن نه دی. (کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۱۲۳)

مسئله: عمره يوازې درې کارونه دي:

۱- دا چې له ميقات يا تر هغه مخته احرام وټرل شي.

۲- مکې ته په رسيدلو د ګعبي طواف کول.

۳- د صفا او مروه تر منځ سعی کول او ورپسې سر کمول يا خرييل او دا حرام خلاصول.

د عمري فرائض او واجبات

مسئله: په عمره کې دوه شيان فرض دي: يو احرام او بل طواف. دا احرام لپاره نيت او تلبیه دواړه فرض دي. د طواف لپاره نيت فرض دی. د صفا او مروء ترمنځ سعی کول، سر کمول يا وينستان خړيل واجب دي. (معلم الحجاج ص ۲۰۵)

د عمري لپاره احرام له کوم ځايه تړل کيږي؟

پوښتنه: ۱- که څوک د حج په اراده لاړنسي. بلکې يوازې د عمري اراده وکړي او که سړي اطرافي هم وي د حرم له حدودو څخه بهر مثلاً په جده کې احرام تړلای شي کنه؟

۲- په جده کې تريو دوو ورځو هستوگني وروسته، که د عمري اراده وکړي هغه اهل حل بلل کيږي؟

ځواب: څوک چې له بهر (حل) څخه مکې مکرمې ته د تللو اراده وکړي، هغه ته له ميقات څخه پرته له احرامه تيريدل جائز نه دی. بلکې د حج يا عمري احرام تړل ورباندې لازم دي. که له احرام څخه پرته تير شي، دميات لور ته دي بيرته راگرځي. له ميقات څخه دا احرام تړل ضروري دي که پي ونه تړي نو دم ورباندې اوږي.

۲- څوک چې دمکې مکرمې په قصد له کوره ووزي، په جده کې په يو دوو ورځو پاته کيدلو سره د حل په اهل کې نه شميرل کيږي. خو که د چا اراده جدي ته تلل وي، هلته ورسېږي او بيا دمکې مکرمې د تللو قصد وکړي، نو په هغه باندې د اهل حل اطلاق کيدلای شي. په دې موضوع د ۶۰

د پوهيدلو لپاره دا څو اصطلاحات په ياد ولرئ:

۱- ميقات: دمکې مکرمې په اطراف کې څو ځايونه

معلوم شوي دي، له بهر څخه که څوک مکې مکرمې ته ورځي له هغه ځايه به احرام تړي، پرته له احرام څخه يې له هغه ځايه تيريدل منع دي.

۲- افاقي (اطرافي): هغه شخص چې له ميقات څخه بهر اوسېږي.

۳- حرم: دمکې مکرمې حدود، چيري چې ښکار کول، وني غوڅول او نور څه منع دی.

۴- حل: تر حرم بهر او دميات دننه سيمه حل بلله کيږي.

(فتاوی رحيميه ج ۵ ص ۲۱۸، آپ کې مسائل ج ۴ ص ۹۲)

مسئله: کوم خلک چې په ميقات کې دننه هستوگنه لري،

هغوی د حج يا عمري احرام تر حرم بهر هر چيري چې وغواړي تړلای شي. د حل ټوله سيمه دهغوی په حق کې ميقات دی.

(فتاوی رحيميه ج ۵ ص ۲۲۳)

له طائف څخه پرته له احرامه عمره کول

پوښتنه: کوم کسان چي په جده او طائف کې ملازمت لري، که هغوی د عمرې په نیت کعبې شریفې ته ځي، له میقات څخه به احرام ترې. دلته دهستو گنو خلکو چي پرته له احرام څخه طواف وکړي څه حکم لري؟

جواب: ستاسو سوال خورا مهم دی. په دې هکله څو مسئلې په ښه توگه په یاد ولرئ:

۱- دمکې شریفې څلورو لورو ته څه سیمه حرم بلله کیږي، هلته ښکار کول او ونې غوڅول منع دي. تر حرم وړاندې په کمه زیاته فاصله کې څه ځایونه معلوم کړل شوي دي چي هغوی میقات بولي. دلته حاجیان احرام ترې.

۲- کوم کسان چي د حرم په سیمه کې هستوگنه لري یا دمیتقات دننه اوسېږي، هغوی چي کله هم وغواړي مکې مکرمې ته له احرام څخه پرته تلای شي. خو کوم کسان چي له میقات څخه بهر راځي. په هغوی باندې په میقات کې د حج یا عمرې احرام تړل لازم دي. گواکې په داسې سړي باندې حج یا عمره لازمیږي، که څه هم هغه شخص د حج یا عمرې په نیت مکې مکرمې ته نه ورځي، بلکې کوم ضروري کار ته ځي یا یوازې په حرم کې د جمعې لمونځ کوي یا یوازې د طواف لپاره ځي.

لنډه دا چې که دهر مقصد لپاره مکې مکرمې ته ځي هغه له میقات څخه له احرامه پرته تلای نشي.

۳- که څوک له میقات څخه پرته له احرامه تیر شي، په هغه لازم ده چي تر څو مکې مکرمې ته تر ننوتلو وړاندې بیرته میقات ته راوگرځي او هلته احرام وتری.

۴- که هغه بیرته نه راوگرځي دم وړباندې واجبېږي.

۵- که څوک له میقات څخه پرته له احرام تړلو مکې مکرمې ته لاړ شي، په هغه باندې حج یا عمره لازمیږي، که هر څومره ځلي له احرامه پرته تر میقات تیر شي هغومره واري حج یا عمره وړباندې لازمیږي.

له دې مسائلو څخه معلومیږي چي کوم خلک له میقات څخه بهر هستوگنه لري، یوازې د طواف لپاره مکې مکرمې ته تلای نشي، بلکې هغوی ته ضروري ده چي له میقات څخه د عمرې احرام وتری او داهم څرگنده شوه چي که هر څومره واري پرته له احرام څخه ورشي، هغومره دم او هغومره عمرې وړباندې واجب دي.

۶- جده له میقات څخه وتلي نه ده. نو ځکه له جدې څخه

مکې مکرمې ته پرته له احرام راتگ صحیح دی. خو طائف له میقات څخه وتلی دی، نو ځکه له هغه ځای څخه پرته له احرامه راتگ صحیح نه دی.

په يوه احرام کي څو عمرې کيدلای شي؟

پوښتنه: زه غواړم پنځه عمرې وکړم، ددې عمرو لپاره د حرم له حدودو څخه بهر تنعيم يا جعرانه ته ځم، احرام ترې ايا پنځه ځلې يعنې هرې عمرې ته ييل، ييل او که يو ځل احرام وټرم. په يوه ورځ کې يوه عمره وکړم يا په همدې احرام کې په يوه ورځ کې دوه يا درې عمرې کولای سم؟

ځواب: هرې عمرې ته ييل احرام تړل کيږي. احرام به ترې طواف او سعي به کوي، ويښتان به خړي او احرام به خلاصوي. يا به تنعيم يا جعراني ته ځي بيا به احرام ترې. په يوه احرام تريوې ډيرې عمرې کيدلای نسي. او تر عمرې (طواف او سعي) وروسته که ويښتان لنډيا ونه خړي شي او احرام خلاص نشي، ددوهمې عمرې لپاره احرام تړل جواز نلري.

مسئله: که څوک عمره وکړي، مدينې منورې ته لاړ شي، مازديگر او ماښام لمنځونه هلته وکړي، بيا ترميقات تير شي، جدي ته لاړ شي، شپه تيره کړي سهار بيا مکي مکرمې ته لاړ شي او دمکي دتللو قصد يې و نو په ميقات ورته احرام تړل ضروري ؤ او دهغه دکفاري لپاره ورباندي دم لازم دی. څو که يې دجدي دتللو اراده وه، دلته يې بيا دعمرې اراده وکړه نو دم ورباندي لازم نه ده.

(آپ کې مسائل ج ۴ ص ۹۵، فتاوی رحيميه ج ۸ ص ۲۹۰)

دعمرې کولو طريقه

عمره وړوکی حج دی. هر وخت کيدلای شي. د حج له ورځو پرته چې نه پکې کيږي، نور کومه مياشت او ورځ ورته ځانگړې نه ده. هر وخت چې غواړي له ميقات يا حل څخه احرام تړل کيږي، دا احرام له محرماتو او مکروهاتو څخه ځان وساتي، په مکه مکرمه کې يې ادا ب وساتي، مسجد حرام ته دباب السلام يا باب العمرة (يا له هرې دروزي چې موقع وه) ننوزي. اضطباع وکړي يعنې تر بنۍ اوږې څادر لاندې کړي او په چپه اوږه يې واړوي، طواف وکړي او چې لومړۍ توري پټي ته ودرېږي د حجر الاسود استلام وکړي يعنې دهغې لور ته په لاس سره اشاره وکړي او تلبيه ويل چې يې دا احرام تړلو په مهال پيل کړي وه، هغه بنده کړي. په طواف کې رمل وکړي يعنې دطواف په دريو لومړنيو گرځيدلو کې، اوږې پورته غورځوي، نژدې نژدې قدمونه کښيږدي او څه گړندۍ لاړ شي (يو ازې دسپرو لپاره) داهلته چې ازدحام نه وي او په تگ کې ستونزه نه وي، کنه بيا چې څرنگه موقع برابره وه هغسې دې طواف وکړي. تر طواف وروسته دوه رکعته نفل وکړي، حجر الاسود ته دتير په خير په لاس سره اشاره وکړي. له باب الصفا څخه ووزي. د حج په خير سعی وکړي. وروسته په دکان يا کوټه کې ويښتان غوڅ کړي. ځان حلال کړي. يعنې عام کالي واغوندي او دا احرام قيود پای ته ورسوي. تر سعی وروسته هم دوه رکعته نفل کول مستحب دی. بس عمره وشوه. (معلم الحجاج ص ۲۰۴)

يادونه: تر طواف وروسته دوه رکعته نفل کول واجب او

تر سعی وروسته مستحب دي.

دعمرې تر فراغت وروسته تر حلق وړاندي جامي اغوستل

پوښتنه: ما په وروستۍ ورځ چي کله عمره وکړه، د الوتکي د الوتو عجله مي وه، په دې پيره کې مې دعمرې له فراغت وروسته، لومړی احرام خلاص کړ، جامي مې واغوستلې، بيا مې حلق وکړ (وينستان مې غوڅ کړل) ددې حکم څه دی؟

ځواب: ددې غلطې له امله درباندي دم نشته. خود فطر د صدقي (سرسايي) په اندازه درباندي صدقه لازم ده. دا صدقه هرځای ورکول کيدای شي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۰۳)
مسئله: په عمره او حج دواړو کې، دوينستانو خرييل غوره دي. خود حج تر اعمالو که څه وړاندي عمره وشي بيا يې غوڅول غوره دي ترڅو په حج کې و خرييل شي. دا ځکه چې حج تر عمرې غوره دی.

نو بهتر کار په بهتر وخت کې مناسب دی. که عمره د حج تر وړځو ډيره وړاندي وي، بيا دي سر و خرييل شي ترڅو يې فضيلت تر لاسه شي. ځکه رسول الله صلی الله عليه وسلم د سر خريونکو لپاره درې ځله دمغفرت دعا کړې ده. او دوېنسته غوڅوونکو لپاره يې يوازې يو ځل دعا کړې ده، نو ځکه وينستان خرييل غوره دي. (حج بيت الله کې اهم فتاوی ص ۹۵)

په عمره کې دوداع دطواف حکم څه دی؟

پوښتنه: په عمره کې آیا دوداع طواف واجب دی؟
ځواب: په عمره کې دوداع طواف واجب نه دی. خو افضل او غوره دی، که څوک دوداع له طواف څخه پرته ولاړ شي هم کومه خبره نشته. په حج کې دوداع طواف واجب دی. رسول الله صلی الله عليه وسلم وائي: {له تاسو څخه دي څوک هم تر هغه نه روانيږي ترڅو يې دبيت الله طواف کړی نه وي.} (په دې خبره حجاج مخاطب وو)

(حج بيت الله کې اهم فتاوی ص ۵۶، آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۰۹)
مسئله: دعمرې طواف پوره، ډير يا کم دی. که څه هم يو ځل گرځيدل وي. که جنب، حائضي، نفاسي، يا بي اودسه طواف وکړم (وينه) واجب ده. خو که طواف راوگرځوي نو دم ساقطیږي.

مسئله: دعمرې کولو دواجب په ترک کولو بد نه (اوبن) غويي يا صدقه نه واجبیږي. بلکې يوازي دم (يو پسه يا دغوايي يا اوبن اوومه برخه) واجبیږي. خو دعمرې د احرام دممنوعاتو په ارتکاب سره، د حج د احرام دممنوعاتو د ارتکاب په څير دم يا صدقه واجبیږي. (احکام حج ص ۱۰۶)

په عمره کې په عرفات دنه و قوف لامل

پوښتنه: د حج اساسي ارکان دوه دي: د عرفات دریدل او د زیارت طواف او بیا سعی کيږي. عمره وړوکی حج دی، نو په هغې کې ولې یوازې طواف او سعی دي؟ په عرفات دریدل ولې پکې نشته؟

ځواب: په عمره کې د عرفات دریدل ځکه مشروع شوي نه دي چې، دهغې وخت ټاکلی نه دی. د حج له ورځو پرته، په ټول کال کې کیدلای شي. له همدې امله د عرفات په میدان کې دیوځای دریدلو هیڅ صورت نشته او په ځانګړې توګه په دریدلو کې کومه ګټه نشته.

او که داسې وویل شي چې د حج په څیر که عمرې ته هم وخت ټاکل شوی وای، څه مشکل و؟

د دې جواب دادی چې بیا نو عمره چیرې پاته کیدله، هغه خوبه حج و.

او که په کال کې دوه ځله حج ته خلک غوښتل شوی وای نو دهغه ستونزې خوله چاپته نه دي.

اصل خبره داده چې په عمره کې مقصود، دییت الله تعظیم او د الله تعالی د نعمتونو شکر په ځای کول دي او دا مقصود د طواف په کولو ترلاسه کیږي. نو له همدې امله د عرفات په میدان کې درایوځای کیدلو اړتیا نشته.

(رحمة الله الواسع ج ۴ ص ۲۱۲)

د احرام حکمت

احرام د حج او عمرې لپاره د تحریمي تکبیر په څیر دی. هغسې چې نیت کیږي، الله اکبر ویل کیږي او لمونځ کوونکي لمونځ پیل کوي او ډیر شيان په لمانځه کې هغه ته ناجائز ګرځي، هم د غسې د حج او عمرې احرام او تلبیه دي.

په احرام تر لوسره د بنده د حج او عمرې اراده کلکیږي، د اخلاص او عظمت څرګندونه، د عبودیت او کم وسي صورت غوره کیږي. په ژبه او زړه سره اقرار کیږي، ټول خوندونه او بنکلاوي پرېښودل کیږي، یوازې د وې جامې اغوستلې کیږي او سړی د مړو په څیر جوړیږي. په دې ځانګړي جامه (احرام) کې د استر حکمت دی چې آمر او غریب، شاه او ګدا د الله تعالی په دربار کې، په یوه جامه کې حاضرېږي. چاته دویار موقع نه ترلاسه کیږي. شریعت همدا لباس (احرام) خوښ کړی دی. په سادګي، پاکي او اساني کې همدا بې ساري لباس دی. او په طبي لحاظ هم دا ګټور دی.

(معلم الحجاج ص ۱۱۱ ورحمة الله الواسع ج ۴ ص ۱۸۹)

په احرام کې څه ډول پښې (څپلکي) پښو کیږي؟

مسئله: موزي او داسې جوړه چې د پښې له بیخ څخه راپورته او له پورته او وتلي هډوکي سره ولګیږي، دا په احرام کې منع دي. که همدا سې موزه یا بوټونه یوه شپه او ورځ په پښو شي، دم و اجیږي. تر دې وخت که کم په پښو شي، د فطر د صدقي په اندازه صدقه لازمیږي. (احکام حج ص ۹۵)

مسئله: ځيني کسان په احرام کې داسي سليپري يا خپلي استعمالوي چي دپښي لاندې هډوکي (هغه چي له لاندې څخه پورته لور ته وي) پټوي. داسي بوټونه په احرام کې دسړيو لپاره منع دي، کوم چي هډوکي پکي پټ وي، ددې دپاره دې دومره برخه غوڅه کړي يا دې مختنۍ برخي ته جامه ورکړي چي هډوکي لوڅ پاته شي.

(معلم الحجاج ص ۳۵۸ - فتاوی دارالعلوم ج ۶ ص ۵۵۵)
لنډه داچي په احرام کې د دواړو بيلډيو او دپښو هغه پاسنۍ برخه چي وينستان ورباندې راشنه کيږي، خلاص پاته کيدل ضرور دي. نو د احرام په حال کې سړيو ته ښه داده چي خپلکې په پښو کړي. که خپلي يا بوټ داسي وو چي بيلډۍ او دپښو پاسنۍ برخه نه پټوي، دهغوی پښو کول هم صحيح دي. که پندي او دگوتو پنجه پټه وي پروا نلري. (محمدرفعت قاسمي)

د احرام په حال کې د گلانو يا نورو شيانو استعمال

مسئله: ترا حرام تړلو وروسته، په غاړه کې د گلانو اميل اچول مکروه دي. په عمومي توگه خلک دې ته فکر نکوي او قصد ابوی لرونکي گلان بويوي چي داهم مکروه دی. خوڅه شي ورباندې نه لازميږي. (احکام حج ص ۹۴)

مسئله: د احرام په حال کې خوشبويه شيان ژوول يا بويول د خوشبويي د بويولو لپاره دهغوی په دکان کې کښيनाستل، بوي لرونکي ميوې يا وابنه ژوول يا بويول مکروه دي، خو که پرته له ارادي ښه بوي راشي، پروا نلري. (معلم الحجاج ص ۱۱۴)

مسئله: د احرام په حالت کې د عطرو په دکان کې کښيनाستل کومه ستونزه نلري، خو د بويولو په نيت پکې کښيनाستل مکروه دي. (معلم الحجاج ص ۲۲۹)

مسئله: د احرام په حال کې داسي ځای ته داخليدل چي هلته څه مينځل شوي وي او د احرام لرونکي جامو ته بوي را رسيږي خو ورسره ونه لگيږي، څه نه و اجيږي. (معلم الحجاج ص ۲۳۰)

مسئله: د احرام په حال کې خوشبويه شيان عطريا بل څه بويول يا ورسره پاته کيدل مکروه دي. (کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۵۶)

مسئله: د احرام په حالت کې که په حجر الاسود خوشبويي لگيدلي وي، هغه دي نه مچوي او نه دي لاس وروړي.

(معلم الحجاج ص ۲۳۲)

د احرام خادر به څرنگه وي؟

مسئله: له ځان سره د احرام د جامو د لرلو په فکر کې اوسئ. د احرام لپاره يو خادر (نژدې دوه نيم متره) او دلاندې تړلو لنگ (نژدې يو متر او ۲۵ سانتي متره). دا جامه که سپينه وي غوره ده. په ډيره تودوڅه او ډيره يخنې کې دوي ستري تولياوي (گانچي) احرام کول غوره دي چي هغه د خادر او لنگ کار ورکولای سي. خو که الله تعالی درته پراخي درکړي وي، نو دوه دري احرامونه له ځان سره ولرئ، که يو خيرن سي بل به استعمال کړئ. (احکام حج ۲۴)

مسئله: د احرام خادر بايد دومره اوږد وي چي، تر ښۍ

اوږې لاندې او په کینه اوږه واورې. لنگ دومره اوږد وي چې له نوڅخه دځنگونو تر سترگيو په سمه توگه ورسېږي.

(معلم الحجاج ص ۱۰۵)

مسئله: د احرام لپاره دا ضروري نه ده چې يو خادر او يو لنگ له پيله تر پايه په بدن باندې پاته شي، بلكې دهغوی دواړو بدلول جايز دي. (امداد الاحكام ج ۲ ص ۱۷۷)

مسئله: د سړيو لپاره احرام د دوو خادرونو په خيروي سړيو ته د احرام په حال کې گنډل شوي جامه اغوستل منع ده.

(آپ کې مسائل ج ۴ ص ۲۵۴)

مسئله: سپينه جامه احرام کول مستحب دي. کله توره يا بل ډول چې خوشبويه نه وي جايز دي.

(امداد الاحكام ج ۲ ص ۱۶۴ - رد المحتار ج ۲ ص ۲۵۴)

مسئله: احرام که توريا بل رنگ وي هم جواز لري. (غوره

سپين دی) د پخني په مهال له تودو جامو څخه داکارا خستل

کيدلای شي. تولى او ي هم استعماليدلای شي. (احكام حج ص ۳۱)

مسئله: په احرام کې يوه جامه هم کافي ده چې له نو (ناف)

څخه تر سترگيو پورې ورباندې بدن پټ شي او تر دوو زيات

هم جايز دي. (معلم الحجاج ص ۱۰۵)

د احرام خادر د لنگ په ډول گنډل

پوښتنه: که دا احرام خادر، د لنگ په ډول وگنډل شي، ايا هغه استعماليدلای شي؟ بعضي کسان د پرانستي خادر په تړلو عادت نه وي او دستر د لوڅيدلو ويره يي وي، په تيره خوب په مهال، نو آيا د احرام لنگ گنډل کيدلای شي؟

جواب: دستر (له نو دځنگونو تر سترگيو) د لوڅيدلو ويره که وه، نو د احرام د خادر د گنډلو اجازه شته خو که اړتيا نه وي، گنډل يي مکروه دي. (فتاوی رحيميه ج ۸ ص ۲۸۶ د غنية المناسک ص ۴۷ په حواله)

مسئله: د لنگ د دواړو سرونو گنډل مکروه دي، خو که چا دستر د حفاظت لپاره داکار وکړي يا دم واجب نه ده. (معلم الحجاج ص ۱۱۴)

مسئله: که يو خادر د احرام لپاره کافي نه و. دوه خادرونه سره يوځای کول او گنډل احرام کيدلای سواي. په گنډل شوي جامه (فرش، خادر يا بل شي) باندې محرم بیده کيدلای شي. (فتاوی رحيميه ج ۵ ص ۲۱۹)

مسئله: غوره داده چې احرام بالکل گنډل شوي نه وي. خو که دوي تهوټې سره وگنډلي شي هم جواز لري. (امداد الفتاوی ج ۲ ص ۱۶۴، رد المحتار ج ۲ ص ۲۵۴ په حواله او معلم الحجاج ص ۱۰۵)

مسئله: د احرام لنگ ته تاراچول او تر ملاتړل مکروه دي، د احرام خادرونو ته غوټه وراچول، په غاړه کې بندول مکروه دي. خادر او لنگ غوټه کول يا سره گنډل، ستن يا بل څه پکې ورکول يا تار پکې بندول مکروه دي. (معلم الحجاج ص ۱۱۴)

مسئله: د احرام په لنگ کې د ساعت يا پيسو لپاره جيب جوړول جايز دي. (معلم الحجاج ص ۱۱۵)

دا حرام دنیت ضروري مسائل

مسئله: یوازې په زړه کې د حج دنیت په کولو احرام نه صحیح کیږي. تلبیه او کوم بل ذکر چې دهغه قایم مقام وي ضروري دی. همداسې پرته له نیت یوازې په تلبیه ویلو سره هم نه محرم کیږي. دا حرام لپاره نیت او تلبیه دواړه ضروري دي.

مسئله: دا حرام نیت کول په زړه کې ضروري دی. په ژبه ویل یې یوازې مستحسن دي. دڅه شي لپاره چې احرام وتړي دهغه په زړه کې نیت کیږي. (معلم الحجاج ص ۱۰۲)

مسئله: احرام له دوو خبرو سره تړل کیږي. نیت کول او ورسره تلبیه ویل. که چا نیت وکړ، تلبیه یې ونه ویله او یا یې تلبیه وویل خو نیت یې ونکړ احرام نه تړل کیږي.

(کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۴۵)

مسئله: یوازې په نیت کولو احرام نه پیل کیږي، بلکې دتلبیه د الفاظو له ویلو سره پیل کیږي. دتلبیه د الفاظو په ویلو احرام شروع کیږي، له همدې امله دتلبیه تر ویلو وړاندې دي سرلوڅ کړل شي. (احکام حج ص ۳۲)

(کله، کله الوتکه وځنډیږي. په احرام کې پاته کیدل او دا حرام پابندی کول ستونزمن وي. نو ددې لپاره په کور، یا هوایي ډگر کې دي دوه رکعت نفل وکړل شي، احرام دي وتړل شي، خونیت او تلبیه دي په الوتکه کې تر سپریدلو وروسته ووايي، ترڅو دا او نوري پریشانی نه وي.) (محمدرفعت قاسمي)

دتلبیه ضروري مسائل

مسئله: تلبیه یعنې بشپړ لیک په ژبه سره ویل شرط دی. که په زړه کې وویل شي کفایت نکوي.

مسئله: ګونګ به ژبه بنوروي ځکه الفاظ ویلای نشوای.

مسئله: هر هغه ذکر چې دالله تعالی تعظیم پکې مقصود وي، دتلبیه ځای نیسي. لکه لا اله الا الله، الحمد لله، الله اکبر او نور.

مسئله: تلبیه په اردو، فارسي، ترکي (پښتو) او نورو ژبو جایز ده خو په عربي ویل یې غوره دي.

مسئله: که کوم بل ذکر دا حرام په وخت کې ویل کیږي احرام صحیح کیږي، خو تلبیه پرېښودل مکروه ده.

مسئله: دا حرام تړلو په مهال، تلبیه یا بل ذکر یو ځل ویل فرض دي. تکراري سنت دی. که تلبیه وایي نو درې ځله دي ووايي.

مسئله: د حالاتو تغیر یعنې په سهار، ماښام کې، بهر تللو، دننه تللو په مهال، له خلکو سره دملاقات، له سواري کښته کیدلو، لوړې ته ختلو یا را کښته کیدلو او نورو وختونو کې تلبیه مستحب او مؤکد ده. یعنې دنورو مستحباتو په مقابل کې په دې تاکید ډیر دی.

مسئله: که څو تنه سره یو ځای شي، یو ځای دي تلبیه نه وایي، ییل، ییل دي ووايي.

مسئله: په تلبیه کې د غږ لوړول مسنون کار دی. خو دومره لوړ نه چې یا تاسو یا لمونځ کوونکو یا پیده کسانو ته تکلیف وي.

مسئله: په مسجد حرام، مټی، عرفات او مزدلفه کې هم تلبیه ویل کېږي خو په مسجد کې دي په زوره نه وایي.

مسئله: په طواف او سعی کې تلبیه نه ویله کېږي، د میرمنو په زوره تلبیه ویل منع دي. (معلم الحجاج ص ۱۰۴)

احرام له کوم ځایه تړل کېږي؟

که راساً مکې مکرمې ته د تللو اراده وي، نو په الوتکه کې تر سپریدلو وړاندې په هوایي ډگر کې باید احرام وتړل شي او تلبیه ویل پیل شي. خو که تر سپریدلو وړاندې، احرام ونه تړل شي نو جدې ته تر رسیدلو یو ساعت وړاندې، باید ضرور احرام وتړل شي او که تر میقات پرته له احرام څخه تیر شي دم (وینه - قرباني) ورباندې واجبیږي. (دا ځکه چې له هند او نورو ځایونو چې الوتکې ځي، د قرن المنازل له میقات یا دهغوی له برابر څخه تیرېږي، له هغه ځایه څخه د تیریدلو په مهال باید حجاج ضرور احرام ولري.

- که لومړی مدینې منورې ته د تللو انتظام وي، بیا له دي ځای څخه دا احرام تړلو ضرورت نشته، بیا چې له مدینې منورې څخه مکې معظمې ته ځي، له ذوالحلیفې څخه به احرام تېري.

دا حرام تړلو مسنونه طریقه

- ترا حرام تړلو وړاندې مستحب دي چې حجامت وکړي. نوکان واخلې، دبغل او نولاندې ویښتان لري کړي. بیا د احرام په نیت غسل وکړي، که د غسل موقع یا سهولت نه وي اودس دي وکړي.

- تر غسل یا اودس وروسته دي سړی گنډل شوي جامي لري کړي اولنگ دې وتړي، خادر دي واغوندي او خوشبویي دي ووهي. خو په جامه به یې داغ نه پریوزي، که دا دواړه جامي سپیني او نوي وي غوره دي. (که لنگ په مایین کې وگنډل شي هم روا ده. ځکه هغه کسان چې له گنډلو پرته له لنگ سره عادي نه وي، هغوی ته گنډل شوي لنگ اغوستل ښه دي تر څو یې دعورت لوڅیدلو ویره نه وي، له نامه تر ځنگونو پوري لوڅ نشي.)

- میرمنې دي دا حرام لپاره گنډل شوي جامي نه لري کوي. دهغوی لپاره احرام دادی چې خپل سرپټ او مخ لوڅ ولري.

- دا حرام ترتیاري کولو وروسته، که مکروه وخت نه وي دوه رکعتة نفل دي دا حرام په نیت وکړي. غوره داده چې په لومړۍ رکعت کې د کافرون او په دوهم رکعت کې دا خلاص سورت ووايي. ښکاره دي وي چې ددي لمانځه د کولو په مهال، په خادریا بل شي سرپټ شي داغوره دی. ځکه تراوسه لا دا حرام پابندي پیل شوي نه ده.

که دامهال میرمنې دناپاکۍ په حال کې وي، لمونځ دي نه کوي، دا حرام نیت دي وکړي او تلبیه دي ووايي.

تر دې وروسته دي سرې په زوره او میرمنې په پټ ډول درې ځله تلبیه ووايي. دتلبیې الفاظ دادي: **لبيک الله لبيک، لبيک لا شریک لک لبيک، ان الحمد والنعمه لک والملك لا شریک لک.** (حاضریم اي الله! زه حاضریم، ستا هیڅ شریک نشته، حاضریم ټولې ستاینې او ټول نعمتونه یوازې تالره دي او ټوله پادشاهي تالره ده، ستا کوم شریک نشته.)

له نیت سره تر تلبیه ویلو وروسته تاسو محرم سواست او دا حرام ټولې پابندې شروع سوي. دا یاد ولرئ چې دا حرام لپاره نه یوازې نیت کافي وي او نه هم یوازې تلبیه بلکې تلبیه او نیت یوځای شرط دي.

تر تلبیه وروسته، چې هره دعا غواړئ ویي کړئ، دادعا مستحب ده:

{اللهم اني اسئلك رضاك والجنة واعوذبك من غضبك والنار.}

(ای الله! زه ستا رضا او جنت غواړم او ستا له قهر او له دوزخ څخه پناه غواړم.)

دا حرام تر پیل کیدلو وروسته، ډیر شيان چې وړاندي روا وو، هغه هم حرامیږي. مثلاً خوشبويي لگول، گنډل شوي

جامي اغوستل، نوکان یا ویښتان اخیستل، سریا مخ پټول، ښکار کول، له میرمنې سره جماع کول یا د بي حیايي خبرې کول. (ددې تفصیل د حج په کتابونو کې وگورئ یا د بي کړئ او د ټولو خیال ساتل مناسب دي. محمد رفعت قاسمي.)

دتمتع حج په صورت کې چې مکې مکرمې ته ورسیدئ تر طواف کولو وړاندې تلبیه ویل بنده کړئ. خو په حج افراد او قرآن کې تلبیه، دذې الحجي تر لسمې د جمرې عقبي تر ویشتلو جاري وي. تر هغه چې دتلبیه دویلو حکم وي په کثرت او ذوق سره یې جاري ولرئ. دویلو په مهال یې معني په ذهن کې ولرئ او دا تصور وکړئ چې یو بي وزله مین دخپل مهربان بادار دربار ته ځي.

په بیت الله کې حاضري

مکې مکرمې ته په رسیدلو دهستوگنې او نورو په اړه دانتظام تر بشپړولو او بي غمي سره، تاسو حرم شریف ته د حاضریدلو لپاره تیار یږئ.

کله چې مو په بیت الله شریف سترگې ولگیزې، په ډاډه زړه دژړا په بدرگه دعا وکړئ، دا د قبول موقع ده.

د طواف کولو طریقه

مسئله: د طواف معنی ده، دیوه شي خواوشارا گړځیدل. د طواف په نیت کولو سره دییت الله خواوشارا (خلو رطرفه) اوه ځلي گړځیدلو ته طواف وایي. یو ځل گړځیدلو ته شوط وایي. پرته له بیت الله څخه تر څه شریک، ساک، ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۶۸، ۶۹، ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۷، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۷۲، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۲، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۱۵، ۹۱۶، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۵، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۴۸، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۳، ۹۶۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۵، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۷۹، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۲، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۱، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۳۴، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶، ۱۰۳۷، ۱۰۳۸، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۴۵، ۱۰۴۶، ۱۰۴۷، ۱۰۴۸، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۵۶، ۱۰۵۷، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰، ۱۰۶۱، ۱۰۶۲، ۱۰۶۳، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۶۸، ۱۰۶۹، ۱۰۷۰، ۱۰۷۱، ۱۰۷۲، ۱۰۷۳، ۱۰۷۴، ۱۰۷۵، ۱۰۷۶، ۱۰۷۷، ۱۰۷۸، ۱۰۷۹، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۰۸۵، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۰۸۸، ۱۰۸۹، ۱۰۹۰، ۱۰۹۱، ۱۰۹۲، ۱۰۹۳، ۱۰۹۴، ۱۰۹۵، ۱۰۹۶، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۰۹۹، ۱۱۰۰، ۱۱۰۱، ۱۱۰۲، ۱۱۰۳، ۱۱۰۴، ۱۱۰۵، ۱۱۰۶، ۱۱۰۷، ۱۱۰۸، ۱۱۰۹، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۱۲، ۱۱۱۳، ۱۱۱۴، ۱۱۱۵، ۱۱۱۶، ۱۱۱۷، ۱۱۱۸، ۱۱۱۹، ۱۱۲۰، ۱۱۲۱، ۱۱۲۲، ۱۱۲۳، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۲۶، ۱۱۲۷، ۱۱۲۸، ۱۱۲۹، ۱۱۳۰، ۱۱۳۱، ۱۱۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۳۴، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸، ۱۱۳۹، ۱۱۴۰، ۱۱۴۱، ۱۱۴۲، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۵، ۱۱۴۶، ۱۱۴۷، ۱۱۴۸، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۵۲، ۱۱۵۳، ۱۱۵۴، ۱۱۵۵، ۱۱۵۶، ۱۱۵۷، ۱۱۵۸، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۱۶۱، ۱۱۶۲، ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۵، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷، ۱۱۶۸، ۱۱۶۹، ۱۱۷۰، ۱۱۷۱، ۱۱۷۲، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵، ۱۱۷۶، ۱۱۷۷، ۱۱۷۸، ۱۱۷۹، ۱۱۸۰، ۱۱۸۱، ۱۱۸۲، ۱۱۸۳، ۱۱۸۴، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷، ۱۱۸۸، ۱۱۸۹، ۱۱۹۰، ۱۱۹۱، ۱۱۹۲، ۱۱۹۳، ۱۱۹۴، ۱۱۹۵، ۱۱۹۶، ۱۱۹۷، ۱۱۹۸، ۱۱۹۹، ۱۲۰۰، ۱۲۰۱، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۰۴، ۱۲۰۵، ۱۲۰۶، ۱۲۰۷، ۱۲۰۸، ۱۲۰۹، ۱۲۱۰، ۱۲۱۱، ۱۲۱۲، ۱۲۱۳، ۱۲۱۴، ۱۲۱۵، ۱۲۱۶، ۱۲۱۷، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۲۲، ۱۲۲۳، ۱۲۲۴، ۱۲۲۵، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷، ۱۲۲۸، ۱۲۲۹، ۱۲۳۰، ۱۲۳۱، ۱۲۳۲، ۱۲۳۳، ۱۲۳۴، ۱۲۳۵، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۳۸، ۱۲۳۹، ۱۲۴۰، ۱۲۴۱، ۱۲۴۲، ۱۲۴۳، ۱۲۴۴، ۱۲۴۵، ۱۲۴۶، ۱۲۴۷، ۱۲۴۸، ۱۲۴۹، ۱۲۵۰، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۵۳، ۱۲۵۴، ۱۲۵۵، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۵۹، ۱۲۶۰، ۱۲۶۱، ۱۲۶۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۶۵، ۱۲۶۶، ۱۲۶۷، ۱۲۶۸، ۱۲۶۹، ۱۲۷۰، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۵، ۱۲۷۶، ۱۲۷۷، ۱۲۷۸، ۱۲۷۹، ۱۲۸۰، ۱۲۸۱، ۱۲۸۲، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴، ۱۲۸۵، ۱۲۸۶، ۱۲۸۷، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹، ۱۲۹۰، ۱۲۹۱، ۱۲۹۲، ۱۲۹۳، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵، ۱۲۹۶، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸، ۱۲۹۹، ۱۳۰۰، ۱۳۰۱، ۱۳۰۲، ۱۳۰۳، ۱۳۰

ناجايز دي. د طواف لپاره، د طواف نیت کول فرض دي. پرته له نیت څخه که څوک هر څومره واري تري وگرځي طواف نه بلل کېږي. د طواف نیت (په عربي او هره ژبه چي وي) داسي دی: يا الله! زه ستا درضا لپاره د طواف اراده کوم، هغه راته اسانه کړي او راڅخه قبول يي کړي. (په زړه کې داسي نیت کول فرض دي او په ژبه ويل يي غوره دي.

د کعبې مبارکې په کوم کونج کې چي حجر الاسود لگيدلی دی، هغې ته نژدې په ځمکه يوه توره پټۍ د يوه بالبنټ په پراخي، د صفا لور ته د اښيې چي څنگ ته حجر الاسود ده.

(د تورې پټۍ په ختم کې، د صفا د دروازي لور ته، د مطاف په پای کې يو گروپ ؤ چي اوس نښه ده.) مسجد حرام ته چي له هري دروازي دننه شئ، له هغې پټۍ سره به دريږئ او تلبیه

به بس کوي. د طواف کولو تر نیت وروسته به د احرام د څادر ښې لوري تر ښې اوږه لاندې او په چپه اوږه به يي واړوي. دې ته اضطباع وايي. داسي د طواف تر پوره کيدلو پوري وي دي پټۍ ته په راتلو به داسي دريږئ چي حجر الاسود مو خوا کې وي. تاسو به ددې پټۍ چپ لور ته دريږئ چي ښۍ پښه مول پټۍ سره ولگيږي، چپه پښه به داسي بيله وي چي، ښې اوږه د حجر الاسود له څنډې سره وي او بدن د حجر الاسود څنگ ته کين لور ته وي. يعنې تاسي به د حجر الاسود مخته په پټۍ داسي دريږئ چي حجر الاسود ستاسو مخته وي. بيا به:

{بسم الله، الله اکبر، والله الحمد}

واياست او دواړه لاسونه به پورته کړئ، داسي لکه په لمانځه کې چي پورته کيږي، تر غوږونو پوري به لاس پورته کړئ، د دواړو لاسونو ورغوي به کعبې او حجر الاسود ته مخامخ وي، بيا به لاسونه پريږدي. دي عمل ته استقبال وايي. دا يوازي په پيل کې کيږي. په نورو شوطونو کې استقبال نه کيږي. يعنې د تحریمي د تکبير په څير به لاسونه غوږو ته وړئ، بيا به يي نه پريږدي بلکې استلام به کوي. يعنې دواړه لاسونه به د حجر الاسود لور ته داسي نيسي چي ورغوي يي د حجر الاسود لور ته وي او شاوي يي ستاسو مخته وي. کله چي لاس پورته شي، داسي به واياست:

{بسم الله، الله اکبر، والله الحمد.}

چي دا وواياست، د لاسونو ورغوي به ښکل کړئ. خو چي دمچولو غږ يي پورته نشي. دې عمل ته استلام وايي.

کله چي له استلام څخه فارغ شئ، طواف به پيل کړئ. دا چي طواف مو دعمرې طواف دی او تر دې طواف وروسته سعی هم کوئ، له همدې امله به په دريو لومړنيو شوطونو کې رمل هم کوئ. درمل مطلب دادی (که ممکن وي، ازدحام نه وي او موقع وي) دواړه اوږې به ښوړوي او د پهلوانانو په څير به په لنډو قدمونو ژر، ژر ځئ. تر درېو شوطونو وروسته به په نورو شوطونو کې په اعتدال سره ځئ. په هغوی کې رمل نشته، ميرمنې به په يوه شوط کې هم رمل نه کوي.

ناجايز دي. د طواف لپاره، د طواف نيت كول فرض دي. پرتله نيت څخه كه څوك هر څومره واري تري وگرځي طواف نه بلل كېږي. د طواف نيت (په عربي او هره ژبه چي وي) داسي دي: يا الله! زه ستا درضا لپاره د طواف اراده كوم، هغه رات اسانه كړي او راڅخه قبول يي كړي. (په زړه كې داسي نيزه كول فرض دي او په ژبه ويل يي غوره دي.

د كعبې مباركې په كوم كونج كې چي حجر الاسود لگيدل دي، هغې ته نژدې په ځمكه يوه توره پټۍ د يوه بالبنسټ پراخي، د صفا لور ته دانبيې چي څنگ ته حجر الاسود ده.

(د توري پټۍ په ختم كې، د صفا د دروازي لور ته، د مطاف په پاى كې يو گروپ ؤ چي اوس نښه ده.) مسجد حرام ته چي له هري دروازي دننه شئ، له هغې پټۍ سره به دريږئ او تلبيه به بس كوي. د طواف كولو تر نيت وروسته به دا حرام د خاد بنې لوري تر بنې اوږه لاندې او په چپه اوږه به يي واړوي. دې ته اضطباع وايي. داسي د طواف تر پوره كيدلو پوري وي دي پټۍ ته په راتلو به داسي دريږئ چي حجر الاسود مو خوا كې وي. تاسو به د دې پټۍ چپ لور ته دريږئ چي بنې پښه مول پټۍ سره ولگيږي، چپه پښه به داسي بيله وي چي، بنې اوږه د حجر الاسود له څنډې سره وي او بدن د حجر الاسود څنگ ته كين لور ته وي. يعنې تاسي به د حجر الاسود مخته په پټۍ داسي دريږئ چي حجر الاسود ستاسو مخته وي. بيا به:

{بسم الله، الله اكبر، والله الحمد}

واياست او دواړه لاسونه به پورته كړئ، داسي لكه په لمانځه كې چي پورته كيږي، تر غوږونو پوري به لاس پورته كړئ، د دواړو لاسونو ورغوي به كعبې او حجر الاسود ته مخامخ وي، بيا به لاسونه پريږدي. دي عمل ته استقبال وايي. دا يوازې په پيل كې كيږي. په نورو شوطونو كې استقبال نه كيږي. يعنې د تحريمي د تكبير په څير به لاسونه غوږو ته وړئ، بيا به يي نه پريږدي بلكې استلام به كوي. يعنې دواړه لاسونه به د حجر الاسود لور ته داسي نيسي چي ورغوي يي د حجر الاسود لور ته وي او شاوي يي ستاسو مخته وي. كله چي لاس پورته شي، داسي به واياست:

{بسم الله، الله اكبر، والله الحمد.}

چي دا وواياست، د لاسونو ورغوي به ښكل كړئ. خو چي دمچولو غربي پورته نشي. دې عمل ته استلام وايي. كله چي له استلام څخه فارغ شئ، طواف به پيل كړئ. دا چي طواف مو دعمرې طواف دی او تر دې طواف وروسته سعی هم كړئ، له همدې امله به په دريو لومړنيو شوطونو كې رمل هم كړئ. درمل مطلب دادی (كه ممكن وي، از دحام نه وي او موقع وي) دواړه اوږې به ښوړوي او د پهلوانانو په څير به په لنډو قدمونو ژر، ژر ځئ. تر درېو شوطونو وروسته به په نورو شوطونو كې په اعتدال سره ځئ. په هغوی كې رمل نشته، ميرمنې به په يوه شوط كې هم رمل نه كوي.

هر شوط چي پوره شي د حجر الاسود استلام به كړئ. يعنې

چي راوگرځي او حجر الاسود ته ورسېږي، نو:

{بسم الله، الله اكبر، الله الحمد.}

به وایاست او حجر الاسود به ښکلوئ، د لاس په لگولو او د لاس په ښکلو لو هغه عمل کيږي چي وړاندي وشول. داسي يوشو طپوزه شو. همداسي اوه شو طه له حجر الاسود څخه پیل او په حجر الاسود ختم شي، يو طواف بشپړ شو. تر اوو شو طونو وروسته، اتم ځل به هم استلام يعني د دواړو لاسونو ورغوي به د حجر الاسود طرف ته کړي، مچ يي کړي.

استلام د هر شو ط په پیل کې کيږي او چي اخيري شو ط پوره شي د حجر الاسود استلام بيا کيږي. نو په يوه طواف کې اته استلامونه کيږي.

(احکام حج - ص ۴۵ کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۹۵، رحمه الله الواسع ج ۴ - ۲۰۸)

د طواف په هر شو ط کې دنوي دعا لوستل

مسئله: په طواف کې اوه ځله گرځيدل دي، په هر وار گرځيدلو کې نوي، نوي دعا کول ضرور نه ده. بلکې په کومه دعا کې چي خشوع ډيره وي، هغه دي وايي. له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه درکن يمانی او حجر الاسود ترمنځ دادعا منقول ده:

{ربنا اتنا في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة وقتنا عذاب النار.}

د طواف په اوو ځلو گرځيدلو کې چي دعاوي په کتابونو کې راغلي دي، هغه له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه رانقل شوي نه دي. له ځينې ديني مشرانو څخه منقولي دي.

عام خلک يي نه سم تلفظ کولای شي او نه يي په معنی او مفهوم پوهيږي. بيا د طواف په گرځيدلو کې يي وايي، نورو خلکو ته هم تشويش پيدا کيږي. ځيني خلک قرآن کریم په زوره پکې تلاوت کوي داسي هم مناسب نه دي.

دریمه کلمه، درود شریف يا بله دعا چي خوندوره وي، هغه په پټه خوله چي نورو ته تشويش نه وي، وويله شي.

(آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۱۲ - احکام حج ص ۴۷)

مسئله: د حج په مقاماتو کې د کومي دعا تعينول ښه نه دي. کومه چي خوښه وي، کومه چي ضرورت وي، هغه دي ويله کيږي. ځکه په ټاکلو الفاظو کې د زړه رقت او خشوع ډير وخت کمه وي. نو ځکه دا غوره ده چي دخپلې ژبې او خپلي محاورې دعا وشي. (احکام حج ص ۴۸)

تر طواف وروسته د دوه رکعت له مانځه حکم

مسئله: په طواف کې تر اوو شو طونو گرځيدلو وروسته دوه رکعت له مانځ کول واجب دي. که هغه طواف فرض وي، واجب وي او که نفلي. غوره داده چي دا طواف او لمونځ سره متصل ادا کړای شي. خو چي مکروه وخت نه وي. که مکروه وخت و، بيا چي کله وخت پيدا شي، دوه رکعت له مانځ لازم دي، که څه هم وطن ته بيرته راشي، خو ځنډ يي مکروه دی.

(کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۷۵ - احکام حج ص ۴۹)

مسئله: که چا په مکه مکرمه کې، د طواف لمونځ ونکړ، د هغه اداء واجب ده. له ذمې يي نه ساقطيږي. په ټول ژوند کې

بي اداء كولاى شي. (معلم الحجاج ص ۱۳۳ - حج بيت الله كې اهم فتاوى ص ۵۲)
(ترهړ طواف وروسته دوه ركعت له مونځ كول واجب دي، په حرم كې يې كول سنت دي. يعنې په هغه ساحه كې چې هلته ښكار كول جواز نلري. نوله مسجد حرام سره، سره په هوتل او دخپلي هستوگنې په ځاى كې هم كيدلاى شي. كه يې همدا لمونځ هير شو، هېواد ته لاړ، هلته دې وكړي. په تاخير او ځنډ كې يې دم يا بل څه نشته. واجب يې اداء كيږي. (محدث نعت قاسي)

ايا په مقام ابراهيم كې نفل اداء كول ضروري دي؟
پوښتنه: ځينې خلك فكر كوي چې، خلك ډير دي خو دطواف دوه ركعت غواړي په مقام ابراهيم كې يې وكړي، هلته ده ته هم ستونزي وي، ميرمنې يا كمزوري خلك احتمالاً زخمي هم شي، ايا دالمونځ دازدحام له امله هلته ستونزه نلري؟

ځواب: له ازدحام څخه ضرور ستونزه ليدله كيږي، په مقام ابراهيم كې دوى يا نورو ته ضرر رسيږي. نو هلته دي لمونځ نكوي. ځكه چاته ضرر رسول حرام دي.

مسئله: كه ځاى و (چاته تكليف نه رسیده) نو دطواف دوه ركعت، دابراهيم عليه السلام په مقام كې كول غوره دي. كه په حطيم كې ځاى وي، هلته دي وشي او كنه بيا كه هر ځاى وشي بلكې په ټول حرم شريف كې يا بهر په خپل هستوگن كې يې كول هم جايز دي كراهت نلري. (آپ كې مسائل ج ۴ ص ۱۱۴)

مسئله: دطواف دوه ركعت په مقام ابراهيم كې كول، دا

معنى چې مقام، دلمونځ كوونكي او بيت الله ترمنځ راشي. مقام ابراهيم ته چې څومره نژدې وي، هغومره غوره دى. كه څه فاصله وي بيا هم باك نلري. خلكو ته تكليف وركول او وړاندي تلل ناپوهي ده.

مسئله: دگڼه گوڼې په مهال، نژدې ورتلل تاسو ته تشويش او نورو ته ضرر رسيږي. نو غوره داده چې څه لري و كړاى شي.
مسئله: دطواف ددوو ركعتونو لپاره كه له مقام ابراهيم سره ځاى پيدا شي، نو ښه داده چې په لنډ قرائت سره وشي او لنډه دعا وكړو ترڅو نورو ته ځاى خلاص شي او ورته ستونزه نه وي. اوږده دعا يا نفله نه دي نه كوي. (احكام حج ص ۵۰ مفتي محمد شفيع رحمه الله)

دڅو طوافونو نوافل يو ځاى كول

مسئله: كه څوك څو طوافونه په پرلپسې توگه وكړي او بيا دهر طواف لپاره دوه ركعت هم هغسې مسلسل وكړي. داسي كول مكروه دي. خو دطواف دوه ركعت په مكروه وخت كې مكروه دي. كه هغه مهال همدا سې مسلسل طواف وشي او د مكروه وخت تر تيريدلو وروسته، دهر طواف لپاره دوه، دوه ركعت وشي، مكروه نه دى. (فتاوى محموديه ج ۳ ص ۱۸۳ احكام حج ص ۵۰)

معذور شخص به دطواف نفل څرنگه كوي؟

مسئله: معذور شخص چې څرنگه نور لمونځ كوي، هغسې به همدا دوه ركعت هم كوي. يعنې په ولاړه به يې كوي، كه يې وس نه دزلود په ناسته به يې كوي. طواف دي په خپله يا له بل سره او يا هم په گرځنده چوكۍ كې لكه عام معذور خلك چې يې كوي، ودي كړي. (آپ كې مسائل ج ۴ ص ۱۱۳)

د طواف نفل، په ممنوع وخت کې کول

مسئله: دامام ابو حنيفه رحمه الله په نزد، په ممنوعه وخت کې، يعني تر مازديگر وروسته تر ما بنامه، له سهار څخه د اشراق تر وخته او د زوال په مهال د طواف دوه رکعت کول جايز نه دي. په دغه وخت کې که يې هر څومره طوافونه وکړل، تر مکروه وخت وروسته دا دوه رکعت دهر طواف لپاره بيل وشي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۱۴، فتاوی محموديه ج ۳ ص ۱۸۲)

مسئله: که دا دوه رکعت په مکروه وخت کې وکړي، د علماوو په اتفاق هغه نه اداء کېږي. که يې په منع کې دا خيال شو چې دا وخت مکروه دی، پرې دې پرې دي. که يې بشپړ کړل د مکروه وخت تر تيريدلو وروسته دي بيا وکړي.

(احسن الفتاوی ج ۴ ص ۵۲۷ ورد المحتار په حواله، معلم الحجاج ص ۱۳۳)

که يې نفل هير شول او بل طواف يې پيل کړ

مسئله: که تر طواف وروسته يې دوه رکعت هير شول او دوهم طواف يې پيل کړ، که يې د دوهم طواف تر يو ځل گرځيدو وړاندي ورته ياد شول، هغه دې پرېږدي او دوه رکعت دي وکړي. که يې يو شوط پوره کړ او ورته ياد شول، بيا که تر هر ځل گرځيدلو وروسته ورته ياد شول، طواف دي بشپړ کړي او بيا دي دوه رکعت د مخکني طواف لپاره وکړي او دوه رکعت دي د دي طواف لپاره وکړي.

(فتاوی محموديه ج ۳ ص ۱۸۳ معلم الحجاج ص ۱۳۳)

د طواف ضروري مسائل

مسئله: د طواف تر پيل کولو وړاندي، تر غوږونو پوري د لمانځه په څير لاسونه او چټول يوازي لومړی ځل دي، او ه ځله نه دي.

استلام يعني د دواړو لاسونو ورغوي د حجر الاسود لور ته کول، گواکې په حجر الاسود ايشودل دي او د لاسونو شا خپل مخته کول او بيا خپل لاسونه بنکلول اته ځله دي.

(آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۰۰، احکام حج ص ۴۶)

مسئله: د حجر الاسود استلام يعني بنکلول اول ځل او اتم ځل په اتفاق سره مؤکد سنت دي. د منع په گرځيدلو کې ډير تاکيد شوی نه دی. (احکام حج ص ۴۷)

مسئله: تر کوم طواف وروسته چې سعی وي، دهغه په اول دري ځلي گرځيدلو کې رمل (پهلواني) هم کېږي. تر کوم طواف وروسته چې سعی نه وي، هلته رمل هم نشته.

مسئله: که طواف په رمل سره پيل شي، تريو دوه ځله گرځيدلو وروسته دومره گڼه گڼه وي چې رمل کولای نشي، رمل دي پرېږدي او طواف دي پوره کړي.

مسئله: که ناروغ يا زورکس رمل ونکړای سي پروا نلري.

مسئله: په ټول طواف يعني او ه ځله گرځيدلو کې، رمل

کول مکروه دي. خو په کولو يې کومه جزاء نه لازميږي.

(معلم الحجاج ص ۱۳۴)

لري. د طواف په وخت د دعا کولو په حال کې لاس نه اوچتيرې. (معلم الحجاج ص ۱۳۷)

مسئله: د طواف په مهال، قرآن کریم تلاوت کولای شي، خو غوره ذکر دی. که تلاوت کوي هم په لور غږ دي نکوي.

(فتاوی رحیمیه ج ۸ ص ۲۸۷ - احکام حج ص ۴۹)

مسئله: ذکر، دعا یا تلاوت په لور غږ کول یا له بلې وجه غږ لورول، داسې چې طواف کوونکو او لمونځ کوونکو ته تشویش پیدا کېږي، مکروه دي. (عمدة الفقه ج ۴ ص ۱۸۹)

مسئله: د طواف پیل له حجر الاسود څخه کېږي. که چا ونکړه، دمکې دهستوگني په مهال بیا طواف کول ورباندې واجب دی. که یې بیا طواف ونکړ او هیواد ته لاړ، قرباني کول ورباندې واجب دي.

مسئله: د طواف د پیل په مهال غوره داده چې ټول بدن یې حجر الاسود ته مخامخ وي، تر دې چې کومه برخه یې دهغې له مخامخ کیدلو څخه پاته نشي.

مسئله: له واجباتو څخه داده چې د کعبې له دروازي سره نژدې ښې لوري ته طواف وشي او کعبه کینې لوري ته پاته شي. ځکه کعبه د امام په خیره، مقتدي کې یوازې وي نو د امام ښې لوري ته دي درېږي، که طواف د دې په خلاف وشي، یعنې له کینې لوري شروع شي او کعبه ښې لوري ته پاته شي. نو بیا دوباره طواف او یا دم (وینه - قرباني) واجب ده.

(کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۷۴)

(رمل د طواف په پیل کې یوازې په دري ځله گرځیدلو کې دي. که په لومړي ځل گرځیدلو کې هیر شي، په نورو دوو کې او که په دوهم کې هم هیر سو، یوازې په دریم کې دي رمل وکړي. که په دریم شوط کې هم هیر شي، بیا دې هیڅ نه کوي. لکه څرنګه چې په دریو لومړنیو شوطونو کې رمل مسنون دی. همداسې په څلورو وروستنیو کې رمل نه کول مسنون دي. یعنې که یو ځای سنت پاته شول، بل ځای دې نه پرېږدي. خواضطباع دي تر اخر ځل گرځیدلو پوري وي او دوه رکعت د طواف د لمانځه په مهال دې ختم کړي. یعنې په پټه اوږه دې لمونځ وکړي، خو سر دي لالوڅ وي. ځکه دا حرام په حالت کې سر نه پټیږي. نو که رمل، اضطباع یا استلام پاته شي، څه سزا او بل څه نه لازمیږي. محمد رفعت قاسمي)

مسئله: د طواف ځای، د بیت الله څلورو لورو ته د مسجد دننه دی. که له بیت الله څخه لري وي او که نژدې، دستنوپه منځ کې طواف وکړای شي هم طواف کېږي، د مسجد حرام په چټ، که څه هم کعبه مبارکه ټیټه وي، طواف کېږي. خو له مسجد څخه بهر وتل او طواف کول، بیا طواف نه کېږي.

(معلم الحجاج ص ۱۳۷)

مسئله: په طواف کې د سجدي ځای ته کتل مستحب دي. بیت الله یا بل لور ته کتل د استحباب خلاف دي. (احسن الفتاوی ج ۴ ص ۵۴۸ دغنیه ص ۶۵ په حواله)

مسئله: په طواف کې پټه خوله او هیڅ نه ویل هم جواز

مسئله: شوک چي د مريض او معذور لپاره طواف کوي اجرت ورته جايز دی. (معلم الحجاج ص ۱۳۶)

مسئله: د طواف لپاره، جامه، بدن او خای له نجاست څخه پاک ساتل مؤکد سنت دي.

که چا طواف کاوو او ټول لباس يې ناولي و نو سنت يې ترک کړل، خو کوم تاوان ورباندي نشته. (کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۷۴)

مسئله: که طواف کوونکي د طواف نیت وکړ او معذوريا بې هوښه نه و، که يې په خپله نیت وکړ طواف يې کيږي او که بيهوښه و طواف يې نه کيږي، که طواف ورباندي کوونکي نیت وکړ طواف يې کيږي. (معلم الحجاج ص ۱۳۶)

مسئله: ستر دعورت لکه څرنگه چي په لمانځه کې واجب دی، په طواف کې هم واجب دی، نو د بدن د کومو خايونو پټول چي واجب دي، که په هغوی کې د کوم اندام څلورمه برخه لوڅه وي، نو واجب پاته سول. بيا به دوهم ځلي طواف کوي او يا قرباني ورباندي واجب ده. (کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۷۴)

مسئله: په طواف کې که ميرمن له سري سره نژدي شي، طواف يې نه فاسد يږي. نه د سري او نه هم دميرمني.

(معلم الحجاج ص ۱۳۶)

طواف غوره دی او که عمره؟

مسئله: ډير طواف کول افضل دي، خو شرط دادی چي څومره وخت عمره کيږي هغومره يا تري ډير وخت په طواف تير کړي. که د غسي نه وي بيا د عمرې په خای يو او دوه طوافونه غوره نه دي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۲۸)

مسئله: د بهر هستوگنو لپاره تر نفلي لمونځ نفلي طواف ښه دی. (معلم الحجاج ص ۱۵۰)

له طواف څخه پرته داوږې لوڅول

پوښتنه: په حج يا عمره کې چي احرام تړلی وي، ډير خلک اوږه لوڅوي، ددي حکم څه دی؟

جواب: شرعي مسئله داده چي په حج او عمره کې چي تر طواف وروسته سعی وي په هغه طواف کې رمل او اضطباع کيږي. له رمل څخه مطلب دادی چي د پهلوانانو په څير اوږې وښوروي او څه اندازه گرندی لار شي (دايوازې په دريو لومړنيو شو طونو کې، هغه هم چي خای او موقع وي.)

له اضطباع څخه مطلب دادی چي ښي اوږه لوڅه وي. له داسي طواف څخه پرته په تيره بيا په لمانځه کې داوږې لوڅول مکروه دي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۹۰)

مسئله: په عامو حالاتو کې دي اضطباع يعني دا احرام څادر تر ښي اوږې لاندې او په کينه اوږه اچول نه کيږي. خصوصاً په لمانځه کې دي اضطباع نه کوي. ترکوم طواف وروسته چي سعی وي په هغه طواف کې اضطباع سنت ده.

سعی څه شی ده؟

مسئله: د صفا او مروه دوي غونډۍ چي مسجد حرام ته نژدې دي (اوس په مسجد حرام کې شاملې دي.) د سعی معنی منډي وهل دي او د شرع په اصطلاح، د صفا او مروه تر منځ په يوه خاصه طريقه او ه ځله تلل راتلل سعی بلل کېږي. دا يوازې د اسمعيل (عليه السلام) دمور، هاجرې (عليهما السلام) د يوه ځانگړې عمل يادگار دی. په حج او عمره دواړو کې سعی کول واجب دي. (احکام حج ص ۵۳)

دمسعی (د سعی ځای) اوږدوالي ۳۹۴/۵ متره ده. دا اندازه د صفا د غونډۍ له ديوال څخه پيل د مروه په لور تر ديوال پوري ده. د سعی د ځای سور ۲۰ متره دی اوس يې سور ډير شوی دی. (تاريخ مکه ص ۹۴)

د سعی شرائط او آداب

مسئله: سعی تر طواف وروسته کېږي. که چا تر طواف وړاندي سعی وکړه، هغه اعتبار نلري تر طواف وروسته به يې بيا کوي.

مسئله: سعی تر طواف وروسته د سستی کول ضرور نه ده. خو له طواف سره متصله سنت ده. که د کوم ضرورت له امله يې تر منځ څه ځنډ راغی کومه ستونزه نشته. له عذر پرته يې تاخير مکروه دی. (معلم الحجاج ص ۱۴۳ کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۷۷)

مسئله: سعی کول پياوړه واجب ده. که کوم عذروي په سواري هم کيدلای شي. که له عذر پرته په سواري وشي دم واجبېږي. (احکام حج ص ۵۴)

په سعی کې ځنډ او په گرځيدلو کې فاصله راوستل

مسئله: زموږ په نزد سعی واجب ده. له طواف سره د سستی کول يې سنت ده، واجب نه ده، که چا دستر يا يا بل عذر له امله سمدستي په طواف پسې ونکړه پروا نلري. خو که پرته له عذر و ځنډيده مکروه ده. (معلم الحجاج ص ۱۴۳، کتاب الفقه ۱۰۷۷)

مسئله: د زیارت طواف، حلق، رمی او قرباني په حج کې ټول د نحر په ورځ کول واجب دي. خو د صفا او مروه تر منځ سعی کول، په دې ورځ کې کول لازم نه دي. بلکې وروسته يې کول هم جايز دي. نو که چاته عذر و يا يې دستر يا لري کوله، ارام کول يې غوښتل. ارام کولای شي، نن نه سبا يا لس پنځلس ورځي وروسته يې کول هم جواز لري. همداسې د سعی دا او ه ځله گرځيدل په پرلپسې توگه سنت دي. واجب نه دي. که تر څو ځله گرځيدلو وروسته چا ساه کوله او نور گرځيدل يې و ځنډول وروسته يې پوره کړل نو سعی بشپړ او صحيح ده. په دې باندي کومه جزا نه واجب کېږي.

مسئله: که چا په متفرق ډول سعی وکړه، مثلاً په ورځ کې يو ځل لاړ او په اوو ورځو کې يې او ه ځله گرځيدل پوره کړل، داسي هم جايز دي، خو دا کار د عذر له امله، پرته له کراهت څخه جايز دی او که يې عذر نه درلود، د سنت خلاف کار دی. (غنية المناسک ص ۶۸، معلم الحجاج ص ۱۴۷، احکام حج ص ۴۳)

ترکوم طواف وروسته چي سعي کيږي، دهغه طواف تر فراغت وروسته، د حجر الاسود داسي استلام کيږي لکه د طواف په پيل او پای کې چي کيږي. (لاسونه حجر الاسود ته مخامخ پورته کول، بڼکلول اوبسم الله، الله اکبر لا اله الا الله ويل) دا دوه استلامه، يو ځل دسعي کوونکو لپاره مستحب دي. تر استلام کولو وروسته، له سنت سره برابر له باب الصفا څخه بهر وزي، که له بلي دروازي ووزي هم جايز دي. بيا صفا غونډۍ ته دومره وځيږي چي بيت الله شريف تر سترگو شي، قبلي ته مخ وگرځوي دسعي داسي نيت وکړي:

(يا الله! ما ستا درضا لپاره د صفا او مروه تر منځ داوه ځله گرځيدلو سعي اراده کړي ده هغه زما لپاره اسانه او قبوله کړي.)

(نيت په ژبه يا زړه سره وشي، په هره ژبه کيدلای شي، په عربي ژبه ضروري نه ده.) دا نيت په زړه کې کول هم کافي دي خو په ژبه کې ورسره ويل يې غوره دي. بيا دې دواړه لاسونه داسي پورته کړي لکه په دعا کې چي پورته کيږي (د تحريمي د تکبير په ډول دي نه پورته کوي. ځيني نا خبره کسان يې هغسي پورته کوي.) بيا دې تکبير او تهليل يعني:

(لا اله الا الله وحده، لا شريک له، له الملك وله الحمد يحيي ويميت وهو على كل شى قدير.) په خشوع او خضوع سره د ځان او نورو لپاره دعا وکړي. دا هم د دعا د قبيلې د لور ځای دی. څه

چي يې زړه وي، هغسي دعا دي وکړي، دعا کول دسعي په ادا بوکې ده.

اوس دي نو سعي پيل کړي، دا خبره دې په ياد ولري چي اضطباع به نه کوي. اضطباع د طواف د دوو رکعتونو تر کولو وړاندې ختمه شوي وه، نو په پټه اوږه به سعي کوي، خلکو ته دې گوري او اضطباع دې نه کوي. بيا دي ذکر کوي. له صفا څخه دي دمروه لور ته لاړ شي، کله چي لږ لاړ شي، نښانونه ښکاري چي په کتابونو کې هغه "ميلين اخضرين" بلل شوي دي. هلته اوس نه ستني سته او نه هم ډبري. اوس فقط يوازې زرغونه ټيوب لايټونه (زرغونه څراغونه، گروپونه) په ديوال اوچت ښکاري.

دا د گروپونو زرغونه پټۍ دوه ځايه ښکاري، د همدې دواړو تر منځ يوازې سړي پکې په چټک تگ تيريږي داسي چي په متوسط منډه تير شي. (دميرمنو لپاره ځغاسته نشته)

تر دې ميلانو چي تير شي، تر مروه پوري دي په عادي تگ ځي، پراخ ځای دې ودریږي، لږ دي بني لور ته مایل شي، مخ دي د بيت الله لور ته وگرځوي، ودي دريږي. لکه څرنگه چي په صفا کې يې ذکر او دعا کړي وه، دلته دې هم وکړي. دلته هم دعا قبلېږي. دا له صفا څخه تر مروه پوري يو ځل گرځيدل (يو شوط) شو. بيا به له مروه څخه د صفا په لور ځي او د دواړو ميلونو تر منځ به د تير په څير منډه کوي. په صفا کې به بيا د پيل په توگه دعا کوي. دا له صفا څخه تر مروه پوري يو ځل گرځيدل (يو شوط) شو. بيا به له مروه څخه د صفا په لور ځي او د دواړو ميلونو تر منځ به د تير په څير منډه کوي. په صفا کې به بيا د پيل په توگه دعا کوي. دا له صفا څخه تر مروه پوري يو ځل گرځيدل (يو شوط) شو. بيا به له مروه څخه د صفا په لور ځي او د دواړو ميلونو تر منځ به د تير په څير منډه کوي. په صفا کې به بيا د پيل په توگه دعا کوي.

شوطه شول. داسي دي اوه ځله لارشي، سعی پوره کيږي. بيا دي دوه رکعتہ نفل په مسجد حرام کې وکړي. تر طواف وروسته دوه رکعتہ واجب وو، خو تر سعی وروسته مستحب دي. که چا ونه کړل، قضاء نلري. د المونځ دې په مروه کې نه کوي. که يې کوي په مسجد حرام يا په خپل هستوگن ځای کې دي وکړي.

مسئله: له کعبې شريفې څخه يو ځل راگرځيدل يو شوط پوره کيږي. خو په سعی کې له صفا څخه تر مروه يو شوط اوله مروه څخه تر صفا پوري دوهم شوط دی. دبشپړې دورې نوم شوط نه دی. (احکام حج ص ۵۶، معلم الحجاج ص ۱۴۲، کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۷۵)

د صفا په ځای له مروه څخه سعی کول

مسئله: له صفا څخه د سعی پیل کول واجب دي. که د صفا په ځای له مروه څخه سعی پیل شي، نو د واجب د پریښودلو له امله لومړني ځل گرځيدل اعتبار نلري. تر هغه وروسته به اوه ځله گرځيدل بشپړ وي. که دغه وخت اووم شوط تر سره نکړي نو کله چي وغواړي دا يو ځل گرځيدل دې وکړي. خو د حج سعی به د عرفات تر وقوف وړاندې تکميلوي، کنه ټوله سعی به بيا کوي. که پاته شي بيا وينه (دم) لازميږي.

(احسن الفتاوى ج ۴ ص ۵۱۸، حج بيت الله کي اهم فتاوى ۵۸)

مسئله: سعی له صفا څخه پیل او په مروه باندي پای ته رسيږي، که له مروه څخه پیل شي لومړی تلل نه شميرل کيږي بلکې چي صفا ته راشي نو سعی شروع کيږي، له هغه ځايه دي اوه ځله تلل پوره کيږي. (معلم الحجاج ص ۱۴۶)

د سعی ضروري مسائل

مسئله: سعی له صفا څخه پیل کول او په مروه باندي پای ته رسول واجب دي. (معلم الحجاج ص ۱۴۴)

مسئله: نفلي طواف کيدلای شي خو نفلي سعی کيدلای نشي. (معلم الحجاج ص ۱۵۰)

په سعی کې د غلطې حکم

مسئله: که ټوله سعی يا پکې څو ځله گرځيدل پاته شي، يا پرته له عذره په سپرلي وشي، حج کيږي خودم واجبيږي. که بيا پياده سعی وشي دم ساقطیږي. خو که د عذر له امله په سپرلي سعی وشي، څه شی نه واجبيږي. که د سعی يو، دوه، يا درې ځله گرځيدل پاته شي يا پرته له عذره په سپارلي وشي نو د هر ځل گرځيدلو په بدل کې صدقه لازميږي. (احکام حج ص ۱۰۳)

مسئله: که د سعی يو ځل گرځيدل پاته شي، صدقه دي ورکړل شي. که دوه يا درې ځله گرځيدل پاته شي د هر چکر په بدل کې صدقه واجبيږي. (احسن الفتاوى ج ۴ ص ۵۱۸، حج بيت الله کي اهم فتاوى ۵۸)

مسئله: که په سپرلي سعی وکړي، يعني په گرځنده چوکۍ يا بل څه، نود دوو زرغونو ميلونو ترمنځ دي په تيزي سره بيايي، خو چي ځان يا نورو ته تکليف نه وي.

مسئله: پياده يا په سپرلي، دومره منډه سنت ده چي نورو ته د تکليف سبب نشي. (احکام حج ص ۵۷)

مسئله: د زرغونو ميلانو ترمنځ، ډيره تيزه منډه سنت نه ده بلکې په متوسط ډول به داسي چټک ځي چي تر رمل تيز خو تر ډيره منډه ورو وي. (د احکام يوازی سر ته ۲۰۸)

مسئله: دمیلین اخترینو (زرغونو میلانو) ترمنځ ګرځندي تلل مسنون دي.

مسئله: که دمیلونو ترمنځ په غځاسته لارنشي، یا په ټوله سعی کې غځاسته وکړي د ابده ده، خودم یا صدقه ورباندي نه واجیږي.

مسئله: که د ګڼه ګوڼې له امله، د زرغونو میلونو ترمنځ په منډه تلل نورو یا خپل ځان ته تکلیف و، بیا غځاسته سنت نه ده. که موقع وه منډې دي وهي یا دي د تیز تلونکو په څیر حرکت کوي. (معلم الحجاج ص ۱۴۵)

مسئله: که د سعی په مهال جماعت ودرید یا جنازه وه نو سعی دي پرېږدي، په لمانځه کې دي ګډون کوي او بیا دي پاته ګرځیدل پوره کړي. که کوم عذر پېښ شي هم دي پاته ګرځیدل وروسته پوره کړي.

جایزي خبرې کول چي، دمصرفیت، خشوع او خضوع خلاف نه وي، همدغسې خوړل، څښل چي د سعی په ګرځیدلو کې بیلوالی نه راوړي مباح دی. (معلم الحجاج ص ۱۴۹)

(طواف او سعی د لمانځه په څیر نه دی چي، په ضروري خبره یا بل څه ماتېږي.)

مسئله: سعی او ه ځله ګرځیدل دي، له صفا څخه تر مروه پوري یو چکر (یو ځل ګرځیدل) دي اوله مروه څخه تر صفا پوري دوهم ځل ګرځیدل دي. همداسې او ه ځله ګرځیدل دي. (معلم الحجاج ص ۱۴۴)

مسئله: سعی دي په خپله کوي (که د عذر له امله) په سپرلي کیږي هم ودي کړي. په سعی کې نیابت جایز نه دی. خو که تر احرام وړاندي بیهوشه شي، بیایي بل شخص په ځای سعی کولای شي خو چي د سعی تر ختم پوري بیرته حال ته رانشي. (معلم الحجاج ص ۱۴۶)

مسئله: دعورت (د سپریو لپاره له نوڅخه د ځنګانه تر سترګې) پټول په هر حال کې فرض دي. دلته په احرام کې یې ډیر اهتمام ضرور دی. (معلم الحجاج ص ۱۴۹)

(ځکه کله احرام واوړي یا د خوب په مهال بي پردي شي.)

مسئله: په اوداسه او پاکو جامو کې سعی کول مستحب ده، خو له دې پرته هم سعی کیږي.

(احکام حج ص ۵۹، حج بیت الله کې اهم فتاوی ص ۵۵)

مسئله: د سعی په دوران کې اودس شرط نه دی. که له او دس پرته سعی وشي، کیږي اودا حکم د عرفات د دریدلو هم دی.

(آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۰۹ - فتاوی رحیمیه ج ۸ ص ۳۱۹)

مسئله: که د طواف او سعی ترمنځ ډیر ځنډ هم وي بیا هم کومه جزا نشته. (معلم الحجاج ص ۱۴۳)

مسئله: تر طواف وروسته سعی او د سعی او ه ځله ګرځیدل واجب دي.

مسئله: سعی پیاده کیږي، که له عذر پرته په سپرلي وشي یا به بیا سعی کوي یا دم لازم کیږي.

مسئله: سعی تر طواف وروسته ده، که تر طواف وړاندې وشي او طواف وروسته وکړي، نو هغه سعی نه شمیر له کيږي. هر وخت چي ورته امکان ولري دهغې بیرته کول واجب دي.

(کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۷۷، معلم الحجاج ص ۱۴۸)

مسئله: د صفا او مروه تر منځ، د سعی لپاره نیابت (د خان پرځای بل څوک درول) جایزه دی. که عذر و، سعی دي په سپرلي وکړي. (غنية المناسک ص ۷۰)

چي له سعی فارغ شي څه به کوي؟

مسئله: که احرام یوازې دعمرې لپاره وي یا د تمتع حج وي نو اوس احرام او دعمرې افعال بشپړ شول. یعنی اوس دعمرې دري عملونه ختم شول چي هغه لومړی احرام دوهم طواف او درېیم سعی ده. (مستحب داده چي په مطاف کې دوه رکعت له مونځ وکړل شي، تر طواف وروسته چي دوه رکعته کيږي هغه واجب دي خو تر سعی وروسته دوه رکعت له مونځ چي دی، هغه مستحب دی. که چا ادا نکړ، نوقضا نلري، دا لمونځ به په مروه کې نه کوي، مطاف ته به راځي هلته به یې اداء کوي.)

اوس وروستنی کار پاته دی چي هغه حلق یعنی سر خریل یا ویښتان کوچني کول دي، سړی به دخریلو دکان ته ځي خپل ویښتان به یا خړی او یا به یې کوچني کوي یا که ورسره کوم ملگری وي، که یې هغه کوچني کړي هم جایزه دي. په دې کې ځیني خلک غلط پوهیږي. وایي که دوه ملگری وي نو دیوه او بل سرونه څرنگه وڅیږي. لومړی دي یو په دلاک

وڅیږي بیا دي بل وڅیږي، دا خبره غلطه ده، هغه چي دعمرې یا حج ټول کارونه کړي دي، یوازې دا حرام خلاصول پاته دي، اوس ورته هر څه جواز لري، د ملگری سر دي ورته وڅیږي یا دي ملگری دده سر ورته وڅیږي. هر صورت یې جایزه دی. په دې کې څه ستونزه نشته.

دمیرمنې دوینښتانو د پریکولو صورت دادی چي، د سر ویښتان دي سره یوځای ونیسي، کوم دوه دري تارونه چي اوږده دي هغه دي غوڅ کړي. بیا دي دگوتي دیوه بند په اندازه په خپله یا دي خاوند یا بله میرمن ورته بیاتي کړي، خو غیر محرم دي ورته نه غوڅوي. په مسجد کې دي هم ویښتان نه اخلي، په خپله هستوگنځای او یا هم تر مروه بهر دي واخلي. خود حرم په حدودو کې غوڅول ضروري دي. دوینښتانو تراخیستلو وروسته، دعمرې عمل بشپړ شو. د تمتع په حج کې دوه شیان دي، یو حج او بله عمره، دعمرې عمل پوره شو. اوس داشخص دمکې هستوگن دی. حیثیت یې هم هغه دی کوم چي دمکې مکرمې دهستوگن دی. لکه هغه چي له خپله کوره احرام تړي همدا شخص یې هم له خپل هستوگن ځای څخه د حج احرام تړلای شي.

په مکه مکرمه کې دهستوگني په مهال چي نفلي طوافونه ډیر وشي. دجماعت دلمانځه پوره اهتمام وشي، لږ تر لږه یوځل په حرم کې قرآن ختم شي. دمکې دهستوگنو په څیر د عائشي رضی الله عنها مسجد ته لاړ شي، دنفلي عمرې نیت

وشي احرام وتري او دعمرې ستره نيك مرغي تر لاسه كړي. په مكه كې دهستوگني په مهال چي نفلي طوافونه كيږي په هغه كې اضطباع او رمل نشته. اضطباع او رمل په هغه طواف كې دي چي په هغه پسي سعي هم وي. خو تر نفلي طواف وروسته هم دوه ركعت له مونځ كول واجب دي. (محرر نفعت قاسمي)

دوينستانو تر كمولو يي خرييل غوره دي

تر قرباني وروسته، احرام خلاصيږي. دا احرام دخلاصولو طريقه، حلق يعني سرخرييل يا وينستان كوچني كول دي. ددي غوره طريقي حكمت دادي چي: لكه دلمانځه له تحريمي څخه چي په سلام گرځولو سره وزي، هغسې له احرام څخه دوتلو طريقه حلق (وينستان خرييل يا كوچني كول) دي. دا طريقه له دوو وجهو تجويز شوي ده:

لومړۍ: دا طريقه چي له احرام څخه ورباندي وزي، دوقار خلاف نه ده. ځكه يي دا طريقه معلومه كړي ده چي كه خلك ازاد پريښودل شي، چي هر ډول غواړي هغسي به له احرام څخه وزي، نو معلومه نه ده چي خلك به څه څه كارونه وكړي. يوبه جماع كوي، بل به ښكار كوي، بل به بيا بل عمل كوي. همداسي كه يي له لمانځه څخه دوتلو لپاره آزادي وركړي واي نو خلك به دلمانځه په يوه منافي عمل سره له لمانځه وتل، معلومه به نه وه، په مناسب او نامناسب كارونو به له لمانځه څخه وتل.

له همدې امله، له لمانځه څخه دوتلو طريقه يي په سلام

ويلو واجب كړه چي دا يو با وقاره عمل دي او په خپل ذات كې يو ذكر هم دي. همداسي يي له احرام څخه دوتلو لپاره دا لاره غوره كړه چي له متانت سره منافي نه ده.

دوهمه وجه يي داده چي دا احرام په مهال سرونه خير نيږي. دوينستانو بيخونه دپوري خاوري نيسي او خيرن كيږي. دا خيره هغه مهال لري كيدلای شي چي سرو خرييل شي. نو له همدې امله دا عمل غوره دي. (رحمة الله الواسعه ج ۴ ص ۲۰۷)

همداسي كله چي څوك دپادشاهانو دربار ته ځي نو دپاكي ښه اهتمام كوي، حجاج چي احرام خلاص كړي دزيارت دطواف لپاره دخداي تعالي دربار ته حاضر يږي. نو دلته ښه په پاكي كې حاضر يدل وړ او مناسب دي او دسره خرييلو خيري ښي پاكيزي، له همدې امله يي سر خرييل افضل او غوره دي.

يوه بله وجه دا هم ده چي سرو خريي او احرام خلاص كړي. ددي اثر تر څو ورځو پوري پاته كيږي، تر څو وينستان لوی شوي نه وي هر ليدونكي دامحسوسوي چي دي شخص حج كړي دي، ددې عبادت (حج) شان لوړيږي، ځكه هم تر قصر يعني لنډي كولو يي حلق يعني خرييل غوره دي.

(رحمة الله الواسعه ج ۴ ص ۲۴۸)

د چا په سر که ويښتان نه وو نو څه به کوي؟

پوښتنه: څوک حج ته لاړل، شرمه يې وکړي، داچي هره ورځ يا يوه نه بله ورځ يې عمره کوله، نو ويښتان يې نژدې يو سوت (دانچ اتمه برخه) يا تر دې هم واړه ليدل کيږي، ايا دا خرييل صحيح کيږي، کنه؟

جواب: په پوښتل شوي صورت کې، که په سرباندي د حلق له امله ويښتان نه وو، نو يوازې ورباندي چاره تيرول کفايت کوي. خو دا چاره تيرول واجب دي. هغه ويښتان چې د گوتې تر بند پورې يې ښودلي دي، هغه په دې صورت کې دي چې په سرباندي ويښتان وي.

(فتاویٰ رحيميه ج ۴ ص ۴۰۷ عالمگيري ج ۱ ص ۱۴۹)

دا حرام خلاصولو لپاره

څومره ويښتان غوڅول کفايت کوي؟

پوښتنه: په عمره کې خلک ليدل کيږي چې تر عمره کولو وروسته، پرته له دې چې ويښتان و خريي احرام خلاصوي يا ځيني خلک له څلورو لورو معمولي ويښتان واخلي او دا وايي چې د سردويښتانو د څلورمې برخې د غوڅولو حکم دی، داسي پوره کيږي يا يې ځيني کسان په ماشين باندي سر خريي. په دې هکله څه حکم دی؟ دهغوی دا حرام په خلاصولو دم يابل څه لازميږي، کنه او مسنونه طريقه کومه ده؟

جواب: د حج او عمرې دا حرام خلاصولو لپاره څلور صورتونه غوره کولای شوي. د هريوه حکم به ييل، ييل وليکل شي؛

لومړی: داچي د چارې په واسطه ټول ويښتان و خرييل شي، دا صورت تر ټولو غوره دی. او د خريونکو لپاره رسول الله صلی الله عليه وسلم درې ځلي درحمت دعا کړي ده، څوک چې حج يا عمرې ته لاړ شي بيا هم در رسول الله صلی الله عليه وسلم درحمت له دعا څخه محروم پاته شي، د دې محرومي څه درک دی؟ له همدې امله حج او عمرې ته د ټولو تلونکو لپاره دا مشوره ده چې در رسول الله صلی الله عليه وسلم له دعا څخه محروم پاته نشي، بلکې حلق دي وکړي او احرام دي خلاص کړي.

دوهم صورت يې دادی چې د يياتي يا ماشين په واسطه د سر ټول ويښتان واخلي. دا صورت له کراهت څخه پرته جواز لري.

درېيم صورت يې دادی چې لږ تر لږه، د سر څلورمه برخه ويښتان واخلي، دا صورت تحريمي مکروه او ناجايزه دی. ځکه په يوه حديث کې د دې ممانعت شوی دی، خو احرام ورباندي خلاصيدلای شي.

اوس تا سو په خپله فکر وکړئ څوک چې د حج او عمرې په خير سپيڅلي عبادت پایله په يوه ناجايزه فعل سره کوي، ايا حج او عمره به يې قبوله شي؟

څلورم صورت دادی چې څو ويښتان له دې خوا او هغې خوا واخلي او د سر تر څلورمې برخې کم وي، احرام ورباندي نه خلاصيږي، بلکې دغه شخص په احرام کې پاته کيږي او

دا حرام د ممنوعه شيانو پابندي ورباندې لازمه ده. که گنډل شوي جامي واغوندي او يا دنورو ممنوعاتو مرتکب شي نو دم (وينه - قرباني) ورباندې واجبېږي.

نن سبا، بي خبره خلک نور و ته گوري او همد اخلورم صورت عملي کوي، د مسئلې له مخې دا خلک تل په احرام کې پاته کېږي. دا حرام په حالت کې د ټولو ممنوعاتو مرتکب کېږي. هغه دخپلې بي خبرې له امله داسې فکر کوي چې موږ څو ويښتان غوڅ کړل، احرام مو خلاص کړ. حال دا چې احرام يې خلاص شوي نه دي او دا حرام په حالت کې دا حرام خلاف د اعمالو ارتکاب کوي او د الله تعالی قهر او غضب ته برابرېږي. همداراز لامل دی چې په زرگونو خلکو کې که د کوم يوه حج او عمره د شريعت سره برابر وي، نور هسي سیر او سياحت وکړي، راشي او حاجي ورته ويل کېږي.

عوامو ته ښايي چې د حج او عمرې مسائل له علماوو څخه زده کړي، يوازې په ليدلو کتلو کار نه کېږي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۲۴)

ايا د ټول سر دويښتانو برابرول واجب دی؟

مسئله: که د گوتې د بند په اوږدوالي ويښتان واخستل شي، د سر د څلورمې برخې د گوتو د بندونو په برابر اخستلو سره محرم خلاصېږي، خود ټول سر ويښتان برابرول واجب دي. (له دې خوا او هغې خوا دې څو تاره ويښتان نه اخلي) که د گوتې د بند په اندازه ويښتان نه واخستل شي. يعنې ويښتان واړه وي، نو خرييل يې ضروري دي. له خرييلو پرته يې احرام نه خلاصېږي.

له وړاندې تفصيل سره سم، د سر دويښتانو تر غوڅولو يا خرييلو وروسته حلالېږي، څومره واري چې له شرعي طريقې پرته يې احرام خلاص کړي وي، د هر وار لپاره دي دم اداء کړي او دا حرام تر خلاصولو وروسته چې يې څومره ممنوعات کړي وي. په هغوی دم يا بل څه نشته. (احسن الفتاوى ج ۴ ص ۵۳۶)

دا حرام خلاصولو څه طريقه ده؟

مسئله: دا حرام د خلاصولو لپاره حلق (سړپاک خرييل) غوره او قصر (دويښتانو کوچني کول) جايز دي. دامام ابو حنيفه (رحمه الله) په نزد، دا حرام د خلاصولو لپاره د اشرطې دې چې، لږ تر لږه به د سر د څلورمې برخې ويښتان د گوتې د بند په اندازه لنډ کړل شي. که د سر ويښتان واړه وي، د گوتې تر بند لنډوي، يادې په چاره و خرييل شي، له دې پرته احرام نه خلاصېږي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۰۲)

مسئله: که چا په صابون يا دوا سره د سر ويښتان لري کړل هم کافي دي. که په سر ويښتان نه وي يا پک وي يوازې چاره ورباندې تيرول بس دي. که په سرباندې ټپ وي او چاره ورباندې تيريدلای نشي نو دا واجب وړ څخه ساقطېږي.

(فتاوى محموديه ج ۱۳ ص ۱۸۰ - معلم الحجاج ص ۱۷۶)

مسئله: قصر (دويښتانو کوچني کول) هغه مهال کيدلای شي چې ويښتان د گوتې د بند په اندازه وي، که تر هغه واړه وي، بيا حلق (خرييل) دي. قصر نه صحيح کېږي. هغه کسان چې څو، څو ځله عمره کوي، هغوی ته لازم دي تر څو تر هر ځل

عمري وروسته حلق وکړي. په قصر کولو دهغوی احرام خلاصیدلای نشي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۴۲)

مسئله: که ماشین واړه ویښتان هم اخستلای شي، بیا سمه ده، د ټولو عمرو لپاره صحیح ده خو په دې حالت کې احتیاط دادی چې بیا ورباندې چاره تیره شي. (کیدلای شي ویښتان خورا واړه وي او ماشین ورنشي.) (ف محمودیه ج ۳ ص ۱۸۳)

مسئله: که کوم ځنگل یا داسې ځای ته لاړ شي چې هلته چاره یا بیاتي نه وي، دا عذرا اعتبار نلري ترڅو یې سر خریلي یایي ویښتان کوچني کړي نه وي، نه حلالیږي. (معلم الحجاج ص ۱۷۶)

دا حرام په حالت کې دیوه اوبل سر خریل

پوښتنه: له قرباني څخه تر فراغت وروسته، دوینستانو دکمولو لپاره مو د حجام پلټنه وکړه، خو ومونه موند. زما ملگری چې په احرام کې ؤ، زما ویښتان یې را کوچني کړل. نو حکم یې څه دی؟

ځواب: دا حرام دخلاصولو په نیت، محرم خپل ویښتان هم کوچني کولای شي او دبل هم. ستا ملگری چې ستا دا حرام دخلاصولو لپاره یې ستا ویښتان کم کړل، ښه یې وکړل. دهغه په ذمه دم نشته. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۴۳)

مسئله: که تر حلق وړاندې دواړه له نورو کارونو فارغ وي او اوس فقط حلق پاته وي، دامهال دیوه اوبل حلق (ویښتان خریل) جایز دي. (احسن الفتاوی ج ۴ ص ۵۱۲ غنیه ص ۹۳ فتاوی رحیمیه ج ۳ ص ۱۱۵)

مسئله: دا حرام دخلاصولو لپاره، میره دخپلې میرمنې او پلار دخپل زوی ویښتان کمولای شي. میرمن دا کار په خپله هم کولای شي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۴۴)

مسئله: که حاجي متمتع، قارن یا مفرد وي چې، تر حلق وړاندې یې ټول ارکان پوره کړي وي، د سر خریلو وخت راغلی وي او بل محرم هم ټول کارونه کړي وي، خپل ویښتان یا دبل ویښتان کمول دا حرام په ممنوعاتو کې نه دي. نو دامحرم خپل حلق هم کولای شي او تر خپل حلق وړاندې دبل محرم ویښتان هم غوڅولای شي.

په بخاري شریف لومړۍ جلد ۱ - ۳۸۰ مخ کې، د حدیبي د صلح په اړه راځي:

{صلح وشوه، رسول الله (صلی الله علیه وسلم) قرباني او حلق وکړل،

ويي لیدل چې صحابه (رضی الله عنهم) هم قرباني کوي او دیوه اوبل

سرونه یې په داسې وخت کې خریل چې هغوی محرم وو.}

له دې حدیث شریف څخه ثابتیږي چې تر قرباني وروسته

محرم یو دبل سرونه خریلای شي.

(فتاوی رحیمیه ج ۸ ص ۲۹۶، د غنیه المناسک په حواله ص ۹۳، معلم الحجاج ص ۹۲، زیده المناسک ص ۱۷۷ و فتاوی محمودیه ج ۱۷ ص ۱۹۲)

که تر حرم بهر خلق و کړي حکم يې څه دی؟

پوښتنه: چا عمره وکړه، بيا جدي ته راغی، په جده کې يې سرو خريه چي داځای له حرم څخه وتلی دی، ددې لپاره حکم څه دی؟

جواب: د حج يا عمرې له احرام څخه د حلال کيدلو لپاره خلق يا قصر د حرم په حدودو کې ضروري دی. که بهر وشي دم لازمېږي.

مسئله: که په حج يا عمره کې له حرم څخه بهر خلق وکړي نو دم باندي اوړي. که په حج کې دنحر تر ورځو وروسته خلق وکړي هم دم ورباندي لازمېږي.

مسئله: که د عمرې له احرام څخه د حلالولو لپاره، د حرم څخه بهر خلق وکړي يا د حج له احرام څخه د حلال والي په نيت له حرم څخه بهر يا دنحر تر ورځو وروسته سزو خريي، نو دم واجبيږي او دوه دمه، يو له حرم څخه دبهر کيدلو او بل دنحر تر ورځو وروسته په خلق کولو.

په پوښتل شوي صورت کې چي جدي ته په رارسيدلو سر وخريي، نو يو دم لازمېږي او دا په حرم کې ذبح کول ضروري دي. (متی ټوله ذبح ځای دی، همداسي دمکې کوڅي.)

(فتاوی رحيميه ج ۵ ص ۲۳۴، زبدة ج ۶ ص ۸۶ په حواله، معلم الحجاج ص ۱۴۷، لومړی هدايه ص ۲۵۶)

مسئله: حجامت تر لسو دوولسو وارو پوري کيږي، که شپه وي او که ورځ، تر رمی او قرباني وروسته په حرم کې دوښتانو اخستل ضروري دي. که له دې څخه وروسته او تر

حرم بهر حجامت وکړل شي، حلالېږي خودم (وينه - قرباني) واجبيږي. (معلم الحجاج ص ۱۷۶)

مسئله: حج يا عمره کوونکی که د حرم له حدودو څخه بهر ووزي، بيا حرم ته بيرته راشي او سرو خريي نو څه نه واجبيږي خو که حاجي دنحر تر ورځي وروسته راشي او سرو خريي دځنډيو دم ورباندي واجبيږي. (معلم الحجاج ص ۲۴۷)

د مقدسې روضې د زیارت فضائل

در رسول الله صلی الله علیه وسلم زیارت کول، د دنیا او آخرت د نیک مرغي پانگه ده. دايمان لرونکو د مینې همدا اصلي مقصد دی. ددې د فضيلتونو بيان ته څه اړتيا نشته. خو ددې دربار درحمت او کرامت د برکتونو غوښتنه ده چي کوم کسان دهغه ستر دربار زیارت ته ځي، دهغوی لپاره د ابی کچي دولت يعنې در رسول الله صلی الله علیه وسلم دروضې د ښکلا په ليدنه هم دلور و درجو و عده شوي ده. دلته به د ساري په توگه درې څلور مبارک حديثونه وليکل شي.

۱- در رسول الله صلی الله علیه وسلم ارشاد دی: (څوک چي زما د زیارت لپاره راشي، له زیارت پرته يې بل کار نه وي، زه به يې ضرور د قيامت په ورځ شفاعت وکړم.)

۲- در رسول الله صلی الله علیه وسلم، لارښوونه ده: (څوک چي حج وکړي، بيا زما تر وفات وروسته زما د قبر زیارت وکړي، هغه داسي دی لکه زما په ژوند چي يې زما زیارت کړي وي.)

۳- در رسول الله صلى الله عليه وسلم ویناده: (خوک چي قصد و کړي چي زما زیارت ته راشي، هغه به د قیامت په ورځ زما په گاونډ کې وي او خوک چي د حرمینو په کوم ځای کې مړ شي، هغه به الله تعالی د قیامت په ورځ دهغو خلکو په ډله کې رااوچت کړي چي په هغوی به ویره نه وي.)

۴- در رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ارشاد دی: (خوک چي زما تر وفات وروسته، زما زیارت وکړي گواکې په ژوندیې زما زیارت کړی دی، خوک چي زما د قبر زیارت وکړي هغه ته د قیامت په ورځ زما شفاعت لازم دی. زما دامت هغه خوک چي وس لري او زما زیارت ونکړي نو دهغه عذر نه اوریدل کیږي.)
د ابن عمر رضی الله عنهما عادت و: کله چي به له کوم سفر څخه راغی، لومړی به سپیڅلې روضي ته حاضریده، رسول الله صلى الله عليه وسلم ته به یې سلام وړاندې کاوو.

عمر بن عبد العزيز رحمه الله، به له شام څخه مدینې منورې ته قاصد ولیږه ترڅو دده سلام در سالت دربار ته ورسوي. داد تابعینو زمانه وه. داسي نور هم ډیر روایتونه شته چي ورڅخه څرگندیږي چي اصحاب او تابعین څومره در رسول الله صلى الله عليه وسلم د زیارت تېري وو او دهغه به یې څومره اهتمام کاوو. په اصل کې یوه مؤمن ته به د الله تعالی له دیدار څخه وروسته، تردې کوم ښه نعمت وي چي هغه په خپلو سترگو ددې نور د گنبدې لیدنه وکړي او هغې دیوزلو تکیه گاه ته سلام عرض کړي او بیا یې په جواب مشرف شي. (علم الفقہ ج ۵ ص ۸۵)

له زیارت کولو پرته که خوک راشي؟

پوښتنه: که خوک حج ته لاړ شي، دروضي له زیارت کولو پرته بیرته راشي، دهغه حج بشپړه کیږي کنه؟

جواب: خوک که در رسول الله صلى الله عليه وسلم دروضي له زیارت کولو پرته راشي، حج یې اداء کیږي خوله بي غیرتي څخه یې کار اخستی او د مبارک زیارت له برکت څخه بي برخې شوی دی. که څه هم در رسول الله صلى الله عليه وسلم پاکی روضي ته تلل، یو مستقل مندوب عمل دی. د حج په اعمالو کې داخل نه دی. خو خوک چي حج ته لاړ شي نو ددې نیک مرغي تر لاسه کول ورته آسانه دي. له همدې کبله په حدیث شریف کې راځي: (خوک چي دییت الله شریف حج وکړي او زما زیارت ته راشي، هغه له ماسره د غیرت خلاف کار وکړي.) (آپ کې مسایل ج ۴ ص ۱۵۱)

مسئله: خوک چي حج وکړي او مجبوراً د پیسو د کموالي له امله مدینې منورې ته تلای نشي، دهغه حج پوره دی، کومه شبه پکې نشته. خو که له وس لرلو سره، سره بیا هم لاړ نشي، دا بده ده او د بي برخي توب خبره ده. خود پیسو د کمښت له مجبوري څخه که ورنشي څه مواخذه ورباندې نشته.

(فتاوی دارالعلوم ج ۶ ص ۵۸۱ مشکوة شریف ج ۳۲ ص ۲۵۲)

په نبوي مسجد کې ولي څلوېښت لمنځونه کول ضروري دي؟

پوښتنه: چا عمره وکړه، نبوي مسجد ته حاضر شو، بيرته راغی. يعنې په مدينه منوره کې يې څلوېښت لمنځونه ونکړل ايا څه گناه ده؟

جواب: کومه گناه خونه ده، خو په نبوي مسجد کې د څلوېښت لمنځونو يو ځانگړي فضيلت دی، هغه يې ترلاسه نکړ.

په يوه حديث شريف کې، په نبوي مسجد کې د څلوېښتو لمنځونو چي د تحريمي تکبير تري پاته نشي، خاص فضيلت ياد شوی دی. الفاظ يې: انس رضي الله عنه له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه روايت کوي: {څوک چي زما په مسجد کې څلوېښت لمنځونه داسي ادا کړي چي کوم لمنځ (په جماعت سره) ورڅخه پاته نشي، هغه ته له دوزخ او عذاب څخه براءت ليکل کيږي اوله نفاق څخه به خلاص وي. (مسند احمد ج ۳- ۱۵۵ پ کې مسائل ج ۴ ص ۱۵۲، فتاوى محموديه ج ۳ ص ۱۸۶)

د سپيڅلي روضي د زيارت کولو طريقه

فقهاوود رسول الله صلى الله عليه وسلم دمبارکې روضي او دنورو مسجدونو د زيارت کولو دا آداب ټاکلي دي. هغوی وايي: څوک چي نبوي زيارت ته د تللو قصد وکړي، ټوله لاره دي درود او سلام وايي. که له مکې مکرمې څخه مديني منورې ته ځي، کله چي د مديني منورې فصيل ترسترگو شي

نو په رسول الله (صلى الله عليه وسلم) باندې درود او دا دعا وايي: {اللهم هذا حرم بينك فاجعله وقاية لي من النار وامان من العذاب وسوء الحساب.}

(لويه خدايه! دا ستا د نبي حرم دی، دهغه په برکت ما د دوزخ له اور څخه وساتي، له عذاب او دمحاسبې له سختي څخه مي وساتي.)

ښه داده چي مديني منورې ته تر د اخليدلو وړاندې، که موقع وه تر ننوتلو وروسته غسل وکړي، خوشبويي ووهي، خپلي غوره جامي واغوندي او مديني ته په عاجزي، ارامتيا او وقار سره داخل شي. که ځای او موقع وه، نو در رسول الله صلى الله عليه وسلم له منبر سره دي دوه رکعته لمنځ وکړي. دلمانځه لپاره دي داسي ودرېږي چي د منبر ستنې د ښې اوږې په برابر وي. رسول الله صلى الله عليه وسلم به هلته دريده. دا ځای دمبارک قبر او منبر تر منځ دی. (کنه هر ځای چي ځای پيدا شو هلته دي دوه رکعته د شکراني لمنځ وکړي.) بيا دي الله تعالی ته درارسيدلو د توفيق د شکر سجده وکړي. څه چي يې زړه غواړي هغسي دعادي وکړي. بيا دي در رسول الله صلى الله عليه وسلم د قبر لور ته لاړ شي. در رسول الله صلى الله عليه وسلم د سر لور ته، مخ دي قبلي ته کړي ودي درېږي. قبر ته دي دري څلور لاسه ورننږدي شي، وړاندې دي نشي، د قبر په ديوال باندې دي لاس نه ږدي. داسي په ادب دي ودرېږي لکه په لمانځه چي ولاړ وي، هلته

درسول الله صلى الله عليه وسلم مبارکه شهره دي په تصور کې راوړي، ګواکې هغه په خپل قبر کې پیده دی، دده په موجودیت پوهیږي او خبري يې اوري، بیا دي ووايي:

{السلام عليك يا نبي الله ورحمة الله وبركاته، اشهد انك رسول الله فقد بلغت الرسالة واديت الامانة.}

(يعني السلام عليك يا نبي الله ورحمة الله وبركاته! زه په دې شاهدي وایم چې بیشکه ته د الله جل جلاله رسول يې تا درسالت حق پوره کړد الله تعالی امانت دي ادا کړ.)

(يا الله! درسول الله صلى الله عليه وسلم په قبر باندې مي دا وروستني حاضري مکوي. اي ذوالجلال والاکرام ذاته ديارا تلو توفيق را کړي.)

ددې دعا په مهال دي نه اواز لوړوي او نه دي بيخي وروي. بیا دي ورباندې دهغه چا چې دخپل سلام درسيډلو غوښتنه يې کړي وي، سلام ووايي. ددې لپاره داسي ويل کيږي:

{السلام عليك يا رسول الله من فلان ابن فلان يستشفع بك الي ربك فاشفع له ولجميع المؤمنين.}

(اي رسول الله! په تاباندې فلاني د فلاني زوی سلام وایه، هغه له تاڅخه د الله تعالی په دربار کې ستا شفاعت غواړي، نو دهغه او ټولو مؤمنانو شفاعت وکړي.)

بيا چې چيري درسول الله صلى الله عليه وسلم شهره ده، هغه لورته چې شاد قبلي خواته وي ودریږي. کوم درود چې غواړي هغه دي ووايي. دیوه لاس په اندازه دي تیر شي، د صديق اکبر رضی الله عنه، له سر سره دي ووايي: {السلام عليك يا خليفة رسول الله! السلام عليك يا صاحب رسول الله في الغار السلام عليك يا رفيقه في الاسفار.}

(ای درسول الله صلى الله عليه وسلم خليفه! پرتا دي سلام وي، اي په غار کې درسول الله صلى الله عليه وسلم ملګري پر تادي سلام وي، په سفرونو کې درسول الله شريکه، پرتادي سلام وي.)

بيادي له هغه ځايه وښوري، د عمر رضی الله عنه قبر ته دي ورسې او ودي ووايي:

{السلام عليك يا امير المؤمنين، السلام عليك يا مظهر الاسلام، السلام عليك يا مكرس الاصنام، جزاك الله عنا افضل الجزاء ورضي الله عنك.}

(ای امير المؤمنين! پرتادي سلام وي، اي د اسلام ښکاره کوونکي پرتادي سلام وي، اي بت ماتوونکي پرتادي سلام وي، الله تعالی دې زموږ له لوري درته غوره اجر درکړي او الله دي درڅخه راضي وي.)

تر دې وروسته چې څرنګه غواړي هغسي دعا وکړي چې څه غواړي هغه وغواړي.

در رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د قبر د زیارت تر فراغت وروسته،
د بقیع هدیری لور ته لاړ شي. په قبرونو حاضر شي، دلته
د عباس، حسن بن علي، زین العابدین، دهغه زوی محمد باقر
، دهغه زوی جعفر صادق، امیر المؤمنین سیدنا عثمان (رضی
الله عنهم) در رسول الله زوی ابراهیم، امهات المؤمنین، در رسول
الله (صلی الله علیه وسلم) عمه، صفیه او نورو ډیر صحابه وواو
تابعینو (رضی الله عنهم) امام مالک او نافع (رحمهما الله) قبرونه دي.

مستحب داده چي د پنجشنبې په ورځ، دا حد د شهیدانو
خصوصاً د حمزه رضی الله عنه د مزار زیارت وشي. او هلته
ووايي: {سلام علیکم بما صبرتم فنعم عقبی الدار، سلام
علیکم دار قوم مؤمنین وانا ان شاء الله بکم لاحقون.}

(ای د قبرونو اهل! په هغه صبر او استقامت چي تاسو یې
خرگندونه وکړه، پر تاسو دي سلام وي. آخرت څومره ښکلی
ځای دی، دایمان لرونکو په دي هستوگنځي باندې دي سلام
وي. موږ هم انشاء الله له تاسو سره ملګري کیدونکي یو.)

دلته دي ایه الكرسي او دا خلاص سورة (قل هو الله)
ولولي. د شنبې په ورځ د قبا مسجد ته تلل مستحب دي.
تر څو څوک په مدینه منوره کې وي، دامستحب ده چي

لمونځونه په نبوي مسجد کې وکړي. کله چي یې خپل هیواد
ته د تللو اراده شي، په مسجد کې دوه رکعت ته د وداع
(رخصت) لمونځ وکړي او چي څه مطلب لري دعا
وکړي. بیادي در رسول الله (صلی الله علیه وسلم) قبر ته ورشي،

دعا وکړي، الله دعا قبلوونکی دی.

(کتاب الفقه علي المذاهب الاربعه ج ۱ ص ۱۱۸۰)

(دا تصور دي وکړي چي زه در رسول الله صلی الله علیه وسلم
په دربار کې حاضریم او هغه په خپله زما خبري اوري او په
پوره ادب او ټیټ غږ د صلوٰة او سلام ډالۍ ورته وړاندې کړي.
د شفاعت غوښتنه وکړي. د صلوٰة او سلام صیغې اوږدي هم
شته او لنډې هم، د کومو چي یې خوښي وي هغه دي وایي، خو
د عامو خلکو لپاره په لنډه توګه سلام ویل غوره دي:

الصلوة والسلام علیک یا رسول الله.

(ای د الله رسول! پر تادي درود او سلام وي.)

الصلوة والسلام علیک یا حبیب الله.

(ای د الله حبیب! پر تادي درود او سلام وي.)

الصلوة والسلام یا خیر خلق الله.

(ای د الله په مخلوق کې تر ټولو غوره، پر تادي سلام وي.)

السلام علیک ایها النبی ورحمة الله وبرکاته.

(ای د الله نبي پر تادي سلام او د الله رحمت او برکت وي.)

که د چا شوق وي چي په اوږدو جملو کې سلام ووايي، نو د حج
او زیارت په هکله لیکل شوي کتابونه دي وګوري. په مدینه
منوره کې دهستوګنې په مهال، هره شپبه غنیمت وګڼل شي.
څومره کیدلای شي، طاعت او عبادت وکړل شي. هر لمونځ په
جماعت سره په نبوي مسجد کې ادا کړای شي. هڅه وشي په
ریاض الجنة یا هغې برخه کې لمونځ وکړل شي چي در رسول

الله (صلی الله علیه وسلم) په زمانه کې مسجد و، درود شریف په جاري ډول وویل شي. در رسول الله (صلی الله علیه وسلم) مبارکې روضې ته ډیر، ډیر ورشي او سلام ورته وویل شي. ځکه بیا همدا نیکمرغې نه تر لاسه کېږي. ډیر وخت په نبوي مسجد کې تیر کړل شي. که ډیرې گنې گونې له امله په مواجیه شریف کې سکون نه وي او په ارامۍ سره د صلوٰة او سلام ویلو او دعا موقع نه موندله کیدله، بیا له تجربې سره سم په دې وختونو کې موقع وي.

۱- د ماخستن تر لمانځه یو ساعت وروسته.

۲- تر سهار نژدې یو نیم ساعت وروسته.

۳- د ما سپین تر لمانځه یو ساعت وروسته.

که په مواجیه شریف کې، درود او سلام ویلو موقع نه وي، نو په نبوي مسجد کې چې هر ځای اسانه وي، هلته دې درود او سلام وویل شي.

په مدینه منوره کې دهستو گنې په مهال، تر لمانځه وروسته کوشش وشي، درود او سلام هغه څلوېښت صیغې چې پ مبارکو حدیثونو کې راغلي دي، یو ځل وویل شي. انشاء الله ډیرې گټې به یې محسوسې شي. یاد لمانځه درود او سلام وویل شي.

(له تاسو څخه هیله ده کله چې په پاکه روضه کې په رسول الله (صلی الله علیه وسلم) له خپل لوري یا د دوستانو له خوا، درود او سلام وایاست، نو زموږ گنهارانو درود او سلام هم ورسوئ. څوک چې زموږ درود او سلام زموږ بادرته ورسوي، الله تعالی دې ورته د خیر بدلې ورکړي آمین. محمد رفعت قاسمي، مترجم او مصحح.)

د یاد ساتلو وړ خبرې

د سپیڅلي روضې (مقصوده شریفې) اوږدوالی له شمال څخه د جنوب لورته (۱۶) متره، نژدې (۵۲) فوټه او سوريي له ختیز څخه لويديزته (۱۵) متره نژدې (۴۹) فوټه ده. څلورو گونډو ته یې د مرمر ډبرو ستري، ستري ستني دي چې لوړوالي یې له چټ سره برابر دي.

په ۹۸۰ هـ کال سلطان سلیم (ثاني) په دې سپیڅلي روضې یوه گنبد وډانه کړه. هغه یې په رنگه ډبرو ښکلي کړه او د زرو په جړاو یې ښکلا ورته زیاته کړه. گنبد یې زرغونه رنگ کړه، هغه پخوا سپین رنگي وه. له هم هغې ورځې څخه در رسول الله (صلی الله علیه وسلم) مینه والو، هغه دخضراء گنبدې په نوم یاده کړله.

دلته یوه خبره په یاد ولرئ چې، در رسول الله (صلی الله علیه وسلم) له مبارک مزار سره، درې جالي دي او درې واړه سوري دي. عام خلک بلکې ډیر عرب، داسې غلط پوهیدلي دي چې، لومړۍ جالی در رسول الله (صلی الله علیه وسلم)، دوهمه د ابوبکر (رضی الله عنه) او دریمه د عمر (رضی الله عنه) له ارام ځای سره دي. خو داسې نه ده، بلکې د منځنۍ په برابر، درې واړه قبرونه دي. په منځنۍ جالی کې یو سوري دی چې، هغه در رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د منځ مبارک سره دی. تر دې سوري لږ بیرته، در رسول الله (صلی الله علیه وسلم) مبارکه سینه ده چې، هلته د ابوبکر (رضی الله عنه) سر دی. دلته هم یو گول ډوله سوري دی چې هلته د ابوبکر (رضی الله عنه) سر دی.

د ابوبکر (رضی الله عنه) له سيني سره، د عمر (رضی الله عنه) سر دی. دهغه له سر سره هم یو سوری دی. گواکې له منځنۍ جالۍ سره د دریو وارو آرام ځایونه دي.

کله چې له منځنۍ جالۍ سره ودریږئ، د جالۍ په منځ کې کین لاس ته یو گول سوری دی، داد رسول الله (صلی الله علیه وسلم) له مبارک مخ سره دی. له دې سره یوه بنده دروازې ده، په هغې پسي بني لاس ته یو گول سوری دی. داد عمر (رضی الله عنه) له څهرې سره برابر دی. (محمد زفعت قاسمي)

۱- دلمانځه په مهال، په مسجد حرام کې په جماعت لمونځ کول، خورا غوره عبادت دی چې ثواب یې له یو لک لمونځونو سره برابر دی.

۲- په نورو وختونو کې حج او عمرې دارکانو له ادا کولو سره، سره د کعبې ډیر طواف کول غوره دي.

۳- د ځینو کسانو ذوق داوي چې ځیني تاریخي ځایونه وويني. هغوی باید په همدې ځایونو کې کوم داسي عمل ونکړي چې د شرک او بدعت په جمله کې وشمیرل شي.

اردو بیت:

په ژبه د جذب او مینې دعوي نورې دي
د پیغمبر د اطاعت تقاضې نورې دي
دهغو ځایونو بنکلول، له هغوی سره ځان لگول، دخپلو
خیالي مقصدونو لپاره څه شی بندول، رقعي اچول، پیسي
ایښودل چې گواکې دا مقصد مي پوره شي. دایوهم شرعاً
صحيح نه دي. ځکه زموږ گران پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) چې هغه
رحمة للعالمین او شفیع المذنبین دی، دلته یې د داسي څه
کولو حکم کړی نه دی. او بیا د نبی (صلی الله علیه وسلم) رښتونو مینه
والو صحابه وو، سترو، سترو اولیاوو داسي کړي نه دي. نو
څوک د شرک کوم عمل ته د توحید نوم ورکولای نشي. په کوم
بدعت باندې هسي د تش په نوم مینې نښه نه لگوي او نه هغه
سنت ورباندې ترسره کیږي چې درښتونې محبت غوښتنه ده،
ترڅو په توحید او سنت کلک شي او له شرک او بدعت څخه
ځان وژغوري.

په نبوي مسجد کې اوه ځانگړې ستني

ځانه ستني

دا له محراب سره نژدې ده. رسول الله (صلى الله عليه وسلم) به له دې ستني سره ودریده او خطبه به يې لوستله. دلته دهغې خرما دونې تنه څښه ده. کله چي له لرگيو څخه منبر جوړ شو، هغې در رسول الله (صلى الله عليه وسلم) په فراق کې د ماشومانو په څير ژړل.

د عائشي (رضي الله عنها) ستني

يو ځل رسول الله (صلى الله عليه وسلم) وويل:

{زما په مسجد کې يو داسي ځای دی چي که خلکو ته هلته د لمونځ کولو د فضيلت په هکله معلومات وای، نو ورباندې به يې سره پچه اچوله.} (طبراني)

دا ځای عايشي (رضي الله عنها) وښود، د عايشي (رضي الله عنها) ستني همدلته جوړه شوه.

د ابوالبابه رضي الله عنه ستني

له يوه صحابي، ابولبابه (رضي الله عنه) څخه يوه گناه شوي وه هغه دلته په ولاړه ستني پسني ځان په دې نيت وتاړه چي، ترڅو مي الله جل جلاله گناه راته ونه بخښي، زه به تر هغه دلته بندې يم. داسي وخت راغی چي رسول الله (صلى الله عليه وسلم) يې دهغې گناه د بخښلو خبره واوروله. اوس هلته يوه ستنه جوړه شوې ده، ورته د ابولبابه (رضي الله عنه) ستنه بل کيږي.

د سريو ستني

په دې ځای کې به رسول الله (صلى الله عليه وسلم) اعتکاف کاوو، د شپې به يې همدلته خپله بستره غوړوله.

د حرس ستني

دلته به علي (رضي الله عنه) ډير وخت لمونځ کاوو، دلته به کښينا ست او در رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ساتنه به يې کوله. داد علي (رضي الله عنه) د ستني په نوم هم ياد کوي.

د وفود ستني

دلته به رسول الله (صلى الله عليه وسلم) له بهر څخه له راغلو وفدونو سره ليدل کتل کول.

د تهجد ستني

رسول الله (صلى الله عليه وسلم) به دلته د تهجد لمونځ کاوو. دا ټولې ستني د مسجد په هغه برخه کې دي کوم چي در رسول الله (صلى الله عليه وسلم) دوخت مسجد دی. له دې ستنو سره دعا او استغفار ويل او که موقع وموندله شي او نوافل وکړل شي. دا خورا مبارک ځايونه دي.

.....

اصحاب صفه

صفه، چترې اوسيوړي لرونکي حای ته ویل کیږي.
 دپخواني نبوي مسجد شمال ختیز لور ته، له مسجد سره
 لگیدلي، یوه چوتره وه. دا حای اوس دباب جبرئیل (ع) په
 برخه کې، ددنته کیدلو په مهال، دمقصوده شریفې په شمال
 کې دتهجد له محراب سره نژدې، دوه فوټه لوړه په کتاره کې
 ده. پراخوالی یې ۴۰ x ۴۰ فوټه ده.

له دې حای سره خدمت کوونکي کښیني. دلته خلک
 دقرآن کریم په تلاوت لگیاوي. که تاسې دلته کښینئ او
 تلاوت کوئ، په سختې سره به حای پیدا کړئ.

دلته به هغه مسلمانان اوسیدل چې، هغوی به کور او
 میرمن او اولاد نه درلودل. دې خلکو ته یې اهل صفه
 (دچوترې هستوګن) ویل. له همدې امله یې دا حای دصفې
 په نوم ونوماوو.

دې خلکو به له رسول الله (صلی الله علیه وسلم) څخه دیني زده کړه
 کوله. کله، کله به داسلام دتبلیغ لپاره نورو حایونو ته تلل.
 که څه هم دټولو صحابه وو ژوند خورا ساده وو، خو داهل
 صفه دخلکو ژوند نور هم په فقر، سادګۍ او له دنيایي شيانو
 څخه لرې تیریده. دا خلک شپه او ورځ د نفس دتزیې، د
 کتاب او حکمت دحصول او له مصطفوي فیض څخه ترلاسه
 کولو لپاره، در رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په خدمت کې
 حاضر وو. نه یې سوداګرې درلوده او نه هم زراعت. هغوی
 خپلې سترګې در رسول الله (صلی الله علیه وسلم) دیدار، غوږونه
 دهغه (صلی الله علیه وسلم) کلماتو، جسم او روح دهغه
 د صحبت او مجلس لپاره وقف کړي وو.

هغوی د دین له شتمنې څخه پوره وو، خو د دنیا په ژوند
 کې یې د فقر او بې وزلي حال داؤ چې ابوهریره رضی الله عنه
 وایي:

{ما او یاتنه اصحاب صفه ولیدل چې خادر به یې نه درلود،
 یوازې لنگ به یې لاره یا یوازې یوه کمبله. خادر به یې په
 غاړه داسې تارې چې ترپندو، دبعضو خودځنګانه ترسترګیو
 رسیده او په لاس به یې داسې نیولې و چې عورت یې ښکاره
 نشي. (بخاري شریف ج ۱ ص ۶۳)}

له احاديثو نحوه د ثابت شويو درودونو ټولګه

{سَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ وَسَلَامٌ عَلَى

الْمُرْسَلِينَ} (قرآن کریم)

١- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْزِلْهُ الْمَقْعَدَ

الْمُقَرَّبَ عِنْدَكَ. (طبرانی)

٢- اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ وَصَلِّ

عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَرْضَ عَنْهُ رِضًا لَا تَسْخَطُ بَعْدَهُ. (مسند احمد)

٣- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَصَلِّ عَلَى

الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ، وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ. (ابن حبان)

٤- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى

إِبْرَاهِيمَ وَبَارَكْتَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى

إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (شعب الايمان، للبيهقي)

٥- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ

عَلَى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى

آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ

حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (بخاري شريف)

٦- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى

آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ وَ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ

كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (مسلم شريف)

٧- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ

عَلَى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى

آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (ابن ماجه)

٨- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ

عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ وَ بَارِكْ عَلَى

مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَ عَلَى

آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (نسائي)

٩- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ

عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ

عَلَى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (ابوداود)

١٠- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ

عَلَى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَ

عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ

مَجِيدٌ. (ابوداود)

١١- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ

عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارَكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ

عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (مسلم شريف)

١٢- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ

عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارَكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا بَارَكْتَ

عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (ابوداود شريف)

١٣- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا

صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارَكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا

بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (مسلم شريف)

١٤- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَأَزْوَاجِهِ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ وَذُرِّيَّتِهِ وَأَهْلِ بَيْتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (ابوداود شريف)

١٥- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَتَرَحَّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا تَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ. (طبري)

١٦- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ تَرَحَّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا تَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ تَحَنَّنْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا تَحَنَّنْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ سَلِّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا سَلَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (سعايه)

١٧- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، وَبَارِكْ وَسَلِّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَارْحَمْ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ وَبَارَكْتَ وَتَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (سعايه)

١٨- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (صحيح سنه)

١٩- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ. (حصن حصين)

٢٠- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَبَارَكْ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (نسائي)

٢١- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ. (نسائي)

٢٢- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (بيهقي)

٢٣- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْنَا مَعَهُمْ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَيْنَا مَعَهُمْ، صَلَّوَاتُ اللَّهِ وَصَلَوَاتُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ. (دارقطني)

٣٠- بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ
السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى
عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ أَسْأَلُ اللَّهَ الْجَنَّةَ وَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ. (نسائي)

٣١- التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ الزَّاكِيَّاتُ لِلَّهِ، الطَّيِّبَاتُ الصَّلَوَاتُ لِلَّهِ
السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى
عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. (موطا امام مالك)

٣٢- بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ خَيْرِ الْأَسْمَاءِ التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ الطَّيِّبَاتُ
الصَّلَوَاتُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ
مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، أَرْسَلَهُ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا، وَأَنَّ
السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَارِيبَ فِيهَا، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ
الصَّالِحِينَ، اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَاهْدِنِي. (معجم الطبراني)

٣٣- التَّحِيَّاتُ الطَّيِّبَاتُ وَالصَّلَوَاتُ وَالْمَلِكُ لِلَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ
أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ. (ابوداود)

٣٤- بِسْمِ اللَّهِ التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ لِلَّهِ الزَّاكِيَّاتُ لِلَّهِ،
السَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى
عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. شَهِدْتُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ شَهِدْتُ أَنَّ مُحَمَّدًا
رَسُولُ اللَّهِ. (موطا امام مالك)

٣٥- التَّحِيَّاتُ وَالصَّلَوَاتُ الزَّاكِيَّاتُ لِلَّهِ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ

٢٤- اَللَّهُمَّ اجْعَلْ صَلَوَاتِكَ وَرَحْمَتَكَ وَبَرَكَاتِكَ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا جَعَلْتَهَا عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ
إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا
بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ. (مسند احمد)

٢٥- وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ. (نسائي)

صيغ السلام

٢٦- التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ
الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ. (بخاري)

٢٧- التَّحِيَّاتُ الطَّيِّبَاتُ الصَّلَوَاتُ لِلَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ
وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ سَلَامٌ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ. (نسائي)

٢٨- التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ الطَّيِّبَاتُ الصَّلَوَاتُ لِلَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ
الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ
مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. (نسائي)

٢٩- التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ سَلَامٌ عَلَيْكَ أَيُّهَا
النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَسَلَامٌ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. (نسائي)

أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. (موظا مالک)

۳۶- التَّحِيَّاتُ الطَّيِّبَاتُ الصَّلَوَاتُ الزَّكَايَاتُ لِلَّهِ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. (موظا امام مالک)

۳۷- التَّحِيَّاتُ الصَّلَوَاتُ لِلَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. (طحاوي)

۳۸- التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. (ابوداؤد)

۳۹- التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ.

۴۰- بِسْمِ اللَّهِ وَ السَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ. (المستدرک الحاكم)

بسم الله الرحمن الرحيم

{ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ} (الاعراف- ۵۵)
"وبولئ رب خپل په زاريو او پټ، بيشكه هغه ترحد اوښتونكي نه خوښوي."

الحصن الوافي

بالدعاء الكافي

يعني

له قرآن او حديث څخه د ثابت شويو دعاوو

ټولګه

ټولوونکي او ترتيب کوونکي

مولانا مفتي محمود حسن صاحب مد ظله بلند شهري

ددیوبند د دارالعلوم مفتي

دمولانا محمد رفعت قاسمي صاحب په غوښتنه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحسن الوافي - بالدعاء الكافي

الحمد لله وحده والصلوة والسلام على من لا نبي بعده.

په قرآن کریم او مبارکو احادیثو کې چې کومې دعاوې راغلي دي، هغه له دې سره، سره چې خورا جامع دي، د دنیا او آخرت نیک مرغي، له شر او فتنو څخه د حفاظت ضمانت هم لري. څرګنده ده چې د الله تعالی وحده لا شریک له، علام الغیوب په کلام او د سید المرسلین له مبارکې ژبې څخه چې کومې کلمې راوتلي دي، هغه چې کوم نور، تاثیر او جامعیت لري د بل چا په کلام کې پیدا کیدلای نشي.

همدا سي د درود او سلام چې کومې صیغې در رسول الله صلی الله علیه وسلم له مبارکې ژبې څخه راوتلي دي هغه د ځان حفاظت ګرځول او دهغوی غوره کول چې څومره د اجر او ثواب باعث ګرځي له شمار څخه وتلي دي.

نو د حج او عمري په داسي بابرکته سفر کې که څوک له مناسکو څخه په فراغت کې همدا دعاوې او درود شریف (صلوة او سلام) خپل ورد او وظیفه وګرځوي نو د ډیرو حسناتو او ښیګڼو برخه به ولري.

له دې سره، سره په نورو وختونو، په خپلو کورونو او نورو ځایونو کې که د دې اهتمام وکړل شي. نو د نیکو ستره ذخیره به جوړه شوي وي.

له قرآن کریم او مبارکو احادیثو څخه چې کومې دعاوې را نقل شوي دي، دهغوی مې په ساده ژبه ژباړه هم کړې ده. دهغوی له مطالعه کولو، کتلو او اوریدلو څخه به د دعاوې واستحضار کېږي. انشاء الله.

د دعا آداب مراعاتول او پخپلو اړتیاوو له خپل مهربانه رب څخه غوښتل (که په خپله ژبه هم وي) د دواړو جهانونو د نیک مرغي سبب او له شر او افاتو څخه د حفاظت سبب ګرځي. له دعا او درود شریف څخه غفلت بیا ستره محرومي ده.

په تیره په مدینه منوره (زادها الله شرفاً و کرامه) په سفر او هستوګنه کې چې څومره ډیر درود او سلام وویل شي هغومره دستر نعمت خبره ده.

او سپیڅلو ځایونو ته په رسیدلو په غیر ضروري او بي معنی کارونو کې وخت ضائع کول څومره د بې نصیبې خبره ده، رښتیا هم له بیان څخه وتلي ده.

اسأل الله الكريم رب العرش العظيم ان يجعله خالصاً لوجهه ورضائه وان ينفعنا واخواننا واخواننا المسلمين والمسلمات وان ينفع به من كتبه وقراءة او طبعه وقسمه بين المسلمين و صلى الله على سيدنا ونبينا محمد وعلى اله وصحبه و سلم تسليماً كثيراً واخر دعواتنا ان الحمد لله رب العالمين.

يوه ضروري خبرتيا: ځينې کسان د طواف يا سعي کولو په مهال، قرآن کریم يا دعاوې کتاب ګوري او په زوره يي وايي. دا جواز نلري بلکې حرام دی. ځکه له نورو خلکو څخه خضوع او خشوع پاته کېږي. کله نورو ته ورڅخه ډیر تکليف پېښېږي. نو هيڅکله دي داسي نه کېږي، خو ورو، ورو د ذکر او دعا اشتغال چې کتاب په لاس کې نه وي پرته له کراهته صحيح دی، په دې حال کې د هر چا خيال او لحاظ ساتل واجب دي. محمود حسن غفرله بلند شهري.

له قرآن كريم څخه دعاوي

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم

الله جل جلاله ته پناه وړم له رټل شوي شيطان څخه

بسم الله الرحمن الرحيم

شروع کوم دمهربان او بخښوونکي خداي په نامه

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ . الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ . مَلِكُ يَوْمِ الدِّينِ . إِلَهِكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ . اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ . صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ .

ژباړه: ټولې ستاينې يوازې دهغه الله تعالي دي چې دټولو کائناتو پالونکي دي. ډير زيات مهربان او ښه بښونکي دي. د حساب او کتاب دورځي څښتن دي. موږ يوازې ستا عبادت کوو او يوازې له تا څخه کومک غواړو. موږ ته روغه او سمه لار وښيه، دهغو خلکو لار چې تا پرې لور پښه کړي ده، رټل شوي نه دي او لاره يې نه ده ورکړي.

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ . رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ .

ژباړه: اي زموږ ربه! زموږ هلې ځلې ومنه، ته ښه اوريدونکي او ښه پوه يي.

اي زموږ ربه! موږ دواړه ستا حکم منونکي وگرځوږه او زموږ په اولادې کې هم يوه حکم منونکي ډله راپورته کړه، د حج احکام او عبادت لارې ليکې راوښيه، توبه مو ومنه، بې شکه چې ته ښه توبه منونکي ډير مهربان يي.

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ . (سورة البقرة ۲۰۱)

ژباړه: اي پالونکيه! موږ ته په دنيا کې ښيگڼه راکړه او په اخرت کې هم او داوړ له عذاب مو وژغوره.

رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَبَّتْ أَقْدَامُنَا وَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ . (البقرة ۲۵۰)

ژباړه: اي زموږ ربه! په موږ صبر را توي کړه، قدمونه مو ټينگ او په کافر قوم مو برلاسي کړه.

رَبَّنَا لَا تَوَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَاتَّصِرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ . (البقرة ۲۸۶)

ژباړه: اي زموږ ربه! موږ په هغه څه مه نيسه چې موږ په هيره کړي او يا په غلطۍ کړي. اي زموږ ربه! په موږ دروند پيټي مه باره وه لکه چې له موږ څخه په وړاندې خلکو مو بار کړي و. اي زموږ ربه! پر موږ هغه بار مه ږده چې موږ يې توان نلرو. موږ ته عفو وکړه موږ ته بښنه وکړه. په موږ مهربان شه. ته زموږ بادار او واکدار يې نو په کافرانو مو بريمن کړه.

رَبَّنَا إِنَّا أَمَتًا قَاغِفْرَ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ . (آل عمران ۱۶)

ژباړه: اي زموږ ربه! موږ ايمان راوړي دي، گناهونه مو وښه او داوړ له عذاب څخه مو وژغوره.

رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ . (آل عمران ۳۸)

ژباړه: اي زما ربه! ماته ستا له لوري نيك او پاک اولاد راوښه بې شکه ته د دعاء او سوال ښه اوريدونکي يي.

رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ . (آل عمران ۵۳)

رَبِّ اِنِّي اَعُوْذُ بِكَ اَنْ اَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِيْ بِهِ عِلْمٌ وَّ اِلَّا تَغْفِرْ لِيْ وَ تَرْحَمْنِيْ

اَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِيْنَ. (هود - ۴۷)

ژباړه: اي زما ربه! زه تاته له دې څخه پناه دروړم چې له تانه هغه څه وغواړم چې زه پرې نه پوهيږم، که ته ماته بښنه ونکړي او راباندې مهربان نه شي، نو زه به له زيان کارو څخه شم.

اِنَّمَا اَشْكُوْ بَنِيْ وَ حَزَنِيْ اِلَى اللّٰهِ. (يوسف - ۸۶)

ژباړه: زه خپل غم او خفگان يوازې يو الله ته څرگندوم.

فَاَطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ اَنْتَ وَلِيِّيْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِيْ مُسْلِمًا وَّ الْحَقِّيْ بِالصَّالِحِيْنَ. (يوسف - ۱۰۱)

ژباړه: اي د آسمانانو او ځمکې پيدا کوونکې! همدا ته مې په دنيا او آخرت کې سرپرست يې مسلمان مې مړ او له صالحانو سره مې يوځای کړه.

رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ اٰمِنًا وَّ اجْنُبْنِيْ وَبَنِيَّ اَنْ نُّعْبِدَ الْاَصْنَامَ. (ابراهيم - ۳۵)

ژباړه: اي زما ربه! دغه دمکې ښار د امن ځای وگرځوه او ما او زما اولاده لدې نه وژغوره چې د بوتانو عبادت وکړو.

رَبِّ اجْعَلْنِيْ مُقِيْمَ الصَّلَاةِ وَ مِنْ ذُرِّيَّتِيْ رَبَّنَا وَ تَقَبَّلْ دُعَاءَ . رَبَّنَا اغْفِرْ لِيْ وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ يَوْمَ يَقُوْمُ الْحِسَابُ. (ابراهيم - ۴۰-۴۱)

ژباړه: اي زما ربه! ما لمونځ دروونکې وگرځوه او زما اولادې ته هم توان ورکړه. اي زموږ ربه! دعا مې ومنه پروردگاره! زما مور او پلار او ټول مؤمنان په هغه ورځ و بښه چې حساب او کتاب روان وي.

رَبِّ اَرْحَمْنٰهُمَا كَمَا رَبَّيْتَنِيْ صَغِيْرًا. (اسرائيل - ۲۴)

ژباړه: پروردگاره! پر هغوی (مور او پلار) رحم وکړه څنگه چې چې په کوچنيوالي کې زه په مهرباني سره لوی کړی يم.

رَبِّ اَدْخِلْنِيْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَّ اَخْرِجْنِيْ مُخْرَجَ صِدْقٍ وَّ اجْعَلْ لِيْ مِنْ لَّدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا. (بنی اسرائیل - ۸۰)

ژباړه: اي زما ربه! ما چې چيري بيا يې نو له رښتينولي سره مې بوزه او له کوم ځای نه مې چې باسې نو په رښتينولي مې وباسه او ستا له لوري يو ملاتړ را په برخه کړه.

رَبِّ اَشْرَحْ لِيْ صَدْرِيْ . وَّ يَسِّرْ لِيْ اَمْرِيْ . وَاَحْلِلْ عُقْدَةً مِّنْ لِّسَانِيْ . يَفْقَهُوا قَوْلِيْ. (طه - ۲۵-۲۸)

ژباړه: زما ربه! زما سينه پراخه کړه. او کار مې راته اسان کړه. او زما د ژبې غوټه وسپړه. ترڅو زما په خبره پوه شي.

رَبِّ زِدْنِيْ عِلْمًا. (طه - ۱۱۴)

ژباړه: اي زما ربه! علم مې راډير کړه.

لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ سُبْحٰنَكَ اِنِّيْ كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِيْنَ. (الانبیاء - ۸۷)

ژباړه: پرته له تانه بل هيڅ معبود نشته. ته پاک او زه له تيري کوونکو څخه يم.

رَبِّ لَا تَذَرْنِيْ فَرْدًا وَّ اَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِيْنَ. (الانبیاء - ۸۹)

ژباړه: زما ربه! ما يوازې مه پرېږده او ډير غوره وارث همدا ته يې.

فَلَا تَجْعَلْنِيْ فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِيْنَ. (المؤمنون - ۹۴)

ژباړه: ما په ظالمانو کې مه شاملوه.

رَبِّ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِيْنِ . وَاَعُوْذُ بِكَ رَبِّ اَنْ يَّحْضُرُوْنِ.

(المؤمنون ۹۷-۹۸)

زما ربه! زه له تانه د شيطانانو له وسوسو او ټونگو نه پناه غواړم. او په تاسره د شيطانانو له راتگ نه پناه غواړم.

رَبَّنَا اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَاَرْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِيْنَ. (المؤمنون - ۱۰۹)

ژباړه: زموږ ربه! موږ په تا ايمان راوړی، موږ و بښه او راباندې مهربانه شه، ته تر هر چا ښه مهربان يې.

رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ. (المؤمنون - ۱۱۸)

ژباړه: زما ربه! ما وبخښه او راباندې مهربان شه او ته له ټولو مهربانانو څخه غوره مهربان يې.

رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا. إِنَّهَا سَاعَتٌ مُّسْتَقَرًّا وَمُقَامًا. (الفرقان ۶۵-۶۶)

ژباړه: اي زموږ ربه! د جهنم عذاب له موږ نه واپوه بې شکه چې دهغه عذاب خورا کلک ترلې وي. بې له شکه چې هغه دورنگ او پاتې کيدلو لپاره خورا بد او ناکاره ځای دی.

رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا.

(الفرقان - ۷۴)

ژباړه: اي زموږ ربه! استرگې پخوونکي بسځې او اولادونه راوبخښه او د پرهيزگارانو مقتدا، مو وگرځوه.

رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَالْحَقِّقْ بِالصَّالِحِينَ. وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ. وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ. (الشعراء، ۸۳-۸۵)

ژباړه: اي زما ربه! ماته علم او پوهه را په برخه او له نيکانو سره مې يوځای کړه. او په راتلونکو نسلونو کې مې په ښه نوم سره ياد کړه. او له نعمتونو نه د ډک جنت په وارثانو کې مې وگڼه.

رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ. (النمل - ۱۹)

ژباړه: اي زما ربه! ماته ښوونه وکړه چې زه ستا دهغو لورپينو شکر پر ځای کړم چې پر ما او زما پر مور او پلار دي کړي دي او وس را کړه چې هغه ښه کړنه وکړم چې ته يې خوښوي او دخپلې مهربانې له مخې مې په خپلو نيکو بنده گانو کې داخل کړه.

رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

(القصص - ۱۶)

ژباړه: اي زما ربه! ما پر ځان تيري وکړ ماته بسښنه وکړه، الله ورته

بسښه وکړه، په رښتيا چې هغه ښوونکي ډير مهربان دی.

رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ. (القصص - ۲۱)

ژباړه: اي زما ربه! له ظالم قوم نه مې وژغوره.

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ. (الصافات - ۱۰۰)

ژباړه: اي زما ربه! ماته يو زوی را کړه چې له صالحانو وي.

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ. وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ. وَالْحَمْدُ

لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. (الصافات / ۱۸۰-۱۸۲)

ژباړه: ستارب، د عزت څښتن، له هغه څه نه پاک دی چې هغوی

يې بيانوي. او سلام پر پيغمبرانو، او ټولي ستاينې يوازي ديو الله دی چې رب د ټول عالم دی.

رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ. (الاحقاف - ۱۵)

ژباړه: اي زما ربه! ماته الهام را کړه او وس را کړه چې ستا دهغو لورپينو شکر پر ځای کړم چې پر ما او زما پر مور او پلار دي کړي دي او هغه نیک کارونه وکړم چې ته يې خوښوي او زما اولاده نيکه کړه، ماته پناه دروړي او په رښتيا چې زه له پوره غاړه ايښودونکو څخه يم رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ. (الحشر - ۱۰)

ژباړه: زموږ ربه! موږ وبښه او زموږ هغه وروڼه وبښه چې له موږ نه وړاندې يې ايمان راوړی دی. او زموږ په زړونو کې د مؤمنانو کينې ته ځای مه ورکوه. اي زموږ ربه! ته ډير زيات مهربان او رحم والا يې رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ. (المتحنه - ۴)

ژباړه: اي زموږ ربه! خاص پر تاسو توکل کړی دی، خاص تاته مو پناه ده او خاص ستا په لور درتلل دي.

رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ.
(مستفاد - ۵۰)
ژباړه: ای زموږ رب! د کافرانو لپاره مواز مینست مه گرځوه، ای زموږ رب! موږ ته بېښنه وکړه، بې شکته ته په هرڅه برلاسی او د حکمت والا یې
رَبَّنَا أَتَمِّمْ لَنَا نُورَنَا وَاعْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. (التحریم - ۸)
ژباړه: ای زموږ رب! زموږ رڼا بشپړه کړه، او بېښنه راته وکړه بېشکه چې ته په هرڅه توانایی.

رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ. (التحریم - ۱۱)

ژباړه: ای زما رب! ماته له خپل لوري په جنت کې یو کور جوړ کړه.
رَبِّ اعْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا. (نوح - ۲۸)

ژباړه: ای زما رب! ما و بېښه مور او پلار مې و بېښه او هغه و بېښه چې زما کور ته مننونکي تنوځي. ټول نارینه مؤمنان او ټولې مؤمنې ښځې و بېښه او د ظالمانو لپاره پرته له بربادۍ او هلاک څخه بل څه مه ورزیاتوه.

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ . مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ . وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ .
وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ . وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ. (الفلق)

ژباړه: ای محمده او وایه: زه د تیارو څیروونکي سهار په رب پناه غواړم دهغه د ټولو پیدا کړو څیزونو له شر څخه. او د شپې د خورې او درنې تیارې له شر څخه. او په غوټو پوکې کوونکو کوډگرو ښځو له شر څخه. او د حسد او رخه کوونکې د حسد او رخې له شر څخه

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ . مَلِكِ النَّاسِ . إِلَهِ النَّاسِ . مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ . الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ . مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ. (الناس)
ژباړه: ای محمده او وایه: زه د خلکو په رب پناه غواړم په واکمن د خلکو. په معبود د خلکو. دهغه همیشني و سوسه اچوونکو له شر څخه چې د خلکو په زړونو کې و سوسه اچوي، له پیریانو څخه وې او که له انسانانو.

الدعاء من الاحاديث

اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا ، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ ، فَاعْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ ، وَارْحَمْنِي ، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

(بخاري حديث نمبر/ ۸۳۴ و مسلم حديث نمبر ۲۷۰۵)

ژباړه: ای الله! ما په خپل ځان ډیر ظلم کړی، پرته له تابل گناه بښوونکي نشته، نو په خپل مغفرت سره راته مغفرت وکړه او رحم راباندې وکړه، بېشکه ته ډیر بښونکی مهربان یې.

اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ ، وَقَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنَاجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ ، اللَّهُمَّ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ.

(بخاري حديث نمبر ۲۴۷، مسلم نمبر ۲۷۱۰، ابوداؤد نمبر ۵۰۴۵)

ژباړه: ای الله! ما خپل ځان تاته سپارلی دی، تاته مې خپله معامله حواله کړې ده، له تا څخه مرسته غواړم، له تا ویرېږم، ستا نعمتونو ته رغبت لرم، پرته له تا د پناه او خلاصون ځای نشته. ما ستا په راناښل شوي کتاب ایمان راوړی او ستا په رالېږل شوي رسول ایمان لرم.

اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ ، وَقَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ ، وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنَاجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ. (بخاري حديث نمبر ۶۳۱۳، مسلم ۲۷۱۰)

ژباړه: ای الله! ما خپل ځان تاته سپارلی دی، تاته مې خپله معامله حواله کړې ده، تاته مې مخ اړولی دی، له تاهه مرسته غواړم، ستا د نعمتونو لورته راغېم له تاهه ویره لرم. پرته له تاهه د پناه او خلاصون ځای نشته. ما ستا په نازل شوي کتاب او رالېږل شوي رسول ایمان راوړی دی.

اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا ، وَفِي بَصَرِي نُورًا ، وَفِي سَمْعِي نُورًا ، وَفِي يَمِينِي نُورًا ، وَفِي يَسَارِي نُورًا ، وَفَوْقِي نُورًا ، وَتَحْتِي نُورًا ، وَأَمَامِي نُورًا ، وَخَلْفِي نُورًا ، وَاجْعَلْ لِي نُورًا. (بخاري نمبر ۶۳۱۶ و مسلم ۷۶۳)

ژباړه: ای الله! زما زړه تدرېنا واچوي، سترگې او غوږونه مې له نوره ډک کړي، زما بڼې لوري کين لوري، پورته او کښته، وروسته وړاندې راته نور کړي او مامور کړي.

اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ ، أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيُّمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ ، وَلَكَ الْحَمْدُ ، أَنْتَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ حَقٌّ ، وَقَوْلُكَ حَقٌّ ، وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ ، وَالنَّارُ حَقٌّ ، وَالسَّاعَةُ حَقٌّ ، وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ ، وَمُحَمَّدٌ حَقٌّ ، اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَبِكَ آمَنْتُ ، وَإِلَيْكَ أُنَبِّتُ ، وَبِكَ خَاصَمْتُ ، وَإِلَيْكَ خَاسَمْتُ ، فَاعْفُ عَنِّي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ ، وَمَا أَسْرَرْتُ ، وَمَا أَعْلَنْتُ ، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ. (بخاري حديث نمبر ۶۳۱۷، مسلم ۷۶۹)

ژباړه: ای الله! ټولې ستاینې تالره دي، ته د آسمانونو، ځمکو او په هغوی کې د شیانو منور کوونکی یې او ټولې ستاینې تالره دي. ته د آسمانونو، ځمکو او د دوی ترمنځ شیانو قایم کوونکی یې او ټولې ستاینې تالره دي، ته حق یې، ستا قول حق دی، ستا ملاقات حق دی، جنت حق دی، دوزخ حق دی، قیامت حق دی، انبیاء حق دي او محمد صلی الله علیه وسلم حق دی.

ژباړه: ای الله! ستا اطاعت کوم، پر تا توکل لرم په تا ایمان لرم، تاته رجوع کوم، ستا په مرسته له دښمنانو سره جگړه کوم، د پریکړې لپاره تا حاکم گرځوم، زما ټول گناهونه وېښې. که مې هغه وړاندې کړيدي، که وروسته، که مې پټې کړي دي، که مې ښکاره کړي دي. ته اول یې ته اخر یې، پرته له تا کوم معبود نشته.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ ، وَلَهُ الْحَمْدُ ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ ، وَلَا مُغْطِي لِمَا مَنَعْتَ ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ. (بخاري حديث نمبر ۸۴۴، مسلم ۵۹۳)

ژباړه: پرته الله، بل هیڅ معبود نشته، هغه یوازي دی، هیڅ شریک نلري، هغه لره پاچاهي ده هغه لره ټولې ستاینې دي. هغه په هر څه قادر دی.

ای الله! څه شی چې ته ورکړي دهغه منع کوونکی څوک نشته، څه شی چې ته نه ورکوي دهغه ورکونکی نشته. ستا له قهر څخه شتمن دهغه شتمني ژغورلای شي.

اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتْ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي ، وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتْ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي. (بخاري حديث نمبر ۶۳۵۱، مسلم ۲۶۸۰)

ژباړه: ای الله! ما ژوندی ولره ترهغه چې ژوند راته خیر وي او ما وفات کړه کله چې مړینه راته خیر وي.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ ، وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ ، وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ ، وَضَلَعِ الدِّينِ ، وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ. (بخاري حديث نمبر ۶۳۶۹)

ژباړه: الهي! په تا پناه غواړم، له پرېشاني او غم څخه، له عاجزې او سستې څخه، له بخل او جبن څخه، د پور له باره او دخلکو له غلبې څخه.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ ، وَالْجُبْنِ وَالْهَرَمِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ. (بخاري حديث نمبر ۶۳۶۷، مسلم ۲۷۰۶)

ژباړه: الهي! زه په تا پناه غواړم له عاجزې اوسستې، جبن (بي زړه توب) او هرم (زور توب) په تا پناه غواړم د قبر له عذاب څخه او د ژوند او مړينې له هرې فتنې څخه په تا پناه غواړم.

رَبِّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي كُلِّهِ ، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطَايَايَ وَعَمْدِي وَجَهْلِي وَهَزْلِي ، وَكُلَّ ذَلِكَ عِنْدِي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ ، أَنْتَ الْمُقْسِمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ . (بخاري حديث نمبر ۶۲۹۸ مسلم ۲۷۱۹)

ژباړه: ای الله! زما خطاوې راوبښې، زما ناپوهي، زما اسراف او ټول هغه څه چې ته ترما ورباندې خبريې، الهي زما ټولې خطاوې، که قصدي وي، که په ناپوهۍ کې راته وبښي.

الهي! زما پخوانۍ او اوسنۍ، زما پټې او ښکاره گناهې وبښي. ته اوليې ته اخريې او ته په هر شي قادر يې.

اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا مَعَادِي وَاجْعَلْ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ وَاجْعَلْ الْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ . (مسلم حديث نمبر ۲۷۲۰)

— ای الله! زما دين راته سم کړي چې زما د هر کار عصمت او مرسته ده، دنيا مې راته سمه کړي چې زما د ژوند سامان دی، آخرت مې راته سم کړي، چې زما ورتلل دي او ژوند مې په هر خير کې راته زيات کړي او مړينه مې له هر شر څخه د خلاصون سبب وگرځوي.

اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا وَفِي بَصَرِي نُورًا وَفِي سَمْعِي نُورًا وَعَنْ يَمِينِي نُورًا وَعَنْ يَسَارِي نُورًا وَفَوْقِي نُورًا وَتَحْتِي نُورًا وَأَمَامِي نُورًا وَخَلْفِي نُورًا وَعَظَمْ لِي نُورًا . (مسلم حديث نمبر ۷۶۳)

— ای الله! زما زړه ته رڼا واچوي، سترگې او غوږونه مې له نوره ډک کړي، زما ښې لوري کينې لوري، پورته او کښته، وروسته وړاندې راته نور کړي او نور مې راته ډير کړي.

اللَّهُمَّ احْفَظْنِي بِالْإِسْلَامِ قَائِمًا وَاحْفَظْنِي بِالْإِسْلَامِ قَاعِدًا وَاحْفَظْنِي بِالْإِسْلَامِ رَاقِدًا وَلَا تُشِمِتْ لِي عَدُوًّا وَلَا حَاسِدًا اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ خَزَائِنُهُ بِيَدِكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ كُلِّ شَرٍّ خَزَائِنُهُ بِيَدِكَ . (مسندک ۵۲۵/۱)

ژباړه: الهي! په اسلام مې ولاړ وساتي، په اسلام مې ناست وساتي، د خوب په حالت مې په اسلام وساتي (په ولاړه، ناسته، خوب او حرکت کې مې په اسلام وساتي) د ښمن او کينه گرتو مې د غلبې موقع مه ورکوي.

ای الله! زه له تا څخه ټولې ښېگنې غواړم هغه چې خزاني يې ستا په لاس کې دي او له ټولو هغو بدو څخه پناه غواړم چې خزاني يې ستا په لاس کې دي.

اللَّهُمَّ أَخِيْنِي مَسْكِينًا وَأَمِيْنِي مَسْكِينًا وَاخْشُرْنِي فِي زُمْرَةِ الْمَسَاكِينِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ . (ترمذي حديث نمبر ۵۳۵۳ و حکم ۳۲۲/۱)

ژباړه: ای الله! په مسکنت کې مې ژوندی ولري، د مسکنت په حال کې راته مرگ راکړي او د مسکینانو په ټولۍ کې مې له قبر څخه راپاڅوي.

اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَتِي وَأَمِنْ رَوْعَتِي وَأَقْضِ عَنِّي دَيْنِي .

(طبراني في الكبير حديث ۳۷۱۰)

— ای الله! زما عیبونه پټ کړي، له ويرې او خوف څخه مې خوندي کړي او پورونه مې خلاص کړي.

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي وَوَسِّعْ لِي فِي دَارِي وَبَارِكْ لِي فِيْمَا رَزَقْتَنِي . (احمد ۶۳/۴)

— ای الله! زما گناهونه وبښې، په کور کې مې پراخې راولي او په رزق کې مې برکت واچوي.

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَخَطَايَايَ كُلَّهَا اللَّهُمَّ أَنْعَشْنِي وَاجْبُرْنِي وَأَهْدِنِي لِصَالِحِ الْأَعْمَالِ وَالْأَخْلَاقِ فَإِنَّهُ لَا يَهْدِي لِصَالِحِهَا وَلَا يَصْرِفُ سَبِيلَهَا إِلَّا أَنْتَ .

(طبراني في الكبير ۷۸۱۱/۸)

— الهي! زما ټولې گناهې او خطاوې وبښې، زما مرتبه لوړه کړي، نيمگړتيا مې پوره کړي د ښو کارونو او غوره عادتونو هدايت راته

وکړي. له تا پرته څوک دې خبرو هدايت او له بديو ممانعت کولای نشي.

اللَّهُمَّ اقْسِمْ لَنَا مِنْ خَشْيَتِكَ مَا يَحُولُ بَيْنَنَا وَبَيْنَ مَعَاصِيكَ وَمِنْ طَاعَتِكَ مَا تَبْلُغُنَا بِهِ جَنَّتِكَ وَمِنْ الْيَقِينِ مَا تَهْوُنُ بِهِ عَلَيْنَا مُصِيبَاتِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَا بِإِسْمَاعِنَا وَأَبْصَارِنَا وَقُوَّتِنَا مَا أَحْبَبْتَ وَاجْعَلْهُ الْوَارِثَ مِنَّا وَاجْعَلْ ثَارَنَا عَلَى مَنْ ظَلَمْنَا وَانصُرْنَا عَلَى مَنْ عَادَانَا وَلَا تَجْعَلْ مُصِيبَتَنَا فِي دِينِنَا وَلَا تَجْعَلِ الْدُّنْيَا أَكْبَرَ هَمًّا وَلَا مَبْلَغَ عِلْمِنَا وَلَا تُسَلِّطْ عَلَيْنَا مَنْ لَا يَرْحَمُنَا.

(ترمذي حديث نمبر ۳۵۰۲)

الله! له تا څخه راته ويره را کړې چې زموږ او ستا د نافرمانيو ترمنځ پرده وشي، دومره طاعت دي را کړي چې جنت ته مو ورسوي، دومره يقين را کړي چې دنيايي مصايب راباندې اسانه شي، زموږ له غوږونو، سترگو او قوت څخه گټه را کړي ترڅو موږ ژوندي اوسو، هغه راته وارث وگرځوه. چا چې راباندې ظلم کړی دی بدل تري واخله، زموږ په دښمنانو د بري راسره مرسته وکړي، په دين کې راته مصيبت مه جوړه، دنيا راته غم او د علم پای مه گرځوه.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُوعِ فَإِنَّهُ يَنْسُ الضَّجِيعُ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخِيَانَةِ فَإِنَّهَا يَنْسُ الْبَطَانَةُ. (ابوداود حديث نمبر ۱۵۴۷)

اي الله! په تا باندې له لوږې پناه غواړم، هغه بد ملگري دي، له خيانت څخه پناه غواړم هغه خورا بد پټ ملگري دي.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْغَفْوَ وَالْغَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي وَآمِنْ رَوْعَاتِي وَاحْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيْ وَمِنْ خَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي وَمِنْ فَوْقِي وَأَعُوذُ بِكَ اللَّهُمَّ أَنْ أَغْتَالَ مِنْ تَحْتِي.

(بزار بحواله كشف الاسرار حديث نمبر ۳۱۹۶)

ژباړه: اي الله! له تا څخه په دنيا او آخرت کې د اهل او مال عفت او عافيت غواړم. اي الله! زما عيبنه پټ کړي د خوف له شيانو څخه راته امن را کړي او اي الله! زه په تا پناه غواړم له دې څخه چې تر عذاب لاندې مې شم. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالتَّقَى وَالتَّقَى وَالْغَنَى. (مسلم حديث نمبر ۲۷۲۱)

- اي الله! زه له تا څخه لارښوونه، پرهيزگاري عفت او غنى غواړم.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا سَأَلَكَ عَبْدُكَ وَتَبِيكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَاذَ بِهِ عَبْدُكَ وَتَبِيكَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ كُلَّ قَضَاءٍ قَضَيْتَهُ لِي خَيْرًا. (ابن ماجه حديث نمبر ۳۸۴۶)

- اي الله! له تا څخه ټول خير، که ژر راځي، که وروسته، چې زه يې پيژنم يا يې نه پيژنم غواړم. او له ټول شر څخه که ژر راځي او که وروسته که يې زه پيژنم او که يې نه پيژنم په تا ورڅخه پناه غواړم.

اي الله! له تا څخه ټولې هغه ښېگڼې غواړم چې ستا بنده او نبی محمد صلی الله عليه وسلم غوښتي او په تا باندې له هر شر څخه پناه غواړم، هغه چې ستا بنده او نبی محمد صلی الله عليه وسلم ورڅخه پناه غوښتي ده.

اي الله! له تا څخه جنت غواړم او هغه عمل او قول چې مو جنت ته ورنژدې کړي، او په تا له دوزخ څخه پناه غواړم او له هغه عمل او قول څخه کوم چې مو دوزخ ته ورنژدې کوي او سوال درته کوم چې خپله پرېکړه زموږ په هکله د خير وکړي.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ وَرَحْمَتِكَ فَإِنَّهُ لَا يَمْلِكُهَا إِلَّا أَنْتَ.

(طبراني ۱۰۳۷۹/۱۰)

ژباړه: الهي! زه له تا څخه ستا د فضل او رحمت سوال کوم، په تحقيق چې دهغوی مالک يوازې ته يې.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ لَا أُخْصِي ثَنَاءَ عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ. (ابوداود حديث نمبر ۱۴۲۷، ترمذي ۳۵۶۶)

- ای الله! ستا په رضا ستا له نارضايي څخه پناه غواړم، ستا په عفو ستا له سزا څخه او ستا په رحمت ستا له عذاب څخه پناه غواړم. زه ستا دستاينو حق اداء کولای شم. يوازي ته يې چې خپله ستاينه وکړي.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ وَالْجُنُونِ وَالْجُذَامِ وَمِنْ سَائِرِ الْأَسْقَامِ. (احمد ۱۹۲/۲، ابوداود ۵۵۴)

- الهي! په تاسره له برص، لیو تنوب، جذام او نورو بدو بيماريو څخه پناه غواړم.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ التَّرَدَّى وَالْهَذَمِ وَالْفِرْقِ وَالْحَرْقِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ يَخْبُطَنِي الشَّيْطَانُ عِنْدَ الْمَوْتِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أَمُوتَ فِي سَبِيلِكَ مُذْبِرًا وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أَمُوتَ لَدِيغًا. (ابوداود حديث نمبر ۱۵۵۲)

- ای الله! ته مې درالويدلو، ترڅه لاندې کيدلو، دوييدلو، سوزيدلو له مړينې څخه وساتي. ای الله! ته راته له دې څخه پناه راكړې چې شيطان مې دمړينې په مهال فکراو حواس خراب کړي. ای الله! له داسې مرگ څخه مې وساتي چې د جنگ په مهال په تېسته کې يم. او له دې څخه مې وساتي چې (د مار اولړم) په چيچلو ومرم.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَتَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ وَفَجَاءَةِ نِقْمَتِكَ وَجَمِيعِ سَخَطِكَ. (مسلم حديث نمبر ۲۷۲۹)

- الهي! ستا دراکړل شوي نعمت له زوال، ستا له لوري دراکړل شوي روغتيا له تغير او ستا له ناخاپي نيولو او ستا له ټولو ناخوښيو څخه په تاسره ساتنه غواړم.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ سَمْعِي وَمِنْ شَرِّ بَصَرِي وَمِنْ شَرِّ لِسَانِي وَمِنْ شَرِّ قَلْبِي وَمِنْ شَرِّ مَتْنِي. (ابوداود حديث نمبر ۱۵۵۱، ترمذي ۳۴۹۲)

- ای الله! په تاسره زما د غوږونو، سترگو، ژبې، زړه او مني (حيواني شهوت) له شر څخه پناه غواړم.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَعَمَلٍ لَا يُرْفَعُ وَدُعَاءٍ لَا يُسْمَعُ. (مسلم حديث نمبر ۲۷۲۲)

- الهي! له داسې علم څخه مې وساتي چې گټه نلري، له داسې عمل څخه چې قبول نشي او له داسې دعا څخه چې نه واوريدل شي.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدِّينِ وَغَلَبَةِ الْعَدُوِّ وَشِمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ. (احمد ۱۷۳/۲، حاکم ۵۳۱/۱)

- ای الله! په تاسره د پور له بار، د دښمن له غلبې او د دښمنانو له شماتت (ښکنځلو) او ريشخند څخه پناه غواړم.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ مُنْكَرَاتِ الْأَخْلَاقِ وَالْأَعْمَالِ وَالْأَهْوَاءِ. (ترمذي حديث نمبر ۳۵۹۱)

- ای الله! ته راته له بدو اخلاقو، اعمالو او خواهشاتو پناه راكړي.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ يَوْمِ السُّوءِ وَمِنْ لَيْلَةِ السُّوءِ وَمِنْ سَاعَةِ السُّوءِ وَمِنْ صَاحِبِ السُّوءِ وَمِنْ جَارِ السُّوءِ فِي دَارِ الْمَقَامَةِ. (طبراني في الكبير ۸۱۰/۱۷)

- ای الله! ته مې له بدې ورځې، بدې شپې، بدې شيبې، بدې ځای او بدې گاونډې څخه په ځای داوسيدو کي وساتي.

اللَّهُمَّ مُصْرَفَ الْقُلُوبِ صَرِّفْ قُلُوبَنَا عَلَى طَاعَتِكَ. (مسلم حديث نمبر ۲۶۵۴)

- ای الله! د زړونو گړځوونکي، زموږ زړونه خپل طاعت ته وگړځوي.

يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ. (ترمذي حديث نمبر - ۲۱۴۰)

ای د زړونو اړونکي او را اړونکي، زما زړه ستا په دين ثابت کړه.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَالْهَرَمِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا وَزَكَّاهَا أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا أَنْتَ وَلِيِّهَا وَمَوْلَاهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا. (مسلم حديث نمبر ۲۷۲۲)

- يا الله! ته مې له عاجزې، سستې، بې زړه توب، بخل، د ډير عمر له بدې، د قبر له عذاب او د دجال له فتنې څخه وساتي. اى الله! زما نفس ته تقوى ورکړي هغه پاک کړي، ته تر ټولو ښه پاکوونکى يې. ته ولي او بادار يې.

اللَّهُمَّ بِعِلْمِكَ الْغَيْبِ وَقُدْرَتِكَ عَلَى الْخَلْقِ أَحْيِنِي مَا عَلِمْتَ الْحَيَاةَ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا عَلِمْتَ الْوَفَاةَ خَيْرًا لِي اللَّهُمَّ وَأَسْأَلُكَ خَشْيَتَكَ فِي الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَأَسْأَلُكَ كَلِمَةَ الْحَقِّ فِي الرِّضَاءِ وَالْغَضَبِ وَأَسْأَلُكَ الْقَصْدَ فِي الْفَقْرِ وَالْغِنَى وَأَسْأَلُكَ نَعِيمًا لَا يَفْضَدُ وَأَسْأَلُكَ قُرَّةَ عَيْنٍ لَا تَنْقَطِعُ وَأَسْأَلُكَ الرِّضَاءَ بَعْدَ الْقَضَاءِ وَأَسْأَلُكَ بَرْدَ الْعَيْشِ بَعْدَ الْمَوْتِ وَأَسْأَلُكَ لَذَّةَ النَّظَرِ إِلَى وَجْهِكَ وَالشُّوْقَ إِلَى لِقَائِكَ فِي غَيْرِ ضَرَاءٍ مُضِرَّةٍ وَلَا فِتْنَةٍ مُضِلَّةٍ اللَّهُمَّ زِينَا بِزِينَةِ الْإِيمَانِ وَاجْعَلْنَا هَذَاهُ مُهْتَدِينَ. (حاکم ۵۲۴/۱)

- يا الله! په خپل علم غيب او په مخلوق باندې د قدرت لرلو په وسيله ما تر هغه وخته ژوندی ولري چې ستا په علم کې زما په ژوند کې خیر وي. هغه مهال مې مړ کړي چې ستا په علم کې ماته مړینه غوره وي.

اى الله! په گوبښه او ښکاره کې له تا څخه ستا د ويرې سوال کوم. په خپله خوښې او ناخوښې کې له تا څخه د حق ويلو توفيق غواړم. په بې وزلي او شتمنې کې در څخه دا اعتدال غوښتنه کوم. هغه نعمتونه در څخه غواړم چې پای نلري. ستا په پرېکړه درضا توفيق غواړم. تر مړينې وروسته ډاډمن ژوند غواړم، ستا دديدار د خوند او ستا د ملاقات د شوق دعا کوم چې پرته له ضرر رسونو او غولوونکي فتنې څخه وي. يا الله! دايمان په ښکلا مو ښکلي کړي او هدايت شوي لارښوونکي مو جوړ کړي.

اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ مَذْهَبَ النَّاسِ اشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لَا شَافِيَ إِلَّا أَنْتَ اشْفِهِ شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا. (ابوداود حديث نمبر ۳۸۹۰، بخاري ۵۷۴۲)

ژباړه: يا الله! اى دخلکوړه! شفاء راوېښې، ته شفا ورکونکى يې، له تا پرته

بل شفاء ورکوونکى نشته، داسې شفاء ورکړي چې کومه بيماري يې پاته نشي.

اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَرَبَّ إِسْرَافِيلَ أَعُوْذُ بِكَ مِنْ خِرَالْنَارِ وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ.

- يا الله! اى دجبرائيل، ميکائيل او اسرافيل ربه! ته مې له گرمې داوړ او له عذابه دقبره وساتي.

اللَّهُمَّ كَمَا خَسَنْتَ خَلْقِي فَخَسِّنْ خَلْقِي. ژباړه: الهي څرنگه چې دې بدن راته ښکلى راكړى دى هغسې مې اخلاق هم ښکلي کړي.

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ مَا خَلَقَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ مَا أَحْصَى كِتَابَهُ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ مَا أَحْصَى كِتَابَهُ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ كُلِّ شَيْءٍ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ كُلِّ شَيْءٍ وَسُبْحَانَ اللَّهِ مِثْلَهَا.

وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى وَسَلَّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ وَآخِرُ دَعْوَانَا أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

- الله تعالى لره د مخلوق په شمار ستاينې دي، الله لره ستاينې دي د مخلوق دپوره والي په شمير. الله تعالى لره په اسمانونو او ځمکو کې د ټولو شيانو په شمير ستاينې دي. الله تعالى لره د اسمانونو او ځمکو د شيانو د بشپړوالي په شمير ستاينې دي. الله تعالى سره دهغو ټولو شيانو په شمير ستاينې دي چې دده کتاب يې احصايه (شمار) کړې ده. اوله الله تعالى سره دهغو شيانو د بشپړوالي په شمير ستاينې دي چې دده کتاب يې احاطه کړې ده. الله تعالى لره ستاينې دي د ټولو شيانو په شمير او د ټولو شيانو د بشپړوالي په شمير. همداسې د الحمد لله په ځای سبحان الله ويل کيږي.

وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى وَسَلَّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ وَآخِرُ دَعْوَانَا أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

د ژباړې پای: ۳ محرم الحرام ۱۴۳۱ هـ - د ليندۍ ۲۹ - ۱۳۸۸ هـ ش - د دسمبر ۲۰۰۹ م

عبدالله گل ريان

دهجرت شېبې ورځې

ماخذونه او مراجع

د کتاب نوم	لیکوال	چاپځای
معارف القرآن	مفتي اعظم پاکستان محمد شفیع صاحب	رباني بک د پوډیو بند
معارف الحديث	مولانا منظور نعماني رح	الفرقان بک د پوډیو اسنیا گاؤ لکنو
فتاوی دارالعلوم	مفتي عزیز الرحمن	مکتبه دارالعلوم دیوبند
فتاوی رحیمیه	مولانا سید عبد الرحیم	مکتبه منشی استریٹ انڈیرسورٹ
فتاوی محمودیه	مفتي محمود صاحب	مکتبه محمودیه جامع مسجد شهر میرٹ
فتاوی عالمگیری	علماء وقت عهد اورنگزیب	شمس پبلشرز دیوبند
کفایت المفتی	مولانا کفایت اللہ دهلوی	کتب خانہ اعزازیہ دیوبند
عزیز الفتاوی	مفتي عزیز الرحمن	۱۱ ۱۱
امداد المفتین	مفتي محمد شفیع صاحب	۱۱ ۱۱
امداد الفتاوی	اشرف علي تھانوي رح	ادارہ تالیفات اولیاء، دیوبند
فتاوی رشیدیہ کامل	مولانا رشید احمد گنگوہی	کتب خانہ رحیمیه دیوبند
کتاب الفقہ علی المذاهب الاربعہ	عبد الرحمن الجزري	اوقاف پنجاب لاہور پاکستان
جواهر الفقہ	مفتي محمد شفیع صاحب	عارف کمپنی دیوبند
ردالمحتار	علامہ ابن عابدین	پاکستانی
بہشتی زیور	اشرف علي تھانوي	مکتبه تھانوي دیوبند
معارف مدینہ	افادات مولانا حسین احمد مدنی	مدرسہ امداد الاسلام صدر بازار میرٹ
الترغیب والترہیب	ذکی الدین عبد العظیم المنذري	
احسن الفتاوی	فقیہ العصر مفتي رشید احمد	سعید کمپنی کراچی

نظام الفتاوی	مولانا نظام الدین صاحب	اسلامی فقہ اکیڈمی دہلی
فتاوی محمدیہ	مولانا سید اصغر حسین	کتب خانہ اعزازیہ دیوبند
الجواب المتین	ایضا	ایضا
رکن دین	مولانا رکن الدین علیہ الرحمہ	اشاعت الاسلام دہلی
اسرار شریعت	مولانا محمد فضل صاحب	پنجاب پاکستان
کیمیای سعادت	امام محمد غزالی رحمہ اللہ	ادارہ رشیدیہ دیوبند
غنیۃ الطالبین	شیخ عبد القادر جیلانی	مسلم اکیڈمی سہارنپور
اشرف الجواب	مولانا اشرف علي تھانوي	اشرف المواعظ دیوبند
المصالح العقلیہ	اشرف علي تھانوي صاحب	ایضا
اغلاط العوام	مولانا اشرف علي تھانوي	کتبخانہ اعزازیہ دیوبند
فضائل نماز	مولانا محمد زکریا صاحب	دارالاشاعت دہلی
نماز مسنون	مولانا صوفي عبد الحمید	اعتقاد پبلشنگ ہاوس دہلی
مظاہر حق (جدید)	نواب قطب الدین (رح)	
آپ کی مسائل اور ان کا حل	مولانا یوسف لدھیانوي	کتبخانہ نعیمیہ
امداد الاحکام	مولانا ظفر احمد عثمانی او مولانا عبد الکریم صاحب	مکتبه دارالعلوم کراچی
حجۃ اللہ البالغہ	شاہ ولی اللہ محدث دهلوی	دارالکتاب دیوبند
